

ΜΑΥΡΑ ΚΡΙΝΑ

ΑΓΑΠΗ

*Kai πήραμε τὸ δρόμο
τὸν ἔρωτα νὰ βροῦμε,
τοῦ σύμπαντος τὸ νόμο
νάγγιξουμε, νὰ ἰδοῦμε.*

*Kai σύμβολα γεμάτη
ἡ πλάση, δλόγυρά μας,
σκορποῦσε—ἀνάθεμά τη!—
τρομάρες στὴν καρδιά μας.*

*K' ἐκείνη, ποῦ μιὰ λαύρα
τὴ φλόγιζε μ' ἐμένα,
τὰ σύμβολα τὰ μαῆρα
μοῦ τᾶδειχν' ἔνα-ἔνα.*

*Kai πέφτανε τὰ λόγια
ἀπ' τὸ γλυκό της στόμα,
πικρά, σὰν μυρολόγια
σ' ἑνὸς νεκροῦ τὸ χῶμα.*

"Ἐτος Α' — 9.

*«—Ἀκούω κάτι καὶ περνάει
σὰν μουσική, σὰν λιτανεία,
κάτι, ποῦ σέρνεται καὶ πάει,
δμοιο μὲ γάμο, μὲ κηδεία.*

*Τρέμω, τὸ αἷμά μον παγώνει,
τὸ δάσος γέμισε ἀπὸ μάτια,
ἡ νύχτα δλόγυρα μᾶς ζώνει
στὰ σιδερένια της πλευράτια.*

*Kai βλέπω μέσ' ἀπ' τὸν αἰθέρα
κάτι, ποῦ στάπειρο θρονιάζει,
φριχτὸ καὶ μαῆρο ἀπὸ κεῖ πέρα
νὰ σκύβῃ καὶ νὰ μᾶς φωνάζῃ.*

*Πές μον, τάκονς τὸ φώναγμά του;
τὰ φλογερά, βλέπεις, τὰ μάτια;
βλέπεις τὸ ξόδι τοῦ θανάτου,
τὰ σιδερένια τὰ πλευράτια;*

«—Μὴ τὰ φτερά σου ἀπλώνης! στάσον!
Πνεῦμα, ὅπως σύ, δὲν εἴμ’ ἀκόμα,
ἡ πνῖξέ με στὴν ἀγκαλιά σου,
καὶ φέρε με κεῖ πάνου πιῶμα!»

Κ' ἔγὼ τῆς εἶπα: «— νοιώθω μύρα
βαθειὰ ἀπὸ τοὺς κόρφους σου χυμένα,
ἀνάερο μὲ πέρον’ ἡ Μοῖρα,
κ' ἐσύ πετᾶς μαζὸν μὲ ἐμένα ». *

Καὶ πήραμε τὸ δρόμο
τὸν ἔρωτα νὰ βροῦμε,
τοῦ σύμπαντος τὸ νόμο
νάγγιξομε, νὰ ἴδοῦμε.

Καὶ πέφτανε τὰ λόγια
ἀπὸ τὸ γλυκό της στόμα
πικρὰ σὰν μυρολόγια
σὲ ἐνὸς νεκροῦ τὸ χῶμα.

«—Νοιώθω πᾶς δλόγυμνοι
ψηλώνομε καὶ πᾶμε,
στὰ βουνά κι’ ἀτέλειωτα,
πάγκαλιαστοὶ πετᾶμε.

Πές μου, ὅταν γυρίσονμε
στὸν κόσμο πάλι πίσω,
θὰ μπορῶ τὴν ὄψη σου
σὰν πρῶτα νάντικροσ;

Ἡ στὸ χῶμα γέροντας
γιὰ πάντα τὸ κεφάλι,
πάντα θὰ σωπαίνομε,
θὰ κλαῖμε ἀγάλι - ἀγάλι;

Μιὰ σφραγῖδα πύρινη
γροικῶ στὸ μέτωπό μας...
—Ω! ἄγνοὶ δὲν εἴμαστε
σὰν πρῶτο — ἀλλοίμονό μας!

Κ' εἶπα: «— Θὰ σὲ ντύνουνε
στὴ γύμνια τὰ μαλλιά σου
καὶ θὰ ἰδῆς νὰ γέροντε
στὸν κόσμο ὅλα μπροστά σου.

Καὶ θενᾶσαι πάναγγη
κι’ δλόλαμπρη ἐκεῖ κάτου,
πνεῦμα, κόρη κι’ ἀρωμα
καὶ φῶς στὴ σκοτεινιά του,

ὅταν στὸ μαρτύριο,
στὴν ἄφραστη θνοῖα
τὴ γαλάζια ὁ θάνατος
σοῦ χύσῃ ἀθανασία».

Καὶ πήραμε τὸ δρόμο
τὸν ἔρωτα νὰ βροῦμε,
τοῦ σύμπαντος τὸ νόμο
νάγγιξομε, νὰ ἴδοῦμε.

Κ' εἶπε: «— ὁ νοῦς μου χάνεται,
φτωχὸ πουλί, ποὺ πέρνει
στὴν ὁρμή του ὁ σίφονας
κι’ ἐδῶ κι’ ἐκεῖ τὸ φέρνει.

Ποιὰ νᾶναι τὰ ψέμματα
καὶ ποιὰ νᾶναι ἡ ἀλήθεια;
Ἡ ὅλα εἶναι μυστήρια,
ἡ ὅλα παραμύθια.

Μὰ ἡ καρδιὰ ποῦ μέσα μον
πικρὰ πονεῖ καὶ κλαίει,
εἶναι τὸ στόμα τάπλαστο,
ποῦ ψέμματα δὲν λέει.

Κ' εἶπα: «— Λέει ψέμματα
κι’ δ πόνος μας ἀκόμα
κι’ ἡ καρδιὰ στὰ στήθεια μας
εἶν’ ἔνας βῶλος χῶμα.

Μόν’ ὁ νοῦς μιὰ ἀχτῖδα τον
μέσ’ στὰ μυστήρια χύνει,
κλώθ’ ἡ ζωὴ τὸ νῆμά τους
κι’ δ θάνατος τὸ λύνει.

Καὶ πήραμε τὸ δρόμο
τὸν ἔρωτα νὰ βροῦμε,
τοῦ σύμπαντος τὸ νόμο
νάγγιξομε, νὰ ἴδοῦμε.

Κ' εἶπα: «— Βλέπεις τίποτα;
κι’ ἐκείνη μοῦπειρ — "Οχι,
μόν’ ἐν’ ἀστρο δλόλαμπρο
σὲ μιὰ γαλάζια κώχη».

Κ' εἶπ: — Ακοῦς τὸ φώναγμα,
τάκοῦς στὰ ὄψη ἀκόμα;
— Ομοια μὲ τὸ κλάψιμο,
ποὺ χύνει παιδιοῦ στόμα.

Κ' εἶπα: «— Νοιώθεις τίποτε;»
Κ' ἐκείνη μοῦπειρ «— Νοιώθω
Στὸ κορμὶ τὸ θάνατο,
καὶ στὴν ψυχὴ τὸν πόνο,

μαῦρο πόθο, ἀτέλειωτο,
νὰ σβύσσομε στὰ ὄψη,
νὰ χαθοῦμε στ’ ἄπειρο
κι’ ἡ νύχτα νὰ μᾶς κρύψῃ!»

Κ' ἔγνωε στὸν ὕμο μον
ἡ δόλια τὸ κεφάλι,
καὶ τάνθρωπον ἔκλαψε
τὴ Μοῖρα ἀγάλι - ἀγάλι.

Ἐκλαψε καὶ θρήνησε,
ποῦ μέσα στὸ μυστήριο
ἀθελα πετούσαμε
γι’ ἀγνώριστο μαρτύριο.

Ἐκλαψε καὶ θρήνησε
τὴν ἀμοιβὴ τὴ Νειότη,
τὴ Μορφιά, τὸν Ἐρωτα,
ποὺ νοιώθαμε προδότη.

Ἐκλαψε καὶ θρήνησε
τὴς Ἀνοιξης τὰ δῶρα,
τάνθη, ποὺ μαραίνονται,
περγοῦνε μὲ τὴν ὄρα.

Ἐκλαψε καὶ θρήνησε
τὰρώματα τοῦ Μάη,
ποὺ μεθᾶ τὴν αἰσθησι
καὶ τήνε παραπτάει.

Ἐκλαψε καὶ θρήνησε
τὰ πράμματα ἔνα - ἔνα,
τὰ γλυκοχαράμματα
στὰ ὅρη τὰ παρθένα,

καὶ τὴν πλάση διλόκληρη,
ποῦ μᾶς λαλεῖ γιὰ ἔλπιδα
καὶ τὴν πέρον^η ή Μοῖρά μας
τὴ στήνει γιὰ παγίδα.

Καὶ στὸ τέλος ἔκλαιψε
τὴ γέννησι, τὸ γάμο,
κ' ἤτανε τὰ δάκρυα τῆς
περσότερο^η ἀπ' τὸν ἄμμο.

Καὶ μονάχα στὸ ἄπειρο,
ψηλά, βογγοῦντε ἀκόμα,
τὸ θλιμμένο φάναγμα
ἀπ' τάγνωστο τὸ στόμα.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

MRC

Κ Ε Φ Α Λ Η

Έλαιογραφία : K. Παρθένη.

Καὶ τὸ κάθε δάκρυ τῆς
ἀνδρόγητο ἔνα χέρι,
πέφτοντάς του, τώπερονε
καὶ τώκανεν ἀστέρι.

Οσο ποῦ στὰ πόδια μας,
μ' ἀστέρια κεντημένη,
κάτου ή νύχτα γέλασε,
γλυκειὰ καὶ μερωμένη.

ΑΥΤΟΧΘΟΝΕΣ ΚΑΙ ΕΤΕΡΟΧΘΟΝΕΣ*

Ἐπον ἀνωτέρω, δτὶ ως ratio legis ἀναφέρεται ἐν τῷ ψηφίσματι τούτῳ, δτὶ οἱ ἐτερόχθονες ἐκβάλλονται τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, διὰ νὰ τὰς καταλάθουν οἱ ἀνθρώποι τοῦ Ἀγῶνος ἡδύνατο τις νὰ πιστεύσῃ δτὶ ή Συνέλευσις τοῦ 1844 εἶχε πρὸς τοῦτο ἑτοίμην ὅλοκληρον παρακαθήκην γηγενῶν ἥρωων, καὶ διὰ τοῦτο τὰς ἥρωϊκας πράξεις τῶν ἐτεροχθόνων, τὰς ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐπικρατείας, ἔχαρακτήριζεν ως ἀδιαφόρους καὶ ἀσχέτους πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν.

Διὰ νὰ ἐννοήσῃ τοῦτο ὁ μελετῶν τὴν μαύρην ταύτην σελίδα τῆς ἡμετέρας ἱστορίας, παραθέτω τὴν ἔξῆς ἐκ τοῦ ψηφίσματος περικοπήν, τὴν ἀφορῶσαν τὰς ἔξαιρέσεις ἐκ τοῦ ἔξοστραχισμοῦ ἀπὸ τῶν πολιτικῶν δικαίων, ὀφειλούμένην καὶ ταύτην δχι εἰς μεγαθυμίαν, ἀλλ' εἰς ἀνάγκην.

«Δὲν ὑπάρχουνται εἰς τὰς ἀνωτέρω κατηγορίας οἱ ἐκτὸς τοῦ κράτους διορίζομενοι εἰς διερμηνευτικάς καὶ προξενικάς θέσεις, τὰς δποίας δ τοῦ ἀγῶνος Ἑλλήνη δὲν δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ».

Κατὰ λέξιν !

Αλλὰ διὰ νὰ ἐννοηθῇ τὸ μέγεθος τοῦ σαρκασμοῦ, τὸν δποίον ἐνείχεν ἡ αἰτιολογία αὐτῆ, πρέπει νὰ σημειώσω, δτὶ πρωτουργὸς τοῦ ψηφίσματος ὑπῆρχε τις, δστις δὲν εἶναι ἀπίθανον δτὶ ὑπελάμβανε καὶ τὸν ἰδιον ἔαυτόν του ως "Ἑλληνα τοῦ Ἀγῶνος. Καὶ τοῦτο διότι ταχθεῖς νὰ φυλάξῃ τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου κατὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Δράμαλη ἐγκατέλιπε πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἔχθροῦ τὴν θέσιν του, τὰς σημαίας του καὶ τὰς ἀποσκευάς του, καὶ φεύγων πρὸς τὴν Ἀργολίδα διέδιδεν δθεν διέβαινεν δτὶ οἱ πλείστοι τῶν μαχητῶν τοῦ ἀπωλεσθησαν ἐν τῇ ἀνυπάρκτῳ μάχῃ ἐνέσπειρε δὲ οὕτω τοιούτον πανικόν, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ Κυθέρωντος ἐπειθέσθη ἐπὶ πλοίου πρὸ τῶν Μύλων, ὃ ἀγών δὲ δὲν πέρα τῶν ἀνθρώπων τοῦ δποίου ὑπερεμάχει κατὰ τὸ 1844, ἥθελεν ἔκτοτε καταπνιγῆ, ἐάν ὁ μέγας τοῦ Ἀγῶνος στρατηλάτης Θεόδωρος Κολοκοτρώνης μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου, τῶν ἐπισημοτέρων Πελοποννησίων ἀρχηγῶν καὶ τοῦ ἐτεροχθόνος καὶ ἐτερογλώσσου Χατζῆ-Χρίστου δὲν ὠρυττεν εἰς τὰ Δερβενάκια βαθὺν τὸν τάφον τοῦ Δράμαλη καὶ τῆς στρατιᾶς του.

Ἡθελέ τις ἐν τούτοις πολὺ ἀδικήσει τὴν δημοσίαν γνώμην τοῦ ἔθνους κατὰ τὴν ἐποχὴν

ἐκείνην, δὲν ὑπελάμβανεν δτὶ ἔξεπροσώπει ταύτην ἡ πλειονόψηφία τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως.

Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Συνελεύσει, ἡτὶς πλείστας κατηγάλωσε πρὸς τὴν συζήτησιν τοῦ ψηφίσματος τούτου συνεδριάσεις, ἀντήχησαν πατριωτικαὶ καὶ εὐγλωττοὶ κατ' αὐτοῦ διαμαρτυρίαι.

Δὲν ἡκούσθησαν μόνον βλασφημίαι ἐν τῇ Συνελεύσει ἐκείνη, ὡς ἡ τοῦ εἰπόντος δτὶ «Ἀν οἱ Σάρμιοι καὶ Κρητες καὶ Κυδωνιεῖς καὶ λοιποὶ δὲν ἥθον ἀμέσως μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἴδιαιτέρας τῶν πατριόδος εἰς τὴν Ἑλλάδα (ποία ἥτο τότε ἡ Ἑλλάς);», τοῦτο σημαίνει δτὶ προέκριναν τὸν τουρκικὸν ζυγόν». — Οὐδ' αἱ ψῆφοι πάσαι αἱ σχηματίσασαι τὴν πλειονόψηφίαν ἥσαν ψῆφοι δοθεῖσαι ἐν ἐπιγνώσει ἐξ αὐτοχθονιστικοῦ ἐγωιστικοῦ πνεύματος. Τοὺς πλείστους τιμίους πατριώτας ἀλλ' ἀπλοίκους ἀνδράς τῶν δηλων παρέσυραν ὑπὲρ τοῦ ψηφίσματος οἱ ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἀγῶνος ὑποκριτικοὶ λύρισμοι τῶν πρωτουργῶν αὐτοῦ, καὶ τὰ παραδείγματα τῶν καταχρήσεων καὶ ἀλλων παρεκτροπῶν τινῶν ἐπηλύδων ὑπαλλήλων, εἰς οὓς εἶχον ἀνατεθῆ δημόσια ἀξιώματα.

Αλλ' ἀπὸ τοῦ βήματος ὄλιγοι ἐτόλμων νὰ ἀπολογηθοῦν ὑπὲρ τοῦ νομοσχεδίου. 'Απ' ἐναντίας καθ' ὅλας σχεδὸν τὰς συνεδριάσεις τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1844, καθ' αἱς συνεζητεῖτο τὸ ψηφίσμα, εὐγλωττοὶ ἀντήχουν αἱ κατ' αὐτοῦ διαμαρτυρίαι, ὃν πολλαὶ ἐλάμβανον ἐκ τοῦ πατριωτικοῦ ἀλγούς τῶν ἀγορευόντων διατύπωσιν τραγικῆς ἀρᾶς. Καὶ εἰς δὲ ἐκ τῶν κατ' ἀρχὴν ὑποστηρικτῶν τοῦ σχεδίου, ριθείσης τῆς ἴδεας νὰ περιληφθοῦν αἱ ἀπελατικαὶ τῶν ἐτεροχθόνων διατάξεις τοῦ ψηφίσματος ἐν αὐτῷ τῷ Συντάγματι, εἶχε τὴν εἰλικρίνειαν νὰ εἴπῃ τοὺς ἔξῆς χαρακτηριστικοὺς λόγους περὶ τῆς γνώμης, ἦν εἶχον περὶ τοῦ ψηφίσματος τούτου πολλοὶ τῶν κατ' ἀνάγκην καὶ ἔνεκα λόγων πολιτικῆς ἐπιρροῆς ἐν τῇ Συνελεύσει ὑποστηρικτῶν του. «Ἄς λείψωσιν, εἴπεν, οἱ καταβαρύοντες τὸ ἔθνος ἐτερόχθονες. . . ἀλλὰ τοῦτο κατορθοῦται διὰ ψηφίσματος, χωρὶς νὰ κηλιδώσωμεν τὸ Σύνταγμα μας μὲ ἀρθρον, τὸ δποίον θέλει προξενεῖ μῶμον ἀθεράπευτον».

Ζηλευτὴ εἰλικρίνεια, ἡτὶς ἐπροξένησεν αἰσθησιν. Καὶ οὕτως ὁ μῶμος οὕτως δὲν μετεβιβάσθη εἰς τὸ Σύνταγμα, ἀλλ' ἐκράτησε τοῦτον ζηλοτύπως ὑπὲρ ἔαυτῆς ἡ πλειονόψηφία τῆς Συνε-

* Τέλος. ίδε σελ. 132.

λεισεως θλιβεράν καὶ ἀνεπίφθονον προνομίαν.

"Ηθελον δύμας παραχλίπει καθήκον τερόν πρὸς τὴν μηνύμην ἐκείνων, οἵτινες ἀντέδρασαν δι' ὅλου αὐτῶν τοῦ φιλοπάτριδος σθένους, ἐὰν δὲν παρέθετον περικοπάς τινας συντόμους ἐκ τῶν ἀγορεύσεών των, τῶν ὄποιων περιλήψεις συνοπτικὰς περιέλαθον τὰ πρακτικὰ τῆς Συνελεύσεως ἐκείνης, ἀνωνύμως δύστυχῶς.

«Οταν ἡ συμπάθεια τῶν χριστιανῶν, εἶπεν εἰς πληρεξόντιος, μᾶς ἐπρόσφερεν ἀρωγὸν χειρα, χρηματικὰς βοηθείας καὶ τὸ χυθὲν αἷμα τῶν τέκνων τῆς Εὐρώπης... ταῦτα δὲν ἔγινοντο διὰ μίαν τάξιν ἀνθρώπων, ἀλλ' ὑπὸ τὴν γενικὴν ἴδεαν ἀπάστοις τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Οἱ εὐγενεῖς ἀγῶνες καὶ αἱ θυσίαι χάρουν τὴν μεγάλην ἀξίαν καὶ τὸν ἀτομικὸν χαρακτῆρά των, δταν περιορισθῶσιν εἰς ἀτομικὰ συμφέροντα. Η Εὐρώπη τάξασα τὰ δρια δὲν ἥθελησε νὰ δώσῃ ἔξαιρετικὰ δικαιώματα εἰς τοὺς ἀντῶν εὑρεθέντας, αἱ δὲ κατὰ τὸν ἀγῶνα Συνελεύσεις ἐκήρυξαν τὸ ἀδιάρετον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ ἑθεώρησαν κοινὰ δι' ὅλους τοὺς ὑπομείναντας τὸν ἀγῶνα».

"Ἄλλος ὑπέμνησε καὶ τὰ ἔξης.

«Οταν ὁ Κοραῆς ἀφιέρωνε τὴν βιβλιοθήκην του εἰς τὴν Ἑλλάδα, δταν οἱ Ζωσιμάδαι μᾶς ἐπεμπον τοὺς θησαυρούς των, δταν οἱ Ριζάραι μὲ τὴν περιουσίαν των ἐσύσταινον σχολὰς διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ κλήρου τῆς Ἑλλάδος, δταν τόσοι ἀλλοι παρέχουν εἰς αὐτὴν τὴν συνδρομήν των, δὲν τὰ ἐπιδαφιλεύσουν εἰς ὄμαδα τινὰ ἀνθρώπων, ἀλλ' εἰς τὴν ιδίαν των πατρίδα, εἰς τὸ ἔλληνικὸν ἔθνος ὅλον, ὄποιον αἱ ἑθνικαὶ Συνελεύσεις τὸ ἐκήρυξαν».

"Άλλοι μετριώτεροι ἰκέτευον τὴν Συνέλευσιν μετὰ συντριβῆς πατριωτικῆς, περιεβιθημένης τοιαύτην λιτότητα λόγου, ὡστε καὶ σήμερον ἔτι, δτε ἰστορικὴν μόνον ἔννοιαν ἔχει τὸ βιδελυρὸν ψήφισμα, οἱ λόγοι των μυχιαττατα συγκινοῦν.

«Πάντες οἱ Ἑλληνες», εἶπε τις, «οὐδὲν ἀλλο εἴχομεν κατὰ νοῦν ἀγωνιζόμενοι, εἰμὴ τὴν ἐλευθερίαν ὀλοκλήρου τοῦ Ἐθνους. Μὴ χωρίζετε τὸν Ἑλληνα τοῦ πολίτου. Δὲν ἡγωνίσθησαν μόνοι οἱ αὐτόχθονες, ἀλλὰ πάντες οἱ Ἑλληνες ἐν γένει. Πόσον ἀδικον ἔρα εἶναι τὸ νὰ ἀποκλεισθῶσιν Ἡπειρῶται, Μακεδόνες, Θετταλοί, Σουλιώται, Κρητες, Χίοι, Σάμιοι καὶ λοιποί, οἵτινες τὸν αὐτὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα ἡγωνίσθησαν καὶ δραξάμενοι τὰ δρπαλα ἀνεχαίτισαν τὰ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ρέματα τῶν πολεμίων; Καὶ δύμας μετὰ τὸν ἀγῶνα οἱ μὲν ἀπήλαυσαν τοὺς καρποὺς τῶν θυσιῶν των, οἱ δὲ ἀπώλεσαν τὰ πάντα».

Πληρεξόντιος ἀντιπροσωπεύων ἀποίκους ὑποδύλου Ἑλληνικῆς χώρας εἶπεν: «... Ὅταν ἡ φωνὴ τῆς ἐλευθερίας ἡκούσθη, πᾶσα γῆ Ἑλληνικὴ ἥλεκτρίσθη πάντες ὡμοσαν τὸν ὑπέρ πατρίδος δρον' ὅλον τὸ Ἐθνος ἔβαφη μὲ τὸ αἷμά του. Οὐδεὶς ἐγίνωσκε τότε ποια ἥθελον εἶναι τὰ δρια, ἀλλὰ πάντες προσδοκῶμεν δτι τὸ μέρος, τὸ ὄποιον ἥθελεν ἀπελευθερωθῆναι. Θὰ ἦτο ἡ κοινὴ πατρὶς πάντων ἡμῶν αὐτὴ ἦτο ἡ συνδέσασα τὸ Ἑλληνικὸν Ἐθνος συνθήκη, ἡτις ἔγραψε δι' αἵματος. Εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν κινδύνων καὶ τῶν παθημάτων τις θὰ ἥδυνατο νὰ ἀμφιβάλλῃ, δτι δὲν θὰ εἶναι κοινὴ ἡ τύχη δλων τῶν διὰ τοῦ συνδέσμου τῶν κοινῶν ἀγῶνων καὶ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἡνωμένων πρὸς ἀλλήλας ἐπαρχιῶν»;

"Άλλοι ἀντέτασσον κατὰ τῆς ἀληθοῦς τῷ δόντι ἀτιμίας τῆς ἀναδρομικῆς ισχύος τοῦ ψηφίσματος, ως τὴν ἔχαρακτήριζον, δτι οἱ ἔποικοι ἔχει τῶν ὑποδούλων ἐπαρχιῶν Ἑλληνες, οἱ ἐλθόντες εἰς τὴν ἀπελευθερώθεισαν Ἑλλάδα, ἀπέκτησαν τὴν ἰσοπολιτείαν ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ συτάγματος τῆς Τροιζῆνος, εἰς τὸ ὄποιον πάντες τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος οἱ παραστάται εἶχον δρκισθῆ πίστιν. Καὶ στρεφόμενος πρὸς τὴν πλειονόψην τῆς Συνελεύσεως ἡρώτα ὄργιλως:

Πῇ δὴ συνθεσίαι τε καὶ δρκια βήσεται ἡμῖν;

'Άλλ' ἀν τὴν πλειονόψην ἐκείνην δὲν συνεκίνει ἡ ἐπίκλησις τῶν κοινῶν ἀγῶνων καὶ τῶν κοινῶν θυσιῶν, βεβαίως δὲν ἥθελε τὴν συγκινήσει ἡ καθ' "Ομηρον πατριωτικὴ ρότορικη τοῦ Οδυσσέως, παρ' ὅλην τὴν ἐπιτυχίαν της κατὰ τοὺς ἡρωικοὺς ἐκείνους χρόνους" διότι τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος οἱ ἡρωικοὶ χρόνοι εἶχον λήξει πολὺ πρὸ τοῦ 1844, οὐδ' ἐπανῆλθον ἔκτοτε ποτέ.

"Άλλος πληρεξόντιος διὰ λόγου, ἀνὰ πᾶσαν λέξιν τοῦ ὄποιου ἐξεχείλιζεν ἡ περιφρόνησις, εἶπε μεταξὺ ἀλλων καὶ τὰ ἔξης: "Ηθελον νὰ ἡσαν σήμερον ἐδῶ ὁ Γερμανός, ὁ Ζαήμης, ὁ Κολοκοτρώνης, ὅλοι οἱ τῶν ἑθνικῶν Συνελεύσεων τοῦ Ἀγῶνος πληρεξόντοι, ὅλοι οἱ λαβόντες τὰ δρπαλα ὑπὲρ τοῦ γενικοῦ συμποῦ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἐθνους, διὰ νὰ ἀκούσητε ἀπὸ αὐτῶν πόσον ἐμακρύνθητε τῆς Μεγάλης ἐκείνης Πατρίδος, τὴν ὄποιαν ἔξεφραζεν ὁ δροκος των καὶ τὸ τραγοῦδι τοῦ Ρήγα».

'Άλλ' εἶχε τὸ ψήφισμα ἐκεῖνο ἀκεραίαν καὶ τὴν μορφὴν τῆς προδοσίας. Η Πύλη ἥρετο νὰ ἀναγνωρίσῃ ως Ἑλληνας καὶ τοὺς μετανάστας καὶ τοὺς ἐν Τουρκίᾳ διαμένοντας. Μία προγενεστέρα συνθήκη, δι' ης ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος ὑπεγώρει εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς Πύλης,

οὐδέποτε ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ Ἐθνους, κληθεῖσα 'Ανταλκίδειος, τὸ δὲ ὄνομα τοῦ ἀντιπροσώπου της ἐκαλύφθη ὑπὸ ἀρῶν. Καὶ ἦδη ἡ πρώτη μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Ἑλλάδος Συνέλευσίς ἥρετο τὰ πολιτικὰ δίκαια εἰς κατηγορίαν Ἑλλήνων πολὺ εύρυτέραν καὶ πολυπληθεστέραν ἐκείνης, τῆς ὄποιας τὴν ιθαγένειαν ἡμφισθήτει ἡ Πύλη. Τὰ ὄλιγα ταῦτα ἀρχοῦν διὰ νὰ κατανοθοῦν οἱ ἐφεξῆς λόγοι ἐνὸς τῶν πληρεξούσων.

"Πολὺ περιεργος μεταβολή. Συνωμολογήθη συνθήκη ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀποκλείουσα τῶν πολιτικῶν δικαίων τοὺς εἰς τὴν Ἑλλάδα μείγναντας ἐπερόχθινας, ἡτις τούλαχιστον ἐκανόνιζε μόνον τὸ μέλλον καὶ δὲν προσέβαλλε τὸ παρελθόν· τότε τὸ Ἐθνος ἔθεωρησε τοῦτο ως ἔγκλημα καὶ κατηνέχθη βαρέως κατὰ τοῦ διεξαγαγόντος τὰς διαπραγματεύσεις. Σήμερον οἱ αὐτοὶ ἀνθρώποι ὅχι μόνον παραδέχονται τὴν θυσίαν ταύτην, ἀλλὰ δίδουν εἰς αὐτὴν καὶ ὀπισθενέργειαν μέχρι τοῦ 1827!»

Κατὰ δὲ τῆς ἰστορικῆς πλαστογραφίας τοῦ ψηφίσματος, τῆς τερματίζοντος τὸν ἀγῶνα εἰς τὰ 1827, ἄλλοι πληρεξόντοι ὑπέμνησαν, δτι μετὰ τὸ 1827 ἐγένοντο αἱ ἐκστρατεῖαι τοῦ Τσούρτης εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα καὶ τοῦ Υψηλάντου εἰς τὴν Ἀνατολικήν. Μετὰ τὸ 1827 ἀπηλευθερώθη διὰ τῶν δρπαλων ἡ Βοιωτία, ἡ Παρνασσός, ἡ Δωρίς, ἡ Ναυπακτία μετὰ τὸ 1827 παρεδόθησαν τὰ φρούρια τῆς Ναυπάκτου, τοῦ Μεσολογγίου καὶ τῆς Βονίτζης. Μετὰ τὸ 1827 συνεκροτήθησαν τόσαι μάχαι, τὰς ὄποιας ἐπέστεψε δαφνηφόρος ἡ μάχη τῆς Πέτρας καὶ τὰ ἡρωικὰ κατορθώματα τοῦ στολίσκου τοῦ Αμβρακικοῦ, τοῦ ἐξοπλισθέντος ὑπὸ τοῦ ἀειμήστου Κυθερώντου, τὰ ὄποια ἔθικασαν οἱ ἔνοι Ναυάρχοι.

Εἰς πληρεξόντιος θέλων νὰ δείξῃ πόσον ἡ ἑθνικὴ Ἑλληνικὴ συνείδησις εἶναι ἀκμαία καὶ παρ' ἐκείνοις, οἵτινες ἀπώλεσαν πᾶσαν ἐλπίδα νὰ μετάσχουν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἑνότητος, ἀνέφερε τὸ ἔξης συγκινητικὸν ἐπεισόδιον: «Εἰς τὸ Παλέρμον κατοικοῦν Ἑλληνες ἔως 16,000, οἵτινες κατεκίνησαν ἐκεῖ πρὸ αἰῶνος, φύγοντες τὴν δουλείαν· οὗτοι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Αναστάσεως ἀναβαίνουσι εἰς ὄρος καὶ ἐκείθεν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀποβιλέποντες τελοῦσι τὴν Ἀναστασιν».

"Η συγκινητικὴ αὕτη ἀφήγησις δὲν ἔχει βεβαίως μείζονα ἀξιώσεις ὡραίου θρύλου. Άλλα λόγω τῆς καταπληκτικῆς ἀναλογίας μοῦ ὑπέμνησεν ὄμοιας πατριωτικῆς νοσταλγίας ἐκδήλωσιν ὑπὸ μορφὴν συγκινητικωτέραν καὶ θιλεωτέραν, τὴν ὄποιαν διηγεῖται ὁ Ἀθήναιος.

«Ποσειδωνιάταις», λέγει, «τοῖς ἐν τῷ Τυρρηνικῷ κόλπῳ συνέβη τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς Ἐλλησιν οὖσιν ἐκβιβαράσθαι Τυρρηνοῖς ἡ Ρωμαῖοι γεγονότις καὶ τὴν τε φωνὴν μεταβεβληκέναι, τὰ τε πολλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ἄγειν δὲ μίαν τινὰ αὐτοὺς τῶν ἐρτῶν τῶν Ἐλληνικῶν ἔτι καὶ νῦν, ἐν ἡ συνιόντες ἀναμιμήσκονται τῶν ἀρχαίων ὄνομάτων τε καὶ νομίμων, ἀπολοφράμενοι πρὸς ἀλλήλους καὶ δακρύσαντες ἀπέρχονται».

Παραλληλοὶ δὲ πρὸς τὰς διαμαρτυρίας τῆς μειονοψηφίας τῆς Συνελεύσεως ἡσαν αἱ διαμαρτυρίαι τοῦ τύπου, δστις διὰ τοῦ ὄλιγον πομπώδους καὶ ξενίζοντος σήμερον ύφους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐστιγμάτισε την θρασυτάτην ταύτην ἐκδήλωσιν τοῦ ταπεινοῦ πνεύματος τοῦ αὐτοχθονισμοῦ καὶ τῶν μικρῶν συμφερόντων, ὡς ἡ ἐπικράτησις τὰς διαπραγματεύσεις. Σήμερον οἱ αὐτοὶ ἀνθρώποι ὅχι μόνον παραδέχονται τὴν θυσίαν ταύτην, ἀλλὰ δίδουν εἰς αὐτὴν καὶ ὀπισθενέργειαν μέχρι τοῦ 1827!

Εἰς πληρεξόντιος τοῦ 1844· «Διὰ νὰ εἰσθε δίκαιοι, γράψατε εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἀπολυθησομένων καὶ ἐκείνους ἐκ τῶν θυσιῶν, οἱ ὄποιοι ἔλαβον ἀναξίως τὰς θέσεις, καὶ πρὸ πάντων δρους δσοι κατεχάρσθησαν τὰ δημόσια χρήματα καὶ ἡδίκησαν τὸ ἔθνικὸν ταμείον. (Φαίνεται δτι ἔκτοτε τὸ ἔθνικόν ταμείον ἦτο φυσικὸς ἔχθρος, ως βραδύτερον παρετήρησεν ὁ Ἄμπου). Ή πρέπει τὴν μὲν ἴδιαγενή ἀναξιότητα καὶ ἀδικίαν νὰ τιμῶμεν, τὴν δὲ ἐτέρογθονα ἰκανότητα νὰ παιδεύωμεν;» Καὶ λαμβάνων ὁ ἀρθρογράφος ύφος κήρυκος τοῦ πατριωτικοῦ λόγου προσέθετε τὸν ἔξης ἐπίλογον διὰ μεγάλων κεφαλαίων γραμμάτων ἐκτετυπωμένον ἐν τῇ «Ἀθηνᾷ». — «Συμβουλεύω, ως ἀδελφὸς ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ καὶ Σωτῆρι πάντων καὶ ὡς πολίτης Ἑλλην, νὰ ἐκλείψωσι διόλου καὶ ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς Αναστάσεως ἀναβαίνουσι εἰς ὄρος καὶ ἐκείθεν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀποβιλέποντες τελοῦσι τὴν Ἀναστασιν».

Καὶ ὁ νεαρὸς δὲ τότε, ἀλλὰ καὶ τότε καὶ βραδύτερον κορυφαῖος τῶν Ἐλλήνων νομοδιδασκάλων, ὁ Παῦλος Καλλιγάζεις, ἐδημοσίευσεν ὑπὸ τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα τοῦ ὄνοματεπωνύμου τοῦ τὴν 8 Ιανουαρίου ἐν τῇ «Ἀθηνᾷ» ἀρθρον, ἐν τῷ

ὅποιών ή γλῶσσα οὔτε βεβαίως, διότι ή γλῶσσα τοῦ νομοδιδασκάλου δὲν εἶχεν ἀκόμη λειτουργή καὶ ἔφερεν ἔτι τὴν περιβολὴν τῆς στρυφότητος καὶ τοῦ ξενισμοῦ, ητίς χαρακτηρίζει τὸ ἀρχαιότερα αὐτοῦ ἔργα. Άλλ' ὑπὸ τὴν περιβολὴν ταύτην ἀνευρίσκονται καὶ ἐν τῷ ἀρθρῷ τούτῳ ἔννοιαι βαθεῖαι, κρίσεις ἀλάνθαστοι, συμπεράσματα ἀδιάσειστα.

«Πρέπει, ἔγραψε, νὰ ἔξιθωμεν ἀπὸ τοῦ αὐτοχθονισμοῦ τὰ στενὰ δρια. Οὐ αὐτοχθονισμὸς ἀποβλέπει μόνον εἰς τὴν γῆν. Θεωρεῖ ἀπλῶς τὸν χοῖκὸν ἀνθρώπον εἶναι παράστασις ὑλική. Ή γῆ δὲν κάμνει τὸ ἔθνος, τὸ ἔθνος κατακτᾷ τὴν γῆν του καὶ τὴν ὑποτάσσει διὰ τῶν ἡθικῶν του δυνάμεων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ του. Ή καταγωγὴ εἶναι λοιπὸν μόνον μέσον, μόνον μέσον ἡ γέννησις, τοιοῦτον δὲ μέσον δύναται νὰ εἶναι καὶ ἡ σταθερότης τῆς κατοικίας. (Πλούταρχος ἐν βίῳ Σόλωνος. «Οτι γενέσθαι πολίταις οὐ δίδωσι πλὴν τοῖς φεύγουσιν ἀειφυγίᾳ τὴν ἔαυτῶν ἡ πανεστίοις Αθήναζε μετοικίζομένοις ἐπὶ τέχνῃ.») Δὲν εἶναι λοιπὸν κατ' ἀνωτέραν σημασίαν Ἑλλην, ἐκεῖνος δοτις προσηλώθη ἐντελῶς εἰς τὴν ἡμεδαπὴν φεύγων ἐπ' ἀειφυγίᾳ τὴν ἔαυτοῦ, ἀπ' ἐκεῖνον δοτις γεννηθεῖς ἐν τῇ ἡμεδαπῇ ἀπεδήμησεν, ἀπέξενώθη, ἔλαθεν ἀλλοῦ τὴν ἀνατροφήν του καὶ μόνον σημείον πατριωτισμοῦ δίδει τὴν ἐπάνοδόν του;

» Τὰ εὐγενέστερα αἰσθήματα τοῦ ἀνθρώπου συνηγοροῦν ὑπὲρ τούτου. Μόνη ἡ ἀγριότης εἰς τὴν ἀμιξίαν της θεωρεῖ τὴν καθαρότητα τοῦ αἴματός της ὡς τίτλον εὐγενείας, μόνον αὕτη δύναται νὰ προσκολληθῇ εἰς τὸν αὐτοχθονισμόν, ὡς εἰς ἱερὸν σύμβολον.

» Εἶναι περιττὸν νὰ θέσωμεν τὸ ζήτημα καὶ ἀπὸ τὴν ἔθνικὴν ἐποψὺν τῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος. Ἐκαστος νοεῖ πόσον αὐξάνει ἡ πατρὶς σύρουσα ἐντὸς τῶν κόλπων της τὰ ὄμοιγενη στοιχεῖα. Οὐ αὐτοχθονισμὸς εἶναι ὁ λίθος, τὸν ὅποιον θέτει ὁ ἀγριός εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ σπηλαίου του, διὰ νὰ φυλαχθῇ ἀπὸ τὰ θηρία. Ήμεῖς δῆμοις πέριξ ἡμῶν δὲν ἔχομεν θηρία. ἀλλ' ἀδελφούς, δῆλους ἀνήκοντας εἰς τὴν μεγάλην ἔλληνικὴν οἰκογένειαν».

Ἐγράφοντο δὲ καὶ ἀρθρα πολὺ δριμύτερα, τόσον ὑβριστικὰ ἴδιας κατὰ τοῦ πρωτουργοῦ τοῦ φηφίσματος, ὥστε εἶναι ἀδύνατος ἡ παράθεσις αὐτῶν.

Άλλα καὶ ἡ ποίησις κατηράσθη τοὺς διαρροῦντας τὴν Ἑλλάδα. Ήρωϊκὸς τοῦ Ἀγῶνος στρατιώτης καὶ ψάλτης τῶν ἀθλῶν του, ὁ Ζαλοκώστας εἰς τὰς «Σκιὰς τοῦ Φαλήρου» παρουσίαζε ἀπειλητικὸν τὸ φάσμα τῆς ἔθνικῆς Ὀργῆς,

τὴν ὅποιαν προσωποποιεῖ θέτων εἰς τὸ στόμα της μεταξὺ ἀλλων καὶ τὰς ἔξης στροφάς.

Καὶ ξένος καλεῖται καὶ ἔκεινος ἀκόμα· Που ἄφορ' ἔστιαν καὶ πλήθη τιμῶν Καὶ ἡλιθε τὴν σώτειραν σπάθην κρεμῶν Νὰ βάψῃ μὲ αἷμα τὸ ἄξενον χῶμα;

Ἀχάριστο! ποίος πρὶν εἶχε πατρίδα; Δὲν εἶχε πατρίδα κατ' οίκον κανεῖς· Οταν ἐν μέσω δουλείας δεινῆς· Εφέρομεν πάντες σκληρὸν τυραννίδα.

Πληθὺς πανταχόθεν συνέρρεεν δπον Ἡνοίγετο πάλης καὶ μάχων σκηνή, Καὶ μία ὑφόδο τοῦ Ἑλλήνων φωνή, Χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ διάχρισις τόπου.

Τὸ «Ἐθνος εἰς ἄνδρα κλεινῶς πεπτωκότα Δὲν ἔδιδος» ἐπώνυμον τότε πυρόν, Άλλα τὸν γενναῖον ηὔλογει νεκρὸν Καὶ ποῦ ἐγεννήθη ποσῶς δὲν ἡρώτα.

Εἰς βήματος σήμερον ὁραστις ἔγτωρ Κατὰ τῆς Ἑλλάδος τὸ ὅπλον κροτεῖ, Φεύ! σήμερον κόνιν ἡρώων πατεῖ Αγρῶν ἡμαγμένων ἀναίματος ῥήτωρ.

Τίς ἦν ὁ κακοῦργος. ἐξ οὐ ὀλεθρία, Ἐξηλθεν ἡ πρώτη ἐρίδων σπορά; Ω! Εἴθε μελλόντων αἰώνων ἀρά Εἰς τὴν κεφαλήν του νὰ πέσῃ βαρεῖα.

Ας εἶναι παντοῦ βδελυκτὸν τύνομα του, Ατάραχον ὑπνον νὰ μὴ κοιμηθῇ, Πλησίον του δέ τις νὰ μὴ εὑρεθῇ Παρήγορος ἄλγους ἐν ὥρᾳ θανάτου.

Τινὲς τῶν στίχων τούτων δὲν εἶναι βεβαίως ἀπταιστοι· αἰσθητικῶς δὲ κρινόμενοι σήμερον βεβαίως ἔχουν ἀνάγκην ποιᾶς τινος ἐπιεικείας τῆς κριτικῆς, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς ἄλλα θαυμάσια τοῦ Ζαλοκώστα ποιήματα. Άλλ' ἀπήχουν τὴν εἰλικρινῆ κραυγὴν τοῦ ἄλγους στρατιώτου τοῦ Ἀγῶνος καὶ ἐδόνουν τὰς πατριωτικάτεράς χορδὰς τοῦ Ἐθνοῦς κατὰ τῶν διαιρούντων τὴν ἔλληνικήν οἰκογένειαν.

Δυστυχῶς τὸ αἰσθημα τῆς φρίκης διὰ τὸ ἀνόητον τούτο φήμισμα δὲν περιωρίσθη μόνον μεταξὺ τοῦ ἔλληνικοῦ γένους.

Οἱ ξένοι ἐν Ἀθήναις ἀντιπρόσωποι ἀπέστειλαν περὶ αὐτοῦ ἐκθέσεις δριμείας· μία δὲ κατόπιν φιλολογικὴ κορυφὴ τῆς Γαλλίας, ὁ Ἀμπου, τὸν ὅποιον εἶχομεν βαπτίσει μισέλληνα ἀπλῶς διότι ἡγάπα νὰ ἐνδύῃ μερικὰς ἀληθείας μὲ τὸ ἔνδυμα τῆς ὑπερβολῆς καὶ τοῦ σκληροῦ σαρκασμοῦ, εἶχε γράψει πολλὰ περὶ τοῦ φηφίσματος τούτου ἐν τῇ «Συγχρόνῳ Ἑλλάδι», βιβλίῳ, τὸ ὅποιον δυστυχῶς ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἐχρησίμευεν ὡς

όδηγὸς τῆς εὐρωπαϊκῆς γνώμης περὶ τῶν ἡμετέρων πραγμάτων.

Μεταξὺ ἀλλων ἀφιερόνει εἰς αὐτὸν τὰς ἔξης περικοπάς· «Τὸ φήμισμα τοῦτο, τὸ ἀδικώτερον καὶ τὸ μωρότερον (le plus inepte) ἐξ δοσῶν λαὸς πολιτισμένος ἐνομοθέτησε ποτέ, παρέχει τὸ μονοπώλιον τῶν δημοσίων δικαιών εἰς τοὺς «Ελληνας τοὺς γεννηθέντας ἐντὸς τοῦ μικροσοπικοῦ βασιλείου τοῦ Οθωνος — ! . . . Εἰς νησιώτης Χίος ή Κρήτης, εἰς Ἑλλην τῆς Σμύρνης, τῆς Κερκύρας ή τῶν Ιωαννίνων ἀγωνισθεῖς ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ἔλληνικοῦ ἔθνους εἶναι ἀνίκανος, δπως ἐκπληρώση καθίκοντα ἀγροφύλακος. Τῷ ἐπιτρέπεται δύως νὰ δωρήσῃ ἐλευθέρως εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐν ἑκατομμύριον, νὰ οικοδομήσῃ ἀστεροσκοπεῖον, ιερατικὴν σχολὴν ή νοσοκομεῖον. Οὗτοι κελεύει τὸ φήμισμα τῆς 3 Φεβρουαρίου 1844».

Παρῆλθον ἔκτοτε καὶ τὸ φήμισμα τοῦτο παρέσυρεν ὁ χρόνος· εὐτυχῶς δὲ καὶ αὐτὴ ἡ ἀνάμνησίς του ἐξηγεινώθη ἀπὸ τῶν καρδιῶν αὐτοχθόνων καὶ ἐπηλύθων, ἐλευθέρων καὶ δούλων.

Άλλα τὸ πνεῦμα τοῦ τοπικισμοῦ, ἡ στενὴ ἔννοια τῶν τοπικῶν συμφερόντων, ὡς συμφερόντων ἀποκλειστικῶν, ἐπὶ τῶν δημοίων ἡ συμμετοχὴ τοῦ ἐπήλυθος ἐτερόχθονος εἶναι αὐθαδεῖα, δὲν ἐξέλιπεν ἀπολύτως. Ο ἀταβισμὸς διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἐνωφθαλμίσεως δυστυχῶς εἰς τὸν ἀργανισμὸν τὸν ὕδη τοῦ τοπικισμοῦ καὶ τῶν ἐμφυλίων διαιρέσεων. Εύτυχῶς ὁ ίδιος οὗτος ἐξηγείησεν ἔκτοτε πολύ, ἐπισήμως δὲ ἡ εἰδεχθῆται τοῦ αὐτοχθονισμοῦ μορφὴ δὲν ἐξεδηλώθη ἔκτοτε μετὰ τὸ 1844.

Άλλα πολλάκις καὶ ἐν αὐτῷ τῷ κοινοθουλίῳ ὁ τοπικισμὸς ἔσχε τοὺς ἀπολογητάς του· πολλάκις μετὰ λυρικοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐξήρθησαν τὰ ἀποκλειστικὰ δικαιωμάτων τῶν ἀνθρώπων τοῦ τόπου κατὰ τῶν ἐπηλύθων ὁμοφύλων, καθ' ὃν πνοὴ δυσμενείας καὶ περιφρονήσεως ἐπέπνευσεν οὐχὶ σπανίως ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς ἐλευθέρας πατρίδος. Άλλ' αἱ ἐκδηλώσεις αὐταις ὑπῆρχαν πάντοτε ἀραιαί, μεμονωμέναι, καὶ πάντοτε τὰς κατέπιεν διαμαρτυρίας καὶ ἀγανακτήσεως κραυγαῖ.

Διὰ τοῦτο δὲν ὑπάρχει πλέον κίνδυνος νὰ βλάψῃ οὐσιωδῶς τὴν ἔθνικὴν ἰδέαν τὸ πνεῦμα τοῦ τοπικισμοῦ. Οι χρόνοι τῶν αὐτοχθονικῶν προνομίων παρῆλθον ἀνεπιστρεπτεῖ, καὶ οἱ ἡγανθωποὶ οἱ λατρεύοντες ἀντὶ τῆς μεγάλης ἔλληνικῆς πατρίδος, ἡ ὄποια ἀγνοεῖ τὰ χωρογραφικὰ δρικὰ τοῦ κράτους, τὴν πατρίδα, ἐφ' ἡς πίπτει ἡ σηματοδοσία τοῦ καθημονοστασίου τοῦ χωρίου των, ἡραιώθησαν κατὰ πολύ.

«Αλλοτε τούλαχιστον τὰ ταπεινὰ ἐλατήρια ταπεινῶν πράξεων ἐσκίαζε καὶ ἀπέκρυψε σημαία εὐγενής· ἔταιτίζον τὸν αὐτοχθονισμὸν μὲ τὰ δικαιωμάτων τῶν ἀνθρώπων τοῦ Ἀγῶνος. Καὶ ἡ μαγικὴ αὐτὴ λέξις ἀπεπλάνα ἐκείνους, δοσοὶ ἐλογισμούν δτι ἀγώνι ἐθνικὸς ἦτο ἐπίστης καὶ ἡ ὄλοκαύτωσις τοῦ Γεωργάκη Όλυμπου ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ Σέκκα, τοῦ ἵεροῦ λόχου ἡ πλουσιωτάτη αἵματος σπονδὴ εἰς τὸ Δραγατζάνι, τῶν Ψαρῶν ἡ ἐρήμωσις, ἐπὶ τῆς ὄποιας ὁ μέγας τοῦ ἔθνους ποιητὴς παριστά τὴν δίξαν πλανωμένην μὲ τεφράνι

γενομένο ἀπ' τὰ ἀλιγαρχία

ποῦχαν μείνει στὴν ἔρημη γῆ.

δτι ἀγώνι ἐθνικὸς ἦτο καὶ ὁ ἀγώνι της Σάμου καὶ τῆς Κρήτης, δπως καὶ τῆς Κασσάνδρας, τῆς Ναούστης, τῶν Κυδωνιῶν καὶ τῆς Χίου αἱ μαριόνεροι θυσίαι.

Άλλα σήμερον τὰς ὀλίγας στείρας ψυχάς, ἐν αἷς ἐνοικεῖ ἀκόμη τοῦ αὐτοχθονισμοῦ τὸ πνεῦμα, ἀπέλιπε καὶ αὐτὴ ἡ σημαία μὲ τὰ ψευδὴ χρώματα. Καὶ ἀντὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀνθρώπων τοῦ τοπικισμοῦ τοῦ Ἀγῶνος, ὑφώνουν τὴν σημαίαν τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀνθρώπων τῶν ἀνθρώπων τοῦ τόπου, σημαίαν πολὺ ἀμφιβόλου χρωματισμοῦ, καὶ ἐπὶ ἀμφιθολωτέρας καθαριότητος, ἡ ὄποια δὲν ἔχει πλέον τὴν δύναμιν νὰ ἐλκύῃ κανένα.

Κατὰ τὸ ἔτος 1897 ἡ τότε τοῦ κ. Δηλιγιάννη Κυβέρνησης εἰσηγήσατο καὶ ἡ Βουλὴ ἐψήφισε νόμον, δοτις ἀποτελεῖ τοὺς ἀντίποδας τοῦ ἐπαράτου φηφίσματος καὶ ἀπηγεῖ ἐκ νέου τὸ ἀνδροπρεπές, τὸ ἀρνίον τῆς Επιδαύρου κήρυγμα.

Ο νόμος οὗτος ἀποδίδει τὴν ἀληθῆ τοῦ ἔθνους ἔννοιαν, δχι ποτὲ ὡς συνόλου ἀτόμων, τὰ δηποτα περικλείεις τὴν μάνδρα τῶν ὄριων τῆς ἐπικρατείας, ἀλλ' ὡς φυλῆς ἐνιαίας καὶ ἀδιασπάστου, τῆς ὄποιας τὰ τέκνα, δπου δήποτε ἐγκατεσπαρμένα, κοινοὺς τοὺς παλμούς, τὴν ἔθνικὴν συνείδησιν, τὰ διεδώδη τὰ ἔθνικά.

Τοὺς Ἐλληνας τὸ Γέρος πάντας διὰ τοῦ ιστορικοῦ τούτου νόμου τοῦ, ΒΥΠΓ' ἐκάλεσεν ἡ Ἑλλὰς ὑπὸ τὰ δπλα, καὶ κατέρριψεν ὑπὲρ αὐτῶν δλα τὰ τυπικὰ φράγματα τῶν περὶ πολιτογραφήσεως νόμων, ἀπονέμουσα εἰς αὐτοὺς ἀμεσοὶς ισοπολιτείαν ἐπὶ μόνῳ τῷ δρκῷ αὐτῶν ὡς στρατιώτων τῆς μητρὸς Πατρίδος.

Ησθάνθη πάντοτε ἀρρητον συγκίνησιν ἀναγνώσκων τὸ κείμενον τοῦ νόμου τούτου, τόσον ξένου πρὸς τὴν συνήθη πεζότητα τῶν νομικῶν κειμένων. Πρὸ τῶν

κτήρων κυανῶν, ως ὁ οὐρανός μας, ως τοῦ ἔθνους τὰ χρώματα. Όμοιάζει φύλλον ἀποσπασθὲν ἀπὸ τὸ ἔθνικὸν Εὐαγγέλιον τῆς Ἐπιδαύρου, ἀναδίδει ἀόριστον ἄρωμα παλαιῶν δαφνῶν, ἀντιλαλεῖ τοὺς ἥχους τοῦ διατόρου σαλπίσματος τοῦ Ρήγα.

«Οἱ κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον κατατασσόμενοι ἐν τῷ στρατῷ ἔθελονται (πάντες οἱ Ἑλληνες τὸ Γένος) προσκτῶνται τὴν ἑλληνικὴν ιθαγένειαν ἀνεύ ἀλλης τινὸς διατυπώσεως περὶ πολιτογραφήσεως ἀπαιτουμένης ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 15 τοῦ Ἀστικοῦ Νόμου, ἐγγραφόμενοι ἐν τῷ δῆμῳ οὐ καθελον προτιμήσει νὰ ἀποτελῶσι μέλος. 'Ο διδόμενος ὑπ' αὐτῶν δρόκος τοῦ στρατιώτου ἀναπληροὶ τὸν δρόκον τοῦ πολίτου Ἐλληνος».

Ἄθροα τὰ τέκνα τῆς Πατρίδος ἀπὸ περάτων τοῦ Ἐλληνισμοῦ ὑπήκουσαν εἰς τὸ κέλευσμα Τῆς. Ἡτο σταυροφορία πανελλήνιος, ἔθνικὸς συναγερμός. 'Αν δὲν ἥλπιζον διτὶ ἔρχονται πρὸς τὴν νίκην, ὧνειρεύοντο ἔντιμον ἥτταν μὲν σύντροφον

ΕΜΜ. Σ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

ΕΚ ΤΩΝ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΤΡΙΑΣ

Εἰκ. 1. Εἴκ. Ἀθηνῶν.

Ο πως ἡ Τάνχαρα φημίζεται διὰ τὰς ἀρχαίας αὐτῆς κόρας, οὕτω καὶ ἡ Ἐρετρία κατέστη περιφρημός πρὸ πάντων διὰ τὰς ληκύθους καὶ ίδια τὰς πολυχρώμους.

Τὴν πλουσιωτάτην συλλογὴν ληκύθων ἔχει τὸ ἔθνικὸν ἡμῶν μουσείον, τούτων δὲ τὰ δύο τρίτα περίου προέρχονται ἐξ Ἐρετρίας καὶ αἱ λοιπαὶ κατὰ τὸ πλεῖστον

μετ' ἐρυθρῶν μόνον εἰκόνων ἐξηγήθησαν κατὰ τὸ 1900 ἐκ τῶν ἀνεξαντλήτων ἀρχαίων Ἐρετριῶν τάφων.

Αντιθέτως πρὸς δοξάζει ὁ χριστιανισμὸς περὶ τῆς ψυχῆς μετὰ θάνατον, οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον, διτὶ ὁ ἄνθρωπος ἐπεθύμει καὶ νεκρὸς νὰ διάγῃ βίον δομοιον τῷ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τούτου ἔνεκα προσεπάθουν νὰ καταθέτωσι μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν τάφον πᾶν διτὶ ἡδύνατο νὰ τῷ χρησιμόση πρὸς τροφὴν καὶ τὴν λοιπὴν τοῦ σώματος αὐτοῦ ὑπονετίσιν. Λειψαναὶ διαφόρων τροφῶν, ιδίως κελύφῳ φῶν, διάφορα ἀγγεῖα, εἰδὸν κοσμήσεως, δόπλα καὶ ἐργαλεῖα ἀναλόγως πρὸς τὸ ἐπὶ τῆς γῆς ἐπάγγελμα τοῦ θανόντος παρουσιάζονται πρὸ τῶν ὄμμάτων τοῦ ἀποκαλύπτοντος ἀρχαίους τάφους.

Ἐν Ἀθήναις καὶ Ἐρετρίᾳ ίδιως, θίος ἡτο νὰ θέτωσι περὰ τὴν νεκρικὴν κλίνην καὶ ἐν τῷ τάφῳ ληκύθους πλήρεις εὐώδους ἐλαῖου, διὰ τὸ θίος δὲ τοῦτο καὶ μόνον ἐπλάττοντο συνήθως τὰ ἀγγεῖα ταῦτα καὶ εἰς τοῦτο ὄφειλομεν,

Ἐκτὸς τῶν ἀλλων σπουδαίων ἀρχαιοτήτων τριάκοντα πολύχρωμοι ληκύθοι καὶ πολλαὶ

διεσώθησαν εἰς ἡμᾶς ἐκ τῶν τόπων τούτων αἱ τόσαι ληκύθοι, ὃν τινες δύνανται νὰ ταχθῶσι μεταξὺ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἀρχαίας ἀγγειογραφικῆς.

Τὸ σχῆμα τῶν κομψῶν τούτων ἀγγείων βλέπουσι οἱ ἀναγνῶσται εἰς τὰς κοσμούσας τὰς σελίδας ταύτας εἰκόνας. αὗτινες ἀπεικονίζουσι ληκύπτου Ἐλληνες, καὶ πάντοθεν οἱ ἐκτὸς ἔτι τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν ἀγγείων ταῦτα τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Οταν δι παραστάσεις ἐπὶ τῶν ἀγγείων τού-

τῆς αἰγίδος καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέμμα παιρίσταται ἐπὶ τῆς πρώτης ληκύθου δεξιὰ ἐπὶ τῆς εἰκόνος ὑπ' ἀριθ. 2· τὸ κράνος ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς κρατεῖ τὸ μαχρό δόρυ.

Ἡ τέχνη τῆς εἰκόνος ταύτης εἶναι ἀκόμη ὅλιγον αὐτηρά, δὲν ἔχει δηλαδὴ ἡ μορφὴ τὴν πλήρη ἀλευθερίαν, ἥτις παρατηρεῖται ἐπὶ τῶν παραστάσεων τῶν ἀγγείων κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τῆς ἀρχαίας τέχνης. Διὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΝΙΚΟΝ ΚΑΛΟΣ, ἥτις εὑρίσκεται γεγραμ-

Εἰκ. 2.

των εἶναι ἐρυθραί, δπως ἐπὶ τῆς εἰκόνος ὑπ' ἀριθ. 2, τὸ λοιπὸν τοῦ ἀγγείου καλύπτεται ὑπὸ μέλανος στιλπνοῦ χρώματος, τοῦ γανώματος· διτὰ δὲ αἱ εἰκόνες εἶναι πολύχρωμοι, τότε μόνον ἡ βάσις καὶ τὸ κατώτατον μέρος τοῦ κυλινδρικοῦ σώματος καὶ τὸ στόμιον τῶν ἀγγείων εἶνε μέλανα, τὸ δὲ λοιπὸν ἀγγεῖον ἔχει χρῶμα λευκόν, ἐφ' οὐ εἶναι καὶ αἱ εἰκόνες γεγραμμέναι. Ἡ εἰκὼν ὑπάρχει πάντοτε ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν παρίσταται καὶ αὐτὴ περίλυπος καθημένη ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ μνήματος καὶ ἔχουσα ἐν χερσὶ προσενεγχέν εἰς αὐτὴν κιβωτίδιον, περιέχον πάντας κοσμήματα· ἔτέρα κόρη, τῆς ὥποιας μέρος μόνον διαχρίνεται. προσέρ-

μένη πλαγίως ἐκχέρωθεν τῆς μορφῆς τῆς θεᾶς, ὁ ἀγγειογράφος δηλοὶ ἡμῖν τὸ δόνομα ἐνδὸς τῶν ἐπισήμων συμπολιτῶν του, δστις θὰ ἡτο καὶ ίδιαίτερος προστάτης τοῦ ἐργοστασίου του.

Μᾶλλον ἀνεπτυγμέναι εἶναι αἱ παραστάσεις τῶν λοιπῶν δύο ληκύθων ἐπὶ τῆς αὐτῆς εἰκόνος. Νεανίας ὁδοιπόρος προσερχόμενος ἐκ δεξιῶν σταματᾷ δπως προσαγορεύση τὸ μνήμα κόρης, ἥτις ἐνταῦθα παρίσταται καὶ αὐτὴ περίλυπος καθημένη ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ μνήματος καὶ ἔχουσα ἐν χερσὶ προσενεγχέν εἰς αὐτὴν κιβωτίδιον, περιέχον πάντας κοσμήματα· ἔτέρα κόρη, τῆς ὥποιας μέρος μόνον διαχρίνεται. προσέρ-

χεται ἐξ ἀριστερῶν καὶ κρατεῖ ἀλάβαστρον, ὅπερ θὰ καταθέσῃ ἐπὶ τοῦ μνήματος ὡς προσφορὰν εἰς τὴν νεκράν. Τοιοῦτόν τι παριστὰ ἐν ὄλιγοις ἡ ποιητικὴ καὶ συνήθης ἐπὶ τῶν νεκρικῶν ληκύθων σκηνὴ τοῦ δευτέρου ἀγγείου.

Ἡ Ἀρτεμις πιθανώτατα παρίσταται ἐπὶ τῆς τρίτης ληκύθου. Ἡ θεά ἀσκεπής, ὡς συνήθως, ἔχουσα βραχὺν λεπτὸν χιτῶνα καὶ δορὰν ζώου περὶ τὸ στῆθος καὶ τὸν ἀριστερὸν ὥμον κινεῖται ζωηρῶς πρὸς ἀριστερά· ἐν ταῖς χερσὶν ἔχει τὰ

στάσεις τῶν ἀγγείων ἐπὶ τῆς εἰκόνος ὑπ' ἀριθ. 3.

Ἐπὶ τῶν δύο πρώτων ληκύθων παρίσταται ἡ σκηνὴ τῆς καταθέσεως τῶν δώρων ἐπὶ τοῦ μνήματος, ἡ προτογουμένη δὲ ταύτης σκηνὴ παρίσταται ἐπὶ τῆς τρίτης ληκύθου· δύο γυναικες, ὧν ἡ μὲν, δεξιά, ἔχει κάνιστρον πλήρες τροφίμων ἵσως, ἡ δέ, ἀριστερά, πυξίδα, ἐτοιμάζονται διπώς μεταβῶσι πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν τάφων. Εἶναι καὶ τρεῖς αὗται λήκυθοι ἔργα τῶν καλλίστων χρόνων τῆς Ἑλληνικῆς ἀγγειοπλαστικῆς, σπανίως

Eik. 3.

συμβολίζοντα τὴν ἀργυρότοξον θεάν, τὸ βέλος καὶ τὸ τόξον, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς δ' αὐτῆς ἐξήρτηται ἔνεικὴ φαρέτρα. Σύμβολον τῆς Δηλίας θεᾶς ὁμοίως εἶναι καὶ ὁ ἀριστερὰ εἰκονισμένος φοίνιξ.

Τὴν τρίτην, τὴν ἐνάτην καὶ τὴν τριακοστὴν ἡμέραν μετὰ τὴν ταφὴν οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες συνήθιζον νὰ ἐπισκέπτωνται τὰ μνήματα τῶν προσφιλῶν νεκρῶν καὶ νὰ κοσμῶσι ταῦτα διὰ ταινιῶν καὶ στεφάνων, νὰ καταθέτωσι δ' ἐπὶ τούτων διάφορα ἀγγεῖα, περιέχοντα εὐώδεις οὐσίας, καὶ τροφὰς καὶ προσφορὰς διὰ τοὺς θανόντας. Εἰς τὸ έθιμον τοῦτο ὄφειλονται καὶ παρα-

δὲ θάπαντήσῃ τις μορφὴν εὐγενεστέρων τῆς τοῦ ἀνδρὸς τῆς μεσαίας ληκύθου ἡ συμπαθητικωτέραν τῆς πεπλοφόρου μορφῆς τῆς πρώτης ληκύθου ἀριστερά.

Διὰ τῆς φωτογραφίας δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀποδοθῶσι τὰ χρώματα ἀτίνα ἔχουσιν αἱ εἰκόνες τῶν τριῶν τελευταίων ληκύθων ἐν τοῖς πρωτοτύποις. Βαθέος ἐρυθροῦ χρώματος εἶναι ὁ πέπλος τῆς τελευταίων μνημονευθείσης πεπλοφόρου, ἀπαράμιλλον δὲ χρουσόξανθον χρώμα ἔχει ἡ κόμη αὐτῆς· κακτανοῦν ἐρυθρὸν χρώμα ἔχουσιν αἱ λήκυθοι, ὅπου τὰ εἰκονιζόμενα πρόσωπα παρίστανται διὰ βαθέος μελανοῦ χρώματος· ὅπου δὲ

ἐπὶ τῶν εἰκόνων ἡμῶν τὸ μέλαν εἶναι ἀνοικτότερον, τὸ πρωτότυπον ἔχει ἀνοικτὸν ἐρυθρόν.

Πλήρης χάριτος σκηνὴ παρίσταται ἐπὶ τοῦ τεμαχίου τοῦ ἀπεικονιζόμενου ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 5 εἰκόνι· ἀνήκει καὶ τοῦτο εἰς λήκυθον νεκρικήν, ἡς εὑρέθησαν δῆλα τὰ τεμάχια, ἀλλὰ δὲν συνεκολλήθησαν ἀκόμη. Παιδίσκη ἐνδεδυμένη μακρὸν γιτῶνα ἀνευ χειρίδων ἔχει ἐπὶ τῶν ὄμων ἴππηδὸν μικρὸν παιδίον, ὅπερ πλήρες πόθου τείνον τὴν δεξιὰν χεῖρα θέλει· νὰ ὀρμήσῃ πρὸς τὴν ἀριστερόθεν προσερχομένην μητέρα του.

Ἀντιθέτως πρὸς τὰς νεκρικὰς παραστάσεις τῶν λοιπῶν ληκύθων μεταφέρει ἡμᾶς εἰς τὴν καθ' ἡμέραν ζωὴν μετὰ τῶν μητρικῶν αὐτῆς θελγήτρων ἡ ἐν λόγῳ εἰκὼν. "Οτι ἡ σκηνὴ παρίσταται ἐν οικίᾳ, δηλοῦ κατὰ καθιερωμένην συνήθειαν τῶν ἀρχαίων ἀγγειογράφων ὁ πρὸς

Ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου παρίσταται Αἰθίοψ ὄρχούμενος, ἐν τῇ ἀριστερᾷ ἔχων ῥάβδον, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ, ἡτὶς δὲν φαίνεται ἐν τῇ ἀπεικονίσει, κύλικα.

Εἴπομεν, διτὶ ἐκτὸς τῶν ἀγγείων κατετίθετο παρὰ τῷ νεκρῷ καὶ ὄτιδήποτε ἡδύνατο νὰ τῷ εἶναι προσφιλές ἡ νὰ τῷ χρησιμεύῃ πρὸς παιδίαν ἡ οιανδήποτε ἀλλήν ἀνάγκην. Οὔτως εὐρίσκονται ἐν τοῖς τάφοις μικρὰ ἀγαλμάτια κατεσκευασμένα ἐκ πηλοῦ, πήλινα εἰδῶλα, ὧν τὰ πλείστα ἦσαν βεβαίως ἀθύρματα.

Ἐπὶ τῆς ὑπ' ἀριθ. 4 εἰκόνος παρίσταται μικρὰ ἐκλογὴ ἐκ τῶν ἐν τοῖς τάφοις τῆς Ἐρετρίας εὑρέθεντων πηλίνων εἰδῶλων.

Αἰθιοπικὴν μορφὴν περιέργως καθημένην παρίστα τὸ πρῶτον εἰδώλιον, ἀνήρ δὲ ἀλαζών παραδεῖται ἐν τῷ δευτέρῳ εἰδώλῳ τῆς ἡμετέρας εἰκόνος· τὸ ἐπὶ τῷ γελοιωδέστερον παραμεμορφωμέ-

Eik. 4.

τὸ ἀριστερὸν ἀκρον εἰκονιζόμενος κίνη, οὐ μόνον μέρος φαίνεται.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 1 μικρὰ εἰκὼν παρίστα ἐν ἐκ τῶν συνήθιστας ἐν τάφοις γυναικῶν εὐρισκομένων ἀγγεῖων, τῶν ἀλαβάστρων, ἀτίνα περιελάμβανον εὐώδεις οὐσίας χρησιμευούσας εἰς τὴν γυναικείαν κόσμησιν. Τὸ στόμα τῶν ἀγγείων τούτων εἶναι λίαν στενὸν, ἐξήγετο δὲ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν διὰ μικροῦ κοχλιαρίου, ὅπερ εὑρίσκεται συνήθιστα μετὰ τούτων ἐν τοῖς τάφοις.

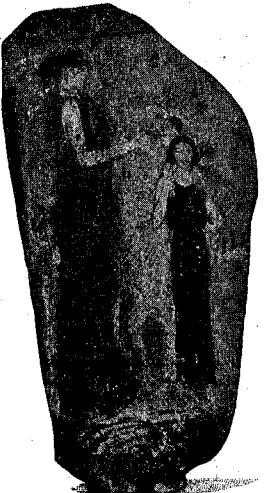
Τὰ ἀλάβαστρα σπανίως μόνον ἔχουσιν εἰκόνας.

Τὸ ἀντικείμενον τῆς παραστάσεως τῆς καθημένης γυναικὸς εἶναι πρόδηλον· ἡ μήτηρ θηλάζει τὸ τέκνον της, τὸ δὲ πρὸ ταύτης τῆς γυναικὸς ἀπεικονιζόμενον εἰδώλιον παρίστα κόρην καρτούσαν πινάκιον πλήρες καρπῶν.

Δὲν εἶναι μόνον ἡ καλλιτεχνικὴ ἀξία, ἡτὶς καθιστὰς εἰς ἡμᾶς πολύτιμα τὰ ἐν τοῖς ἀρχαίοις τάφοις εὐρισκόμενα μικροτεχνήματα, ὧν μάλιστα

πολλὰ ἐλαχίστην σημασίαν θὰ είχον, ἀντὶ τούτων τῆς ὁψεως.

Βεβαίως τῶν κομψῶν ληκύθων τινὲς δύνανται καὶ καθ' αὐτὰς ὡς καλλιτεχνήματα νὰ ταχθῶσι μεταξὺ τῶν ἀρίστων προϊόντων τῆς ἀρχαίας

Εἰκ. 5.

τέχνης, τούτων ὅμως ἡ μεγάλη ἀξία ἔγκειται κυρίως ἐν τούτῳ, διτὶ ἔχουσαι γραφάς πολυχρώμους ἐκ τῶν χρόνων τῆς ἀκμῆς τῆς ἀρχαίας γραφικῆς, τῶν χρόνων τοῦ Πολυγνώτου καὶ τῶν μικρὸν μετ' αὐτὸν ἀκμασάντων μεγάλων ζωγρά-

Κ. ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΕΡΩΣ ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΣ*

Γ'

Ο Παναγῆς Βιολάντης ἐπασχεν ἀπὸ κοσμοφορία παράξενη. "Ο, τι ἔκαμνε καὶ δὲν ἔκαμνε, ἦταν γιὰ τὸν κόσμο,—γιὰ νὰ πῆ ὁ κόσμος καλό. Δέν τον ἔμελεν, ἀν, ἐξετάζοντας κάποτε τὸν ἔχατόν του, δέν τον εὔρισκεν οὔτε ἀγαθόν, οὔτε εὔσυνείδητον, οὔτε εἰλικρινή· φθάνει νὰ τὸν εἶχεν ὁ κόσμος γιὰ τέτοιον. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν

ἰδέα, γι' αὐτὴν τὴν ὑπόληψι, ἦτον ἴκανός νὰ τὰ θυσίασην ὅλα, καὶ τὴ δική του εύτυχία, καὶ τὴν εύτυχία τῶν δικῶν του.

Ἡ φιλοδοξία του ἦταν νὰ τὸν τιμοῦν ὡς χρήσιμον ἀνθρώπον καὶ νὰ τὸν σέβωνται ὡς καλὸν οἰκογενειάρχην. Διὰ τὸ δεύτερον μάλιστα ἐφρόντιζε πολὺ περισσότερον. "Ισως—δέν σου ἔλεγε, —ὑπῆρχαν εἰς τὸν τόπον καὶ ὅλοι ἔμποροι ἢ βιομήχανοι σὰν κι' αὐτόν· ἀλλὰ σύζυγος, ἀλλὰ πατέρας, κανένας· ὥ, αὐτὸν ἔννοοῦσε νὰ τὸ καυχᾶται. Καὶ τὸ σπίτι του ἦθελε νὰ φαίνεται πάντα

φων, παρέχουσιν ἡμῖν ιδέαν τινὰ τῆς ἀξίας τῶν ἔργων τούτων, ἀτινα δυστυχῶς ἀλλως μόνον ἐξ ὄλγων περιγραφῶν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων γνωρίζομεν, ἀντὶ ἔχωμεν, ἐννοεῖται, πάντοτε ὑπ' ὅψιν ἡμῶν τὴν σχέσιν, ἢν ἡδύναντο νὰ ἔχωσιν οἱ ζωγράφοι τῶν εἰκόνων πρὸς τοὺς μεγάλους καλλιτέχνας τῆς ἐποχῆς των, καὶ τὴν ἀπόστασιν, ἥτις θὰ ἔχωριζε τὰ ἐπὶ τῶν ἀγγείων ζωγραφήματα τῶν ἔργων τούτων, λίαν ἐπιτηδείων ἀλλως χειριστῶν τοῦ χρωστήρος καὶ ἀρίστων σχεδιογράφων, ἀπὸ τῶν κοσμούντων τὰ δημόσια οἰκοδομήματα μεγάλων καλλιτεχνικῶν πινάκων τῶν περιφημοτέρων ἀρχαίων ζωγράφων.

Καὶ ἀπὸ ἀλλης δὲ ἀπόφειως εἶνε πολύτιμοι αἱ ἐπὶ τῶν νεκρικῶν ληκύθων παραστάσεις. Αἱ τῆς κάκεισε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συγγραφεῦσι διεσπαρμέναι εἰδῆσεις περὶ τῆς συμπαθοῦς λατρείας τῶν νεκρῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συμπληροῦνται καὶ λαμβάνουσι ζωὴν διὰ τῶν ἐπὶ τούτων παριστωμένων μελαχροικῶν καὶ πλήρων τρυφερᾶς ποιήσεως σκηνῶν.

'Ἄλλα καὶ δὴν ἡ μυθολογία τῶν ἀρχαίων Ελλήνων καὶ ὁ βίος αὐτῶν ὑπὸ πάσας αὐτοῦ τὰς φάσεις ἐμφανίζεται ζωηρῶς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν διὰ τῶν ποικίλων ἀγγειογραφῶν καὶ τῶν ὅλων ἐν τοῖς ἀρχαίοις τάφοις εὐρισκομένων ἀγτικειμένων, ὡς μικρὰν μόνον καὶ λίαν μονομερῆ ἐκλογὴν παρέχομεν τοῖς ἀναγνώσταις εἰς τὰς προκειμένας εἰκόνας.

Κ. ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ

τὸ καλλίτερο, σωστὸς παράδεισος ἀγάπης, τιμῆς, ὄμονοίας, εύτυχίας.

Τὸ κατώρθωνε μὲ τὴν ὑπόκρισιν καὶ μὲ τὴν βίαν. Οἱ δίκοι του τὸν ἐφοδιοῦντο σὰ διάβολο· ἡ γυναικά του τὸν ἔτρεμεν, ἡ ἀδελφή του ἡ γρηὰ ποτὲ δέν του ἔλεγεν ὅχι· τὰ παιδιά του ἀρνάκια. Καὶ τὸν φόβον αὐτὸν ὁ κόσμος τὸν εἶχε γιὰ σεβασμὸ καὶ γι' ἀγάπη. Ἀδιάφορον ἀνὴρ οἰκογένεια ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὰ πλέον ἐτερογενῆ στοιχεῖα ποὺ εἰμποροῦν νὰ γίνουν, ἀν ὄμονοια κατὰ βάθος δὲν ὑπῆρχεν, ἀν διὰ τοῦτο οἰκογενειακὴ εύτυχία ἀληθινὴ δὲν ἔμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ. "Ολοι εἶχαν συνειδήση νὰ φοροῦν τὴν μάσκα τοῦ πατέρα· ἔπειτα ἦταν καὶ ὁ πλοῦτος ποὺ τὰ ἐσκέπαζεν δῆλα μὲ τὴν χρυσῆν του παιπάλην. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ κόσμος ἐμακάριζε τὸ σπίτι του Βιολάντη, καὶ τὸ νεόκτιστο ἐκεῖνο παλατάκι τῆς Καινούργιας Ρούγας, μὲ τὰ δύο στενόμακρα μπαλκόνια πέρα-πέρα, ἔθεωρείτο τόσον εύτυχισμένον καὶ σεβαστόν, δσον κανένα ἀπὸ τὰ ἀλλα, τὰ σοβαρά, τὰ παληὰ Βενετίκα παλάτια, μὲ τὰ ἀραχνιασμένα τῶν οἰκόσημα.

"Όταν ὁ Παναγῆς Βιολάντης ἀνοίξει τὸ γράμμα τοῦ Ζαμάνου καὶ εἴδε περὶ τίνος ἐπρόκειτο, τὸ πρῶτό του κίνημα ἦταν ως νὰ ἥθελε νὰ τὸ κρύψῃ, κι' ἐκύτταξε τριγύρω του φοβισμένος, μή τον ἔλεπταν... 'Ο τρόμος αὐτὸς ἐξηκολούθησε νὰ τὸν κρατῇ ως τὸ τέλος. Τί θὰ ἔλεγεν ὁ κόσμος, ἀν ἐμάθαινε τέτοιο πρᾶγμα; Τί ὑπόληψι; Θὰ εἶχε πλέον γι' αὐτόν, γιὰ τὸ σπίτι του, ἢν ἔξευρε πῶς ἔνας παληοτηλεγραφητὴς ἐπῆρε τὸ θάρρος νὰ του γυρέψῃ τὴν κόρη του, καὶ τὸ χειρότερο, πῶς ἡ κόρη του ἔκαμε τέτοιο κίνημα;

Καὶ δὲν ἐτολμοῦσε νὰ τὸ ἐμπιστευθῇ σὲ κανένα, οὔτε σὲ φίλο του, οὔτε σὲ συγγενῆ του, οὔτε σὲ ἀνθρωπό του. Μονάχος του, ναί, μονάχος θὰ ἐπήγανε νὰ εῦρῃ τὸν Ζαμάνο, καὶ νὰ τοῦ πηγὶ τὰ «φυτευτὰ καὶ δεμένα» λόγια ποὺ ἔσχεδιαζεν. Αὐτὸς θὰ ἦταν τὸ πιὸ σύγουρο.

Γελαστός, γλυκὺς ὅπως πάντα, ἐφάνη τὸ ἀπόγευμα εἰς τὸ Τηλεγραφεῖον, μὲ τὴν πρόφασιν ὅτι θὰ δώσῃ τηλεγράφημα. Δέν τοῦ ἔχειστηκεν ὅμως, διότι ἐκεῖνη τὴν ώρα Ισια-ΐσια ὁ Χρηστάκης κατέβαινε μόνος του.

—"Ω, τὸν φίλατον! ἀνέκραζεν ὁ Παναγῆς μὲ τὴν συνειθισμένη του ζωηρότητα· σ' ἐγύρευα.

Ο νέος ἔγεινε κατακόκκινος. Παλμὸς χαρᾶς καὶ ἐλπίδος, ἀνέβασεν δῆλο ἐκεῖνο τὸ αἷμα εἰς τὸ πρόσωπόν του· καὶ δὲν ὑπάρχει ώραιότερον πρᾶγμα ἀπὸ τὸ ἐρύθημα τοῦ μελαχροινοῦ. Τὸ υφός του Βιολάντη κατί καλὸν ἐπρομηνοῦσε βέβαια· καὶ τοῦ ἔδωσε θάρρος.

—"Ἐλάβατε... ἐψιθύρισε.

—"Ναι, ναι, νὰ σὲ χαρῶ, ἔλαβα, ἔλαβα... καὶ γι' αὐτὸς Ισια-ΐσια ἥθελα νὰ τὰ ποῦμε οἱ δύο μας. Μὰ νὰ μὴ μᾶς ἔβλεπε κανένας, θὰ ἦταν καλλίτερο. Τὰ ἐν οῖκῳ μὴ ἐν δήμῳ, φίλε μου Ζαμάνε!... Θέλεις νὰ πάγω μόνος μου σὲ κανένα παράμερο, καὶ ναλθής σὲ λίγο νὰ μ' εὔρης;

—"Δὲν εἶνε καλλίτερα ἐδῶ; εἶπεν ὁ Χρηστάκης, ἀνυπόμονος.

—"Καὶ εἶνε, εἶπε προχωρῶν.

—"Ναι, ἀπήντησεν ἀπὸ πίσω του ὁ Ζαμάνος· δὲν τὸ μεταχειρίζομεθα αὐτὸς τὸ δωμάτιον πρὸς τὸ παρόν, καὶ δὲν θὰ ἔμβριο κανεῖς. "Επειτα, κλειδόνουμε καὶ τὴν πόρτα. . . Ξεύρετε, ἐδῶ θὰ γίνη Γραφεῖο Πληροφοριῶν... τώρα τὸ συγγρίζουν.

—"Ετοι αλ'; εἶπεν ὁ Βιολάντης κυττάζων παντοῦ, ἀπὸ τὸ πάτωμα ὡς τὴν ὄροφήν.

Καὶ δταν ἐκατέβασε τὰ μάτια του πρὸς τὸν νέον ποὺ ἐστέκετο τώρα ἀντικρύ του, εἶχε γίνη τόσον σοβαρός, ώστε ἐκεῖνος ἔρχεται νὰ τὰ κάνῃ...

—"Εκαμαν πρῶτα μερικὲς ὄμιλες ὀλωρεδιόλουν ἀδιάφορες. 'Ενόμιζες ὅτι ὁ Βιολάντης ἐζητοῦσε νὰ εῦρῃ τὰ νερά του. "Εξαφνα, ἀπότομα, ἀλλάζωντας υφός:

—"Γιὰ νὰ σου πῶ, παιδί μου. Ξέρεις ποῖος είμαι ἐγώ;

—"Ο Ζαμάνος ὡπισθιχώρησεν ἔνα βῆμα. Κάτι ἐπροσπάθησε νὰ ψιθυρίσῃ, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε.

—"Ξέρεις πῶς, ἀν θέλω, μπορῶ νὰ σὲ βλάψω πολύ;

—"Καμπία ἀπάντησε. 'Αλλ' οὔτε ποὺ ἐπερίμενεν ἀπάντησιν ὁ Βιολάντης, καὶ ἐξηκολούθησεν ἀκράτητος:

—"Ξέρεις πῶς φθάνει νὰ κουνήσω τὸ λιανό μου δάκτυλο γιὰ νὰ καταστρέψω, ἀν θέλω, τὸν πατέρα σου; . . . Ξέρεις πῶς μπορῶ νὰ μὴν ἀφήσω κανένα σας σὲ χλωρὸ κλαδί; . . . Ξέρεις —οἱ δύο μας είμαστε τώρα, —πῶς ἀν βάλω τοὺς ἀνθρώπους μου νὰ φτύσουνε μόνο, σᾶς πνίγουνε; . . . Ξέρεις πῶς μπορῶ νὰ βάλω ἔναν δινθρώπο τὰ σακατέψη, κ' ἐγώ νὰ φουμάρω τὸ τσιγάρο μου στὸν Πλατύφορο; . . . Ξέρεις πῶς μπορῶ νὰ σὲ κάμω νά το πλερώσης αὐτό που ἔκαμες; . . .

—"Δὲν θυμάται ὁ Ζαμάνος νὰ εἴδε στὴ ζωὴ του πρόσωπον πλέον ἀγριον, ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ

* "Ιδε σελ. 283.

γλυκοῦ του φίλου μὲ τὰ μαῦρα μπαρμπετόνια καὶ τὰ χρυσᾶ γυαλιά, τὴν στιγμὴν ποὺ ἀράδιαζε τὶς φοβερές του. Εἶχε παγώσῃ· μιλιά ἀπ' τὸ στόμα του δὲν ἔγραζε, καὶ τον ἑκύτταξεν ἀδιάκοπα, ως μαγνητισμένος.

— Αῖ, μπένε! ἔγώ δὲ θά σου κάμω τίποτα. Θὰ σὲ συχωρέσω καὶ γιὰ τὸ γράμμα ποὺ ἔστειλες σὲ 'μέ, καὶ γιὰ τὸ γράμμα ποὺ ἔστειλες στὴ θυγατέρα μου· θά σε συχωρέσω γιὰ οὐλο τὸ ἀντιάρντο ποὺ ἐπῆρες, γιὰ οὐλη τὴν προσθολή ποὺ ἔκαμες στὸ σπίτι μου! Θά σε ἀφήσω ἡσυχο, δὲ θά σε βλάψω στὸ παραμικρό, δὲ θὰ πῶ σὲ κανένα τίποτα... μά... μά... κύτταξε καλά!.. ἔνα πρᾶμμα θέλω κ' ἔγώ ἀπὸ σένα, μονάχα ἔνα πρᾶμμα!

Ο φόβος του Ζαμάνου ὑπεχώρησεν εἰς αἴσθημα ἀνακουφίσεως. Χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ἔκαμε νάπλωση τὰ χέρια του, μὲ κίνημα ἀνθρώπου ποὺ παραδίδεται, καὶ ἐψιθύρισε:

— Τί θέλετε; ··· Ο Παναγῆς ἐπλησίασε, τὸν ἔπιασεν ἀπὸ τὴν ἀκρη τοῦ γιακᾶ του, καὶ μὲ φωνὴ ἀκόμα πειδ σιγανή, ἀλλὰ μὲ προστακικὸ τόνο:

— Θά μου δώσης, τοῦ εἶπε, τὸ γράμμα πού σου ἔστειλεν ἡ θυγατέρα μου.

Νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ ἔκεινη τὴ δύσκολη θέσι, — ἀλλο δὲν ἔσυλλογίζετο ὁ Ζαμάνος. Μιὰ ἀπέραντη μετάνοια εἶχε πλημμυρίση διὰ μιὰς τὴν ἀδύνατη ψυχή του. Καὶ ὁ δειλὸς ἀπεκρίθη:

— Μετὰ χαρᾶς· τὸ ἔχω μάλιστα καὶ ἀπάνω μου. ··· Εἴργαλε· τὸ κομψὸ πορτοφόλι του, ἐτράβηκεν ἀπὸ τὰ βάθη του τὸ φυστικὶ χαρτάκι μὲ τὴν ἀσπρη μαργαρίτα, καὶ τὸ ἔδωσεν εἰς τὸν πατέρα. Τὸ χέρι του ἔτρεμε.

Ο Παναγῆς τὸ ἐπῆρε, τὸ ἄνοιξε, τὸ ἑκύτταξε μὲ τὴν προσοχὴν ἐμπόρου ποὺ ἔξελέγχει τὴν γνησιότητα συναλλάγματος, καὶ ἀφ' οὗ ἔβεβαιωθη δτι ἥταν αὐτὸ τὸ γράμμα τῆς Στέλλας, τὸ ἐφύλαξεν εἰς τὴν ἀπάνω τσέπη τοῦ γιλεκιοῦ του.

— Εὔχαριστῶ, εἶπε· καὶ μὲ ὄρμέμφυτον κίνημα, ως νὰ ἐτελείωσαν δλα, ἐπροχώρησε πρὸς τὴν θύραν. ··· Εκεὶ ἐστάθη, καὶ μὲ τὸ χέρι εἰς τὸ πόμολο, ἔτοιμος νάνοιξη, ἀφησε τὰ πάρθεια βέλη του:

— Τώρα, παιδάκι μου, αὐτὸ ποὺ ἔβαλες στὸ νοῦ σου, νὰ τὸ βγάλης. Τὴ θυγατέρα μου δὲ σου τη δίνω, σου το λέω παστρικά, γιατὶ ἡ θυγατέρα του Παναγῆ Βιολάντη δὲν εἶνε γιὰ τὸ γυιδ τοῦ Ζαμάνου. Χίλια γράμματα νὰ σου γράψῃ, χίλια γράμματα νὰ σου στείλη, δλο τὸ ἴδιο τῶχω... . Καὶ κύτταξε νὰ μὴν ἐπιχειρήσῃς

πάλι τὰ ἴδια, γιατὶ, σου εἶπα, ἔχω τρόπο νὰ σε βάλω στὴ θέσι σου... . Στάσου ἔκει! θὰ ἔγρω πρῶτα ἔγω· δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἰδῃ κανένας πῶς ωμιλήσαμε κρυφά, οὔτε θέλω νὰ μάθῃ κανένας τίποτα ἀπὸ αὐτὴ τὴν ιστορία. Τάκουσες; σὲ καθιστῶ ὑπεύθυνο! Μιλιά!

··· Εμισοάνοιξε τὴ θύρα, ἑκύτταξε μὴν εἶνε κανεὶς ἀπέξω, καὶ ἔφυγε σὰν τὸν χλέφτη.

Καὶ ὁ Χρηστάκης ἔμεινε μόνος, μὲ τὸ χαμένο του ὄντειρο... . Δὲν ἥταν ἀνάγκη νὰ τὸν συστήσῃ σιωπὴ ὁ Βιολάντης. ··· Οχι, σὲ κανένα δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ πῆ τίποτα. ··· Ο φόβος πού τὸν ἔπιασε, μόλις ἀγρίεψεν ὁ πατέρας, ἡ περιφρόνησι πού τὸν ἔκαμναν, τὸ δειλό του ἔκεινο κίνημα, νὰ δώσῃ πίσω τὸ γράμμα τῆς Στέλλας μὲ τὴν πρώτη φοβέρα, — ὡ, γιὰ τίποτ' ἀπ' αὐτὰ δὲν ἡμποροῦσε νὰ καυχήθῃ ὁ νεανίσκος, καὶ συνήθως δὲν ωμιλοῦσε παρὰ δταν ἔκαυχατο. Οὔτε ποὺ θὰ ἐτολμοῦσε νὰ διαστρέψῃ τὰ πράγματα, οὔτε ποὺ θὰ τοῦ ἐπερνοῦσεν ἡ παραμικρὴ ἰδέα νὰ ἐπιμείνῃ. Τίποτε τὸ ἀνδρικὸν δὲν εἶχεν ἔπανω του ὁ χαϊδευμένος αὐτός, καὶ ἡ πρώτη δυσκολία τοῦ παρέλυεν ἀμέσως δλη του τὴ δύναμι. ··· Ησθάνετο ως μίαν νέκρωσιν κάθε θελήσεως, κάθε αἰσθήματος. Καὶ τὴν στιγμὴν ἔκεινην ἐνόσεν δτι ἔπαισε πλέον νάγαπῃ τὴν Στέλλαν. ··· Άλλα καὶ μήπως τὴν ἀγάπησε ποτὲ ἀληθινά; μήπως ἥταν ίκανὸς ν' ἀγαπήσῃ ἄλλον κανένα ἀπὸ τὸν ἔαυτόν του; ··· Οχι· νὰ παιέη μόνον ἔζητησε μαζί της, καὶ ἀμα εἶδεν δτι τὸ παιγνίδι ἐπέτυχεν, ηῆρε συμφέρον νάκολουθήσῃ τὴν συμβούλην τοῦ φίλου του... . Τώρα δὲν τού την ἔδιδαν, δὲν τὸν ἔθελαν· ἐτελείωσε! ··· Ήταν ἀποφασισμένος νὰ καθίσῃ στὴν ἡσυχία του, ως ποὺ νὰ τὸν ἔξεσκηνε πάλι καρμιὰ καινούργια ἐρωτοδούλειά. ··· Άλλ' αὐτὴ τὴ φορὰ σχιγί γράμμα στὸν πατέρα! ··· Α, σδα κι' δλα, μὰ μὲ πατεράδες μήν τον ἀνακατεύης! ··· Οποια ἀρχοντοπούλα τὸν ἀγαπάει καὶ τον θέλει, ἀς ξεπορτίσῃ νὰ τὸν εὔρῃ. Τότε, θέλωντας καὶ μή, ὁ γέρος θὰ σκάσῃ τὴν προΐκα, καὶ — νὰ σου 'πω, μὰ τὸ νχι, — ἔτοι θὰ ἥταν καλλίτερα νὰ ἔκαμνε καὶ μὲ τὴ Στέλλα, χωρὶς νάκονη τὸ Στέφενσων. Τί; στὴν Αγγλία ειμαστε ἐδῶ; . . . Τώρα πάξι!

Αὐτὰ ἔσυλλογίζετο τὰς πρώτας ἡμέρας ὁ Χρηστάκης καὶ ἐστέναζε, — δταν ἥτο μόνος. ··· Επειτα ἔπαισε νὰ συλλογίζεται καὶ αὐτά... .

··· Οταν ὁ Στέφενσων τὸν ἡρώτησε τι ἀπέγεινε μὲ τὸ γράμμα, ὁ Χρηστάκης ἐπῆρεν υφος ἀνθρώπου ποὺ θέλει κάτι νὰ ἔξομολογηθῇ, ἀλλὰ διστάζει, καὶ ἔπειτα, μὲ ἀπόφασιν τάχα, εἶπε:

— Νά σου 'πω ἔνα πρᾶγμα; Δὲν τὸ ἔστειλα,

καῦμένε. Τὴν τελευταία στιγμὴν τὸ μετανόησα... . "Ασε νὰ περάσῃ ἀκόμα λίγος καιρός, νὰ ιδοῦμε πῶς θὰ πάνε τὰ πράγματα, καὶ . . . μπορεῖ νὰ βάλω τὸ γέρο μου νὰ μιλήση.

— "Ωωωωω! ἔκαμεν ὁ Αγγλος, μὲ τὸν συνήθη του λαρυγγόθη βρυχηθμόν.

— "Επειτα, φίλε μου, πρέπει νὰ σου 'πω καὶ ἔνα ἀλλο: ··· Ή κοπέλλα δὲν μου γεμίζει τὸ μάτι· δὲν ξέρω γιατί, μὰ ἀρχισα νὰ φυχαίνουμαι... .

— "Αου! ἔκαμεν ὁ Αγγλος· τότε νὰ μή την πάρης.

Τὸ πρᾶγμα οικονομήθηκεν ἔτσι, καὶ ὁ Χρηστάκης ἡσύχασε. Μόνον τὸ βράδυ, δταν ἐπήγαινε στὸ σπίτι του ἀργά, τὸν ἔπιασε κρύος φόβος, κ' ἐπήγαινε τρεχάτος, καὶ κάθε τόσο ἔγύριζε πίσω του... . Εφοβεῖτο μή του ἔλθῃ ἔξαφνα καρμιὰ ματσουκά.

Δὲν ἤξευρε καλὰ τὸν Παναγῆ Βιολάντη! . . . Δὲν ἤξευρεν δτι ἀλλος δὲν εἶχε νὰ ὑποφέρῃ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ιστορία, παρὰ ἡ Στέλλα, ἄχ, ἡ δυστυχισμένη ἡ Στέλλα! . . .

Δ

Τὸ βράδυ-βράδυ, δταν ὁ Βιολάντης ἔγύρισε στὸ σπίτι, ἡ ὑπηρέτρια τοῦ εἶπεν δτι ἡ κυρία Στέλλα ἥτον κακοδιάθετη, στὸ κρεβάτι.

— "Εγώ ἔγώ τὸ γιατρικὸ ποὺ θὰ την κάμη καλά! ··· έμουρμούρισεν ὁ Παναγῆς, καὶ ἀνέβη κατ' εύθειαν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς κόρης του.

··· Η Στέλλα ἥταν ἔξαλωμένη μὲ τὰ φορέματά της— ἐλαφρὴ κουβέρτα τὴν ἐσκέπαζεν ως τὴ μέσην· εἶχε τὰ χέρια σταυρωμένα ὀπίσω ἀπὸ τὸ κεφάλι της· τὸ στήθος της φουσκωμένο ἀπὸ τοὺς στεναγμούς· ἡ ὄψις της κάτασπρη τὰ μάτια της φλογερά, καρφωμένα στὴν ὄροφη. Βυθισμένη εἰς τὴν ἀπελπισία της, ζένη εἰς δτι συνέθαινε γύρω, οὔτε ἔστρεψε νὰ κυττάξῃ, δταν ἀνοίξεν ἀπότομα ἡ θύρα.

— "Τ' εἶνε τοῦτα ποὺ μου κάνεις, μωρή; ἀνέκραζεν ὁ Παναγῆς ἔξω φρενῶν· τί ντροπές εἶνε τοῦτες ποὺ μούβαλες στὸ κούτελο μου; . . .

··· «Είμαι δική σου;» Πῶς έγγραψες ἔσου τέτοιο πρᾶμμα; ··· Τίνος εἶσαι, μωρή; ··· Ποιόν ύρωτησες στὸν ζένον ἀνθρώπῳ; ··· Ποιος σου εἶπε πῶς ορίζεις τὸν έαυτό σου; ··· Πῶς σου πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ, πῶς μπορεῖς νὰ δώσῃς καὶ τὸ νύχι σου, χωρὶς νὰ θέλω ἔγω; . . . Δὲ μιλεῖς, μωρή; . . .

··· "Ε, τί εἶνε τοῦτα;

Καὶ ἔβαλεν ἐμπρὸς εἰς τὰ ἀκίνητα μάτια τῆς Στέλλας, τὸ φιστικὶ χαρτὶ μὲ τὴν ἀσπρη μαργαρίτα.

Σπασμὸς ἀδύνατος ἀνατάραξε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸ σῶμα τῆς κόρης· ἀλλὰ δὲν τὴν ἔξυπνισεν ἀπὸ τὸν λήθαργόν της· τὰ μάτια ἀκίνητα, τὸ στόμα βουβό.

Καὶ εἶπεν, εἶπεν ὁ Παναγῆς, ἀφρισεν, ἔγαυγυσεν, ἔβρυχήθη. Καὶ δσφ ἔλεγε, τόσο ἐθύμονε· καὶ τόρα ἐσκούντοσεν, ἐτράνταζε τὴ Στέλλα, καὶ ἔστιμωνε τὸ στόμα του στ' αὐτὶ της, καὶ ἔτριζε τὰ δόντια του, καὶ ἔγούρλονε τὰ ἄγρια μάτια του, καὶ ἡ φωνὴ του ἔγραινε τρεμουσιαχτὴ καὶ βραχὴ σὰν λυσσασμένου:

— Σκύλλα! σκύλλα! . . . δὲν μιλάς, μωρή; ἔ;

Αύτὴ ἡ σιωπὴ, αὐτὴ ἡ ἀπάθεια, τὸν ἔκαμψαν εἰς τὸ τέλος ἔκμανη. ··· Εδραξεν ἔξαφνα τὴ Στέλλα ἀπὸ τοὺς καρποὺς μέ τα σιδερένια του χέρια, καὶ τὴν ἔστικασεν ως ἀψυχον δγκον, καὶ την ἔσυρε, καὶ τὴν ἐγκρέμισε κάτω ἀπὸ τὸ κρεβάτι.

— Μάννα μου! ἐφωνάζεν ἔκεινη· καὶ τὰ μάτια της ἔριξαν μιὰν ἀστραπὴ τρόμου· καὶ μὲ τὸ ἔνα χέρι στὸ πάτωμα, ἔκαμψε τὸ ἀλλο καὶ τὸ

ἔφερε στὸ πρόσωπόν της ἐμπρὸς σὰν λόσιδα.

Τὸ ὄρμέμφυτον κίνημα ἔξηγειρεν δλη τὴν κακία του Παναγῆ. Κ' ἐχύθηκε πάνω της, καὶ τὴν ἀρπαξε ἀπὸ τὸ λαιμό, καὶ της τὸν ἔσφριγξ νά την πνίξῃ· καὶ ἔπειτα τὴν ἀρχισε γροθιές, καὶ την ἔκτυποσεν δτιο ἔφθανε, στοὺς ώμους, στὸ στῆθος, στὸ κεφάλι, καὶ την εκείνην εἰς τὸ δωμάτιον της κόρης του. ··· Καὶ ως νὰ τὸν ἐμεθοῦσε περισσότερο κάθε κτύπημα, ως νὰ τὸν ἐφένιαζεν ἡ ἀντίστασις τῆς στερεᾶς σαρκός,— γιατὶ ἀλλην δὲν ἔκαμνεν ἡ κακομοίρα ἔκεινη,— ὁ δαρμός του δὲν ἐφαίνετο νὰ ἔχῃ τελειωμό, καὶ ἡ φυσικὴ ἔξαντλησις, ποὺ μόνη θὰ τὸν ἐσταματοῦσεν, ἀργούσεν ἀκόμη πολύ.

··· Αλλὰ νά, ἀνοίγει ἔξαφνα ἡ θύρα καὶ ἐμβαίνει ἡ Βιολάνταινα, — ἡ Βιολάνταινα, μὲ τὰ μάτια περίτρομα, καὶ τὰ χέρια δεμένα, καὶ τὰ χειλη σφικτά, δλη μιὰ ἀφωνη μορφὴ καὶ ίκεσία.

Τότε ὁ Παναγῆς ἀφησε τὸ θῦμά του, ἐσήκωσε τὸ γράμμα, ποὺ ἥτον πεσμένο κάτω, τὸ ἀπλώσε στὴν παλάμη του καὶ τὸ ἐκόλλησε στὰ μούτρα τῆς γυναίκας του.

— Νά, μωρή, ςκοτεῖς τὰ στραβά σου νὰ ιδης τὶ θυγατέρα ἔχουμε. Διάβασε, διάβασε ντέ! . . .

··· "Ελα, μη μου πῆς γιατὶ τὴν ἔδειρα, γιατὶ μὰ τὸ σταυρό, θά σε σκοτώσω καὶ σένανε!

— Μὰ ἥταν ἀρρωστη, καῦμένε Παναγῆ, ἔ

θύρισεν ἡ Βιολάνταινα, σιγά, ώς νὰ μὴν ἥθελε νὰ την ἀκούσῃ ἡ Στέλλα, καὶ πρόσεπάθησε νὰ ἔκολλήσῃ τὸ χέρι του ὄνδρός της καὶ νὰ ρίψῃ μιὰ ματιὰ εἰς τὸ σῶμα του ἐγκλήματος.

— Καὶ τί με γνοιάζει ἐφώναξεν ὁ Παναγῆς, ἀσθμαίνων. Νάρρωστήσῃ καὶ νὰ πεθάνῃ, αὐτὸς παρακαλῶ τὸ Θεό μου. Ναί, νὰ πεθάνῃ! Αὐτὸς καὶ μόνο μπορεῖ νὰ την σώσῃ ἀπὸ τὴν ἀτιμία της καὶ ἀπὸ την ντροπή της! Κοπέλλα, που δὲν ἔντραπη νὰ γράψῃ σ' ἔναν ξένο «εἰμαι δική σου», δὲν μπορεῖ πλέον νὰ ζήσῃ στὸ σπίτι μου! Καὶ ἂν δὲν πεθάνῃ μοναχή της, θὰ την ἔκαμω ἐγώ, μὲ τὰ χέρια μου!

Εἰς μάτην ἡ Βιολάνταινα τοῦ ἔνευς παρακαλεῖται νὰ πάυσῃ τὰ βαρεῖα αὐτὰ λόγια· τίποτα δὲν μποροῦσε νὰ τὸν σταματήσῃ.

— Μὰ σώπα! ἐφώναξεν ἐπὶ τέλους ἡ γυναικα· θὰ σάκουσουν οἱ ξένοι ἀθρώποι, θὰ σάκουση ἡ δούλα... «Ελα, πᾶμε ἀπὸ δῶ, μὴ συγχύζεσαι τώρα...»

Καὶ ἥσυχα ἐτράβηξεν ἔξω τὸν Παναγῆν, χωρὶς πολλὴν ἀντίστασιν, διότι ἡ ὑπόμνησης ἐκείνη, τὸ σκιάχτρον τοῦ κόσμου, τὸν ἔκαμεν ἔξαφνα πειθήνιον. Καὶ ἡ θύρα ἔκλεισε· καὶ ἡ Στέλλα ἔμεινε μονάχη της, πεσμένη ἐκεῖ-κάτω, στὸ λινὸ χαλί, που ἦταν ἐμπρός στὸ κρεβῆται.

Εἶχε χωμένο τὸ κεφάλι ἀνάμεσα στὴν κουλούρα τῶν μπράτσων της. Δὲν ἐφαίνοντο παρὰ τὰ μαῦρα μαλλιά της, χυμένα, ἀκατάστατα, σὰν κύματα μαύρης τρικυμίας, που ἔξαφνα ἐσταμάτησαν. Καὶ ἔβογροῦσε.

... Αἱ ἀγριαι αὐτὰ σκηναὶ ἐπανελαμβάνοντο καθημερινῶς εἰς τὸ σπίτι του Βιολάντη. Τὸ νεόκτιστον παλατάκι μὲ τὴν εὐδαίμονα δψιν, εἶχε γίνη γόλασις. Ἡ Στέλλα, κλεισμένη ἐπάνω εἰς τὸ δωμάτιόν της, τὸ περισσότερον μέρος τῆς ἡμέρας πεσμένη εἰς τὸ κρεβῆται καὶ τὸ περισσότερον μέρος τῆς νυκτὸς ὄρθη, — χλωμή, ἀδύνατη, μωλωπισμένη, σακατεμένη, ἀλλὰ τοὺς φοβερώτερους μωλωπάς, τὴν μεγαλήτερην ὄδυνην καὶ ἀπελπισίαν ἔχωντας κρυμμένη βαθειὰ στὴν φυγή, — ἡ Στέλλα ἡ ἐρωτευμένη ἐμαρτυροῦσε...

Δὲν ἔκλαιγε, δὲν ωμιλοῦσε, δὲν παρεπονεῖτο· οὔτε δέκα λέξεις τὴν ἡμέρα δὲν ἔβγαιναν ἀπὸ τὰ μαραμένα της χείλη· τὴν εἶχε πιάση σὰν πεῖσμα, σὰν ἀφασία, καὶ ἡ ὑπεροφάνειά της ἔκαμψε τὸ μαρτύριο της σιωπηλό, βαθύ, φθερό. «Επειτα δὲν ἔβλεπε καὶ κανένα. Μιὰ στιγμὴ μόνον ἀνέβαινεν ἡ μπτέρα της ἡ ἡ θεία Νιόνια, γιὰ νὰ τῆς φέρη λίγο φαγί. Ἡ Κατίνα καὶ ἡ

Νένε, ἡ μικρές, δὲν ἔμβαιναν ποτὲ μέσα, γιατὶ ταῖς εἰπαν διτὶ ἡ Στέλλα εἶχεν ἀρρώστια κολλητική· καὶ τὴν ἔκαλημέριζαν ἀπέξω. Ὁ Νταντῆς, ὁ ἀδελφός της, τὰ εἶχε μάθη καὶ αὐτός,

— τοῦ τὰ εἶπεν ὁ ἕδιος ὁ Βιολάντης γιὰ νὰ ἔχῃ τὸ νοῦ του, — καὶ δὲν ἔζυρονε καθόλου, γιατὶ ἀν τὴν ἔβλεπεν ἐμπρός του, ὥρκιζε, «θὰ τὴν ἔσχηζε σὰ σαρδέλλα». Καὶ ἡ Στέλλα ὅλον τὸν καιρὸν ἔμενε μόνη. Τοὺς ἔδιωχνε: «Αφῆστε με... δὲν θέλω κανένα». Μόνο στὸ γέρο δὲν ἔτολμοῦσε νὰ π' ἕτοιο λόγο. Αὐτὸς ἔμβαινε πάντα ἔγριος, θηρίο μονάχο, μὲ τὸ γράμμα στὸ χέρι, γιὰ νὰ τῆς θυμίζῃ τὴν ἀτιμίαν της, γιὰ νὰ τῆς δείχνῃ τὸ αἰσχός της, καὶ τὴν ἔβριζε μὲ τὰ χειρότερα ἐπίθετα, καὶ ἐπάνω στὸν ἐνθουσιασμό του, στὸ τέλος, τὴν ἐκτυποῦσε, πότε λίγο, πότε πολύ, ἀναλόγως τοῦ γούστου που εἶχε, ἀναλόγως τῆς διαθέσεως που του ἐπροκαλοῦσε τὸ ὄφος τῆς Στέλλας. «Οποτε τοῦ ἐφαίνετο σὰν ταπεινή, σὰν μετανοημένη, ὁ θυμός του ἐπαράλιεν· ἀλλὰ δόποτε τὴν ἔβλεπεν ἀδυσώπητη καὶ ἀσυγκίνητη, ἔλυσσουσε.

Μιὰ μέρα, ὁ Νταντῆς, ἀξιος μιμητής του πατέρα του, ἔμοιῆς καὶ αὐτὸς νὰ τῆς κάμη ἐπίσκεψι. Ἡτο δὲ ὁ Νταντῆς νεανίας ὡς εἶχε χρόνων, ἀσχημος, μαυροκίτρινος, μὲ πρώτων μουστάκι, μὲ ζωηρὰ κινήματα, μὲ φορεσὶα ἐπιμελημένη καὶ γεμάτη στολίδια, — σωστὴ γελοιογραφία τοῦ γέρω-Βιολάντη, που ἔθεωρείτο εὐμορφάνθρωπος. Εἶχε μικρὰν ἀνάπτυξιν, ταπεινὲς ἰδεές καὶ ἔνα σωρὸ προλήψις. Αντιπαθητικώτερον πρᾶγμα ἀπὸ τὸ στενό του μετωπάκι καὶ ἀπὸ τὰ κίτρινα μυτερὰ δόντια του, δὲν μποροῦσε νὰ ἴδῃ κανένας.

Ἡ θύρα ἔτυχεν ἀνοικτὴ καὶ ὁ Νταντῆς ἐστάθη εἰς τὸ κατώφλι. Ἡ Στέλλα ἐστέναξεν εἰς τὸ διβανάκι.

— «Ετοι αἱ; τῆς ἐφώναξεν· ἔτοι αἱ; . . . ἐτούτα μᾶς κανεῖς τώρα καὶ σύ!

Ἡ Στέλλα μιλιά.

— Δὲν ἀκούς τι σου λέω· εἶπεν ὁ Νταντῆς, προχωρῶν μερικὰ βήματα· ἐγὼ εἴμαι!

— Γιὰ ξεφορτόνουμε! ἀπεκρίθη μὲ περιφρόνησιν ἡ Στέλλα.

Εἶχε συνειθίση νάποπέρνη πάντα τὸν ἀδελφό της, ως μεγαλήτερη, ως πρώτη, καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ ὁ Νταντῆς τὴν ἐσέβετο καὶ εἰς τὸ τέλος ὑποχωροῦσεν. Άλλα τώρα τὰ πράγματα ἀλλάξαν. Τὸ κίνημα τῆς Στέλλας τὴν ἐταπείνωσεν ἐμπρός του, τὴν ἔξευτελισε· δὲν ἦτο πλέον ὡς μεγαλήτερα ἀδελφὴ μὲ τὰ δικαιώματα της· ἥτο μία ἔνοχος πού ἐπεδύολεύθη τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀνδρῶν, τὴν

τιμὴν τοῦ σπιτιοῦ. Καὶ ὁ Νταντῆς ἥτον ἀνδρας. Νὰ περίστασις διὰ νὰ δείξῃ τὴν ὑπεροχήν του, διὰ νὰ ἔκδικηθῇ τὰ πρωτοτόκια, διὰ νὰ ἔκαστη τὴν κακίαν του.

— «Εμένα εἶπες τέτοιο λόγο, μωρή; πρώτης γουρλόνων τὰ μάτια καὶ προχωρῶν ἀκόμη ὀλίγα βήματα.

— «Εσένα! ἀπεκρίθη μὲ ψυχρότητα ἡ Στέλλα.

«Ο Νταντῆς ἔξεστό μισε τὰς χυδαίας ὕδρεις, πού του εἶχε μάθη στὴν ἐντέλειαν ὁ πατέρας του. Καὶ ὁ τόνος ἔμοιαζε τόσο· ωστε ἔνα πικρὸ χαρούγελο ἐφάνη στὰ χεῖλη τῆς Στέλλας, καὶ ἔψιθύρισε:

— «Απὸ πούσαι κλωναράκι, ἀπὸ κεῖνο τὸ δευτέρακι . . .

Αὐτὸς τὸ ἀκούγει κάποτε νὰ τὸ λέγῃ ἡ μπτέρα της· καὶ κανένα ἄλλο πρᾶγμα δὲν ἔθυμονε τόσῳ τὸν ἀδελφόν της.

— «Τι εἶπες; ! ἔβρυχήθη ὁ μικρὸς Βιολάντης· καὶ ἐσήκωσε τὸ χέρι του.

«Ἡ Στέλλα ἐπρότεινε τὸ δικό της νὰ φυλαχθῇ, ἀλλὰ μὲ τόσην ὄρμὴν ωστε τὸν ἐσκούντησεν. «Αλλο δὲν ἥθελεν ὁ Νταντῆς, γιὰ νάρχιση νὰ κτυπᾷ. Καὶ ἡ ἀρχὴ ἔγεινε.

«Ο νεανίας ἔθρασύνθη περισσότερον ἔπειτα, ποὺ ἀκούσει τὸν πατέρα του νὰ ἐπιδοκιμάζῃ τὸ κίνημά του. Καὶ ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, δὲν ἔφινεν εὐκαριόταν χωρὶς νὰ ὑδρίσῃ καὶ νὰ κτυπήσῃ τὴν Στέλλαν. «Ολίγον κατ' ὀλίγον ἡ μανία του, ἡ ἀγριότης του ἐμεγάλοναν. Στὴν ἀρχὴν ἡ Στέλλα ἔκαμψεν ἀντίστασιν· ἀλλὰ ὑστερα παρεδόθη, καὶ εἰς τὸ τέλος ἐδέρνετο καὶ ἀπὸ τὸν ἀδελφόν της, δπως καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα της; μὲ τὴν ἴδιαν ὑποταγήν, μὲ τὴν ἴδιαν βωβήν, ἐγκαρπέρησιν. Καὶ οἱ δόμιμοι της ἔγιναν δύο τώρα.

Σκληρότερος, πολὺ σκληρότερος ἀπὸ τοὺς δύο ὁ Νταντῆς. «Ισως διότι ἥτο πύσει πλέον κακὸς ἀπὸ τὸν πατέρα του, ίσως καὶ διότι ἥτο αὐτὸς ἀδελφός. Εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του Παναγῆ Βιολάντη, ἔξυπνούσεν ἀπὸ ἀτασθιμὸν τὸ αἰσθημα τοῦ ἀρχαίου πατέρα, ποὺ εἶχε τὴν κόρη του κτήμα καὶ ἡμποροῦσε νὰ την πωλήσῃ στὸ γαμβρό καὶ νὰ ὠφεληθῇ. «Άλλα εἰς τὸν ἀδελφό την ψυχήν, ὁ ίδιος ἀτασθιμὸς ἔξυπνούσεν αἰσθημα διαφορετικόν. Μου φαίνεται, δτι ἡ σκληρότης τῶν ἀδελφῶν εἰς τὸ ζήτημα τῆς τιμῆς δὲν εἶνε κατὰ βάθος, παρὰ ζηλοτυπία ἀγνώριστη, μετημφεσμένη· καὶ δτι τὰ δυστυχῆ πλάσματα γίνονται, χωρὶς νὰ το ἔννοσην, τόσοι· «Οθέλλοι, καὶ σκοτώνουν Κασσίους, καὶ πνίγουν Δυσδαιμόνας.

Γ' αὐτὸς τώρα καὶ ὁ Νταντῆς, στὴν πρώτη

καὶ ίσως θὰ ἔκαμψε κανένα κίνημα, ἀν δέν τον ἐσυμβούλευε φρόνιμα ὁ Παναγῆς· καὶ γι' αὐτὸς ἔβασαν τὴν ἀδελφήν του σκληρότερα ἀπὸ τὸν πατέρα του, καὶ τὸ μίσος του γι' αὐτὴν ἥτο κάτι ἀχόρταγον καὶ ἀτελείωτον.

Καὶ ἡ Στέλλα, κλεισμένη εἰς τὸ δωμάτιόν της, ἐμαρτυροῦσεν. «Ελυσωνε σὰν τὸ κερί ἀπὸ την ζέστη, χωρὶς φλόγα, χωρὶς καπνό. Μόνον, κάθε τόσον, ἔψιθυρισε:

— «Αχ! πάει . . . πάει! . . . δέν με χωράει πιὰ τὸ σπίτι τοῦ πατέρα μου! . . .

Μιὰ μέρα, ἡ Κατίνα καὶ ἡ Νένε ἔξεγέλασαν τὴν νταντά, καὶ φοισμένες, σιγά-σιγά, ἐμισοάνοιξαν τὴν ἀπαγορευμένην θύραν.

«Ἡ Στέλλα ἥτον εἰς τὸ κρεβῆται· μὲ τὰ μάτια κλειστά, ἀποκαρωμένη. Καὶ ἥταν ἀγνώριστη. Σὰν νὰ εἶχε μακρύνη τὸ πρόσωπό της, καὶ σὰν νὰ εἶχαν φουντώση τὰ μαῦρα μαλλιά της. Τὸ χρῶμά της ξέθωρον, τὰ μάτια της βαθουλωμένα, μελανὰ ἀπὸ κάτω, ἡ ἄκρη τῆς μύτης της κιτρινωπὴ καὶ γυαλιστερή. Καὶ τί ἄλλο ἥθελε γιὰ νὰ μαραθῇ ἔνας κρίνος;

— «Παναγία μου! πῶς ἔχει γίνη! . . . εἶπε, κυττάζωντας μὲ παιδικὴν περιέργειαν ἡ Κατίνα.

Τὰ ματάκια τῆς Νένες ἔνοιξαν τρομαγμένα. Λύπη βαθειὰ ἔξωγραφήθη εἰς τὸ πρόσωπον τῆς μικρούλας καὶ τὸ στοματάκι της ἐσιγοτραύλισεν:

— «Αχ! θὰ πεθάνῃ, Κατίνα μου, θὰ πεθάνῃ!

Ε'

Αἱ προφυλάξεις ποὺ ἔπειραν διὰ νὰ μὴ μάθῃ τίποτα ὁ κόσμος, ἐκεῖνος ὁ φόβος ποὺ εἶχαν πάντα νὰ μὴ τοὺς φύγη κανένας λόγος ἐμπρός εἰς τοὺς ξένους, νὰ μὴ μάθη κανεῖς τὴν ἀληθεια, — ἔδιδαν δύο φοράς τὴν δψιν ἐγκλήματος, εἰς τὸ ἔγκλημα ποὺ ἔγινετο σιγά-σιγά εἰς τὸ σπίτι του Βιολάντη.

«Ἡ Στέλλα λοιπὸν ἥταν ἀρρωστη. Διὰ τοὺς φίλους, διὰ τὸν κόσμον, ἡ ἀρρώστια ἥταν ἐλαφρή, ἀσημαντη — ἄ, μὴν ἀνησυχήτε! . . .

Διὰ τὰς μικρὰς ἀδελφάς, ἡ ἀρρώστια ἥταν κολλητική, καὶ δὲν ἔπειρε νὰ ἔχουν συγκοινωνίαν. — Καὶ μήπως φέματα; ἔλεγεν ἴδιατέρως στὴ γυναίκα του ὁ Παναγῆς· αὔριο μεθάυριο καὶ αὔτες θὰ μας ἔκαμψαν τὰ ἴδια. — Οἱ υπηρέται δὲν ἀνέβαιναν ἐκεῖ ἐπάνω ποτέ· τοὺς ἀνεπλήρωνεν ἡ θεία Νιόνια. «Η οἰκογένεια ἐφαίνετο συγχαλάσσεις ταῖς παραφορά,

ἀγάπης καὶ ὄμονοίας. Κανεὶς δὲν ἔμαθε, κανεὶς δὲν ὑπωπτεύθη τίποτε. Ἡ νεολαία ἐψιθύριζεν δτὶ ἡ Στέλλα «ἐκύπταζε» τὸν Χρηστάκην, ἀλλὰ τίποτε περισσότερον· τώρα μάλιστα, ποῦ ὁ Χρηστάκης ἀρχισε νὰ κυτάζῃ ἀλλην, ἐλησμονήθη καὶ τὸ γράμμα της. Ὁ Παναγῆς Βιολάντης ἡμποροῦσε νὰ δέχεται καὶ συγχαρητήρια, διὰ τὴν σύνεσιν ποὺ ἔδειξε σὲ μιὰ τόσῳ δύσκολη περίστασι. Ἡ υπόληψις δὲν ἐπειράχθη.

Καὶ ὅλοι μέσα στὸ σπίτι συμφωνοι. Ὁ Νταντῆς... τὸν εἶδαμε! Ἡ Βιολάνταινα, συνηθισμένη νὰ ὑπακούῃ τυφλὰ τὸν ἄνδρα της, ἀνεγνωρίζε καὶ τώρα ὅλο του τὸ δίκηνο, μολονότι ἐπροσπαθοῦσε κάποτε νὰ ἐμποδίζῃ τὰς σκηνὰς «γιὰ νὰ μὴ συγχύζεται ὁ Παναγῆς». ποτὲ δμως δὲν ἐνθάρρυνε τὴν θυγατέρα της, ποτὲ δέν την ἐπαρηγόρησε, ποτὲ δέν της ἔδειξεν δτὶ ἐσυγχωροῦσε αὐτὴ τὸ κίνημά της... Ἡ θεία Νιόνια ἔκλαιγε πικρὰ δταν ἡτο μόνη, ἐκύπταζε μὲ θλῖψι καὶ ἐπειριοείτο μὲ συμπάθεια τὴν Στέλλα, ἀλλὰ στὸν ἀδελφό της δὲν ἐτόλμησε νὰ κάμη παράπονον. Οὔτε καλά, οὔτε κακά. Κάποτε ὁ Παναγῆς τὴν ἀκούσε νὰ γλυκομιλῇ τῆς Στέλλας καὶ την ἐφοβέρισεν ἀσχημα:

— Γιὰ νὰ σοῦ πῶ! Τὸ ζέρεις ποῦ σε διώχνω; Ἀντιπολίτεψι στὸ σπίτι μου δὲ θέλω! Ὁ, τι κάνω ἔγω, ἐκεῖνο κάνουν ὅλοι. Ἀκοῦς ἐκεὶ ποῦ θά την καλοπιάσῃς... Αὐτὸ μᾶς ἔλειπε!

Καὶ ἡ Νιόνια ἐφοβήθηκε νὰ γλυκομιλήσῃ πλέον τῆς Στέλλας.

Ἐτσι ὁ Παναγῆς ἐτυραννοῦσεν ἀνεξέλεγκτος, ἀπόλυτος τρομοκράτης. Κανεὶς, κανεὶς δὲν εύρισκετο νὰ του ἥπη: «Μὰ ἐπὶ τέλους, τι σου ἔκαμεν αὐτὸ τὸ πλάσμα ποῦ θέλεις νὰ τὸ πεθάνης?» Καμμία διαμαρτυρία, καὶ καμμία συζήτησις. Εὕρηκες ἀνθρωπο νὰ σου λογικεύῃ! Τοῦ ἔρθανε τὸ γράμμα ποῦ εἶχε στὴν τσέπη του. ἡμποροῦσες νὰ του ἀποδείξῃς ἐσù πῶς δὲν ἔγραψη, πῶς δὲν ἐστάλη ἀπὸ τὴν κόρη του αὐτὸ τὸ γράμμα;... Νά το τιμωρήσῃς ἀλλο δὲν ἡθελε, ἀλλο δὲν ἐρωτοῦσε. Καὶ δι' αὐτόν,— ἀνθρωπον στενοκέφαλον, χωμένον εἰς τὰς προλήψεις, ἀναθρεμένον μὲ τὰς παραδόσεις τῶν παλαιῶν ἐκείνων ἀρχόντων, ποῦ εἰς τὸν τόπον του, ἀλλοτε, σὲ χρόνους σκοτεινούς, ἔβασάνισκαν, ἐφυλάκισκαν, ἐσκότωσαν ἡ θεαφαν ζωντανές, γιὰ παρόμοιους λόγους τὰς θυγατέρας των, — δι' αὐτόν, λέγω, τὸ ἔγκλημα τῆς Στέλλας ἡτο ἀξιον θιανάτου.

— Μακάρι νὰ πέθαινε! Ἐτσι θὰ ἐσυχάζαμε μιὰ γιὰ πάντα!

‘Ο Νταντῆς δμως δὲν ἀφοσε τὸ πράγμα ὡς

ἔδω. Ἡ σκληρότης του τὸν ἔκαμε νὰ φανῇ τάχα καλός· καὶ μιὰν ἡμέραν ἐμβῆκεν εἰς τὸ κλουβὶ τοῦ Βιολάντη, — τὸ θυμάσθε αὐτὸ τὸ κλουβὶ, — καὶ του εἶπε μὲ πονηρία παιδιοῦ καὶ μὲ σοθαρότητα γέρου:

— Πατέρα, μοῦ φαίνεται πῶς ἡ Στέλλα ἐμετάνοσε. Γιὰ νὰ ιδοῦμε, γιατί αὐτὴ ἡ δουλειὰ δέ μ' ἀρέσει. Φοβοῦμαι μήπως ὑπόψιασθῇ ὁ κόσμος τίποτα καὶ τότες ἐχαθήκαμε. Γιὰ γιὰ ιδοῦμε... Μπορεῖ νὰ μὴν ἐπιμένῃ πειὰ γιὰ τὸν παληγάνθρωπο, καὶ ἀν την καλοπιάσουμε, μπορεῖ νὰ θελήσῃ νὰ πάρη κανέναν ἀλλο, — ἔ, καιρός της εἶνε, — καὶ ἔτοι τὸ πράγμα νὰ διορθωθῇ μὲ ησυχία. Δέν με γνοιάζει γιὰ ἐκείνη, μὲ γνοιάζει γιὰ μᾶς, γιὰ τὸ σπίτι μας.

— “Εχεις δίκηο, ἀπεκρίθη ὁ Παναγῆς, καὶ ἀπτζει θὰ βάλω τὴν μάννα σου νὰ την ξετάξῃ.

— “Ω, ηξευρε πάρα πολὺ καλὰ ὁ Νταντῆς τὸν χαρακτήρα τῆς ἀδελφῆς του! ἡταν βέβαιος δτὶ δὲν ἐμετανόσε, καὶ ὅτι ἔνα τέτοιο διάβημα θὰ ἐχειροτέρευε μόνον τὴ θέσι της... .

Καὶ ἡ Βιολάνταινα, κατὰ παραγγελίαν του ἀνδρός της, ἀνέθη ἐπάνω νὰ της ὄμιλήσῃ.

— Ήταν παραμονὲς τῆς Παναγίας. Μεθαύριο τὸ σπίτι εἶχε διπλογίροτι, — Μαρία ἔλεγαν τὴ Βιολάνταινα, — καὶ τι καλὰ ἀν ἡμποροῦσε νὰ γίνη καμμία οικονομία, νὰ ἐπέλθῃ ἡ συμφιλίωσις, νὰ καταιθῇ καὶ ἡ Στέλλα, νὰ καθίσῃ εἰς τὸ τραπέζι, νὰ φανῇ εἰς τὸν κόσμον... .

— “Ηλθα νά σου πῶ δυὸ λόγια, εἶπεν ἡ Βιολάνταινα χαρούμενη.

— Η Στέλλα, καθὼς ἐκρατοῦσε τὸ μέτωπο μὲ τὰ δύο χέρια, ἐσκήωσε τὰ μάτια κ' ἐκύπταξε τὴν μπτέρα της ἔκπληκτη. Δέν ἡταν συνειθισμένη εἰς τέτοιον ὑφος.

— ‘Ακοῦς;

— Τι εἶνε; ἐψιθύρισεν ἡ Στέλλα.

— Μὲ λίγα λόγια ἡ Βιολάνταινα διετύπωσε τὰς προτάσεις της: Νὰ πέση στὰ πόδια τοῦ πατέρα της καὶ νὰ τοῦ γυρέψῃ συχώρεσι· νὰ του ἥπῃ δτὶ ἐμετανόσε διὰ τὸ κίνημά της· νὰ του ὑποσχεθῇ δτὶ εἰς τὸ ἔξτης δὲν θὰ ἔκαμεν τίποτα χωρίς τὸ θέλημά του· νὰ τον βεβαιώσῃ δτὶ ἔπαυσε πλέον νὰ συλλογίζεται τὸν Χρηστάκη· κ' ἐκεῖνος, λέει, ἡταν πρόθυμος νὰ την συγχωρήσῃ, καὶ, μέρα ποῦ ξημέρων μεθαύριο, νὰ την δεχθῇ στὴν ἀγκαλιά του, καὶ γρήγορα νὰ φροντίσῃ νὰ την παντρέψῃ δπως τῆς ταιριάζει, μ' ἔνα νέο καλὸ καὶ ἀξιο... ἀμὲ τι;

— Η Στέλλα τὴν ἀκούσε χωρίς νὰ την διακόψῃ, μὲ τὸ ἰδιον ὑφος ποῦ ἔπερνε καὶ δταν τὴν ἐκτυπωσαν. Ἐπειτα ἐκατέβασε τὰ χέρια ἀπὸ τὸ

κεφάλη, ἐκύπταξε τὴν μπτέρα της κατάματα, καὶ μὲ δῆλη τὴν ἡρεμία, μὲ δῆλη τὴ γαλήνη τῆς σταθερότητος, ἐπρόφερεν:

— “Οχι!

— Η Βιολάνταινα ἀνεπήδησε τρομαγμένη· ἔπλεξε τὰ χέρια, καὶ μὲ φωνὴν ὑπόκωφην, εἰς τὸν μοιρής ὑψίστης, ἐπανέλαβεν:

— “Οχι! ;

— “Οχι! εἶπεν ἡ Στέλλα· καὶ τὴ φορὰ αὐτὴ ἔνα κῦμα ἐτάραξε τὴν πρώτην γαλήνην, καὶ ἡ ἀρνησις ἐγγῆκεν ἀπὸ τὰ χεῖλη της μὲ πεισμα μαζί καὶ πειφρόνησιν:

— Μά, παιδί μου, συλλογίζεσαι τι λές; συλλογίζεσαι τι κάνεις; ἡρώτησεν ἡ Βιολάνταινα· καὶ ἔγρυπισεν ὄπισω της καὶ ἐκλείδωσεν ἀπὸ φόβον τὴν θύραν.

— “Οχι! εἶπεν ἡ Στέλλα καὶ ἐκ τρίτου· καὶ τώρα ἡταν ὄλοκληρη τρικυμία ἀγανακτήσεως, καὶ μαζί μὲ τὴν φωνὴν ἐσκήωθη καὶ αὐτὴ ὄρθη, γειαν· ἔχος κακοπαθείας δὲν ἐφαίνετο πλέον, καὶ διὰ μίαν στιγμήν, ἡ κόρη ἔλαμψε μὲ τὴν πρώτην της εὑμορφιὰν τὴν ὑπερήφανην, μὲ τὴν πρώτην ὑγείαν καὶ ζωήν.

— Η Βιολάνταινα ἡ νηαγκάσθη νὰ χαρηλώσῃ τὸ κεφάλι. “Εβλεπεν ἔξαφρα ἐμπρός της μίαν δύναμιν νέαν, ποῦ δὲν τὴν ηξευρε, δὲν τὴν ἐφαντάζετο ὡς τώρα. Ἀλήθεια, αὐτὴ ἡταν ἡ Στέλλα τοῦ Βιολάντη, ἡ κόρη τοῦ πατέρα της.

— ‘Εκατάλαβα, ἐψιθύρισε μὲ λύπην· μὰ δὲν συλλογίζεσαι, δυστυχισμένη μου, τι θὰ πάθης, ἀν ἀκούση τέτοιο πράμα μὲ πατέρας σου;

— Δὲν τὸν φοβοῦμαι! ἐφώναξεν ἡ Στέλλα· καὶ τι τι θὰ κάμη; θὰ μὲ σκοτώσῃ... εἶνε ἀλλο; “Ε, δὲν μὲ μέλει, σοῦ εἶπα. Ἔγω δὲν γυρεύω νὰ ζήσω, παρὰ νὰ ζήσω εύτυχισμένη. Αν δὲν μπορῶ, καλλίτερα νὰ μὲ σκοτώσῃ... Καλλίτερα γὰ πεθάνω... Νὰ σοῦ πῶ· ἀν δὲν ἔγραφα ἐκεῖνο τὸ γράμμα, δὲν θὰ μ' ἐγνοιάζει· μὰ τώρα ποῦ τὸ ἔγραφα, δὲν θὰ κάμω δ, τι μπορῶ γιὰ νὰ σώσω τὴν ὑπόληψί μου. Θὰ μού την σώσῃ ὁ γάμος; θὰ μού την σώσῃ ὁ θάνατος; Μοῦ εἶνε ἀδιάφορο! Εἰδεις ἀν ἀνοιξα τὸ στόμα μου νὰ παραπονεθῶ ποτὲ γιὰ τὰ βασανιστήρια πού μου κάνετε τώρα τόσον καιρό... .

— Καὶ τίνος τὰ λές αὐτὰ τὰ παραμύθια; εἶπεν ἡ Βιολάνταινα μὲ μορφασμὸν ἀνυπομονήσιας. Καὶ τι πῶς ἔγραψες ἔνα γράμμα, ποῦ τὸ κάτω - κάτω τὸ πήραμε πίσω;... Ἔγω νά σου πῶ τι εἶνε· εἶνε... ποῦ ἀγαπᾶς τὸ Χρηστάκη.

— Η Στέλλα ἐκλονίσθη ἀπὸ παλμὸν δυνατόν. Στὴν ἀρχὴ τῆς ἥλιθε νὰ το ἀρνηθῇ, νὰ το κρύψῃ. “Οχι, δὲν ἡταν αὐτὸς ὁ λόγος... Ἀλλὰ ἐπειτα ἐσυλλογίσθη, δτὶ μιὰ ποῦ ἀρχισεν, ἐπρεπε νὰ τὰ

εἰπή δλα· καὶ ως νὰ προησθάνθη δτι ὥταν ἡ τελευταία φορὰ ποῦ θὰ ώμιλούσεν, ἀντλησε διὰ μιᾶς δσον θάρρος ὑπῆρχεν εἰς τὰ βάθη τῆς παρθενικῆς της ψυχῆς, καὶ εἶπε:

— Ναι, τὸν ἄγαπῶ. Ἄν δέν τον ἀγαποῦσα, δὲν θὰ τοῦ ἔδινα ἀκρόασι· ἂν δὲν τὸν ἀγαποῦσα, δὲν θὰ μ' ἔμελλε γιὰ τὸ γράμμα—οὔτε ἡ πρώτη εἶμαι οὔτε ἡ ὕστερη, — καὶ μὲ τὴν εὐχὴν τοῦ πατέρα μου θὰ ἔπερνα ἄλλον. Μὰ τὸν ἄγαπῶ, καὶ θὰ κάμω δ, τι μπορέσω γιὰ νὰ τὸν πάρω.

— Βγάλτο ἀπὸ τὸ νοῦ σου, γιατὶ ὁ πατέρας σου δὲν τάκούει γιὰ δλο τὸν κόσμο, εἶπεν ἡ Βιολάνταινα.

— Ποιός τὸ ζέρει! . . . Μπορεῖ στὸ τέλος νὰ με λυπηθῇ καὶ νὰ ίδῃ τὸ σωστό. Ἐχουμε τόσα παραδείγματα!

— Α! τέτοια ἐλπίδα ἔχεις λοιπόν; ω, κακομοίρα, κακομοίρα! δέν τον ζέρεις τὸν πατέρα σου!

— Μπορεῖ· μὰ ἐμένα δέν με χωράει πιὰ ἐτοῦτο τὸ σπίτι.

Διὰ μιᾶς ἡ Στέλλα ἔγινε μελαγχολική. Ἐκάθισε πάλι στὸ διθανάτι, καὶ μὲ φωνὴ περίλυπη, σὰν νὰ ώμιλούσε μονάχη της, ἔξηκολούθησε:

— Οχι! δέν με χωράει τὸ σπίτι . . . Σὲ κάθε κτύπημα πού μου δίνουν, ἀκούω μέσα μου μιὰ φωνὴ νὰ μου λέγη: «Φύγε! . . . Φύγε! . . . Φύγε! . . .»

Η Βιολάνταινα ὤρμησεν ἔξω φρενῶν, μὲ τὰ χέρια σηκωμένα, μὲ τὰ μάτια ἀγρια.

— Τι εἶπες; ἐφώναξε· νὰ φύγης; ω, συμφορά μου καὶ μαυρίλα μου! νὰ φύγης;!

— Δὲν εἶπα τέτοιο πρᾶγμα! εἶπεν ἡ Στέλλα μὲ περιφρόνησιν. Σεῖς μού το λέτε μὲ τὸν τρόπο σας.

— Οχι, τὸ εἶπες! ἀντείπεν ἡ Βιολάνταινα· εἶπες πῶς θὰ φύγης! καὶ γιὰ κύτταξε καλά; γιατὶ ἐγὼ δέν . . .

Ο θυμὸς ἔπνιξε τὴν φωνὴ της. Καὶ ἔβλεπε τριγύρω της, σὰν νὰ ἔζητούσε νάρπαξη τίποτε καὶ νὰ κτυπήσῃ τὴν Στέλλαν.

Ο τρόπος αὐτὸς ἔφερεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν δλον τὸ πεῖσμα τῆς κόρης. Οχι, δέν το εἶπε! Τῆς ἔβαζαν εἰς τὸ στόμα λόγο ποῦ δέν εἶπε. Τὸ ἐσυλλογίσθη, ἐπέρασε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸν νοῦν της, ἀλλὰ ὅχι, δέν το εἶχεν ἀποφασίση. Καὶ ίσως δέν θὰ το ἔκαμνε ποτέ, δσφ σκληρὰ καὶ ἀν τὴν ἐτύραννούσαν, γιατὶ ὥταν ἡ Στέλλα τοῦ Βιολάντη, καὶ εἶχε τὴν ὑπερηφάνεια της, καὶ θὰ ἐπροτιμούσε νὰ πεθάνη, παρὰ νάκουσθῃ πῶς ἔξεπόρτισεν. Άλλ' ἀφ' οὗ ὥταν ἔτσι, ἀφ' οὗ ὥθελαν μὲ τὸ στανιδ νά την πείσουν δτι τὸ εἶπε, καλὰ λοιπόν, νὰ ίδουν!

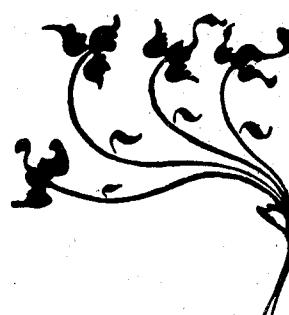
— Ναι, τὸ εἶπα! ἐφώναξε δυνατώτερα ἀπὸ τὴν μητέρα της. Τὸ εἶπα καὶ θὰ το κάμω!

Ωμιλούσε μὲ δλον τὸ ἀπεγνωσμένον θάρρος ἀνθρώπου ποῦ αὐτοκτονεῖ. Ἡ Βιολάνταινα τὰ ἔχασεν· ὁ θυμός της ἐκόπη, τὰ γόνατά της ἐλύθηκαν, καὶ ἔπεσε σὲ μιὰ καρέκλα, δγκος ἀδράνης. Άλλὰ ὥταν στιγμὴ μόνον ἀδυναμίας. Αμέσως ἐσκιώθη, καὶ κεραυνοβολήσασα τὴν Στέλλαν μὲ τὸ βλέμμα, ἔξεστόμισεν εἰς μίαν βάναυσον φράσιν, δλην τὴν ἐντύπωσιν ποῦ τῆς ἔκαμνεν ἡ ἔξαφνικὴ ἀφύπνισις τοῦ ισχυροῦ ἐκείνου χαρακτήρος, πού τον ἐδοκίμαζεν ἡ βία καὶ τὸ μαρτύριον:

— Εκατάλαβα. Εσύ, παιδί μου, ἔχεις τὸ διάολο μέσα σου!

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

“Επεται τὸ τέλος.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐλαιογραφία: Θ. Ράλη.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΗ ΕΣΤΙΑΣ

Η ΓΡΑΙΑ

Ο ήλιος τῆς ἀνοίξεως εἶλκε τοὺς ἀνθρώπους ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν. Πλῆθος πολὺ συνέρρεεν εἰς τὴν ἔξοχήν, καὶ οἱ δρόμοι ἦσαν γεμάτοι ἀπὸ φωνὰς καὶ θύρων. Εἰς τὴν φύσιν δὲν ἐφαίνετο ἀκόμη πολὺ ἡ ἀνακαίνιζουσα ἐπενέργεια τοῦ ἔαρος. Ἡ χλόη τῶν ἀτραπῶν ἦτο σχεδὸν ἄχρους, τὸ δένδρον ἦσαν γυμνά, καὶ μόνον αἱ καστανέαι ἥνοιξαν τὰς χρυσᾶς των κάλυκας. Ἐν τούτοις ὅλῃ ἡ ἀνοίξις ἦτο εἰς τὸν ἀέρα, ἐκίνειτο καὶ ἐπέτα υπεράνω τῆς γῆς. Ὁ ἀήρ ἦτο ἀρωματώδης, ὁ οὐρανὸς γεμάτος ἀπὸ κορυδαλλούς, οἱ όποιοι ἑκελάδουν ἀκατάπαυστα καὶ τρελλά.

Εἰς τὸν δρόμον τὸν φέροντα εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ περιπάτου, δύο διευθύνετο μὲ τὴν κυριακάτικην ἐνδυμασίαν του τὸ πλῆθος, ἐκάθητο σταυροπόδι μία γραία. Τὸ φόρεμά της ἦτο σχισμένον καὶ ἐλεινόν. Ἐκάθητο σκυμμένη ἐμπρός, καὶ μὲ συνηνωμένας χειράς περιέβαλε τὸ γόνατόν της. Ἰσαν γεροντικὰ χείρες, βαθέως ρυτιδωμέναι, ἡλιοκαστικές, τραχεῖαι, ὀστεώδεις, δμοιαι πρὸς τοὺς ξηροὺς κλάδους ἀποκοπέντος δένδρου. Τὴν κεφαλήν της εἴχεν ἡ γραία θαυμάνην εἰς τὸ στῆθος της, μερικαὶ ἀσπραὶ τρίχες εἶχαν ἀπλωθῆ ἐις τὴν ἐμβαλωμένην ποδιάν της. Ἡ θερμότης τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου φαίνεται δτι τούχαριστει τὰς μαραμένας, τὰς κουρασμένας τῆς χειράς.

Εἰς τοὺς πόδας τῆς γραίας ἔπαιζεν ἐν παιδίον μὲ ἐν σύντριψμα στάμνας ἔσκαπτε τὸ χῶμα, ἐζύμων τὴν λάσπην καὶ ἔκπτεν αὐτὴν εἰς μικρὰς κανονικὰς πλίνθους. Ἐντελὼς εἰς τὸ παιγνίδι του βυθισμένον, δὲν ἐπρόσεχεν εἰς τὴν γραίαν, ἡ όποια καὶ αὐτὴ εἰς τὴν σιωπηλὴν καὶ θλιβερὰν καὶ παρατεταμένην κάρωσίν της βυθισμένη, δὲν ἐπρόσεχεν εἰς τὸ παιδίον.

Οἱ ἀνθρώποι διέρχοντο κατὰ σμήνη, ὡς νὰ ἥθελεν δὴν ἡ πόλις νὰ χυθῇ εἰς τὴν ἔξοχήν, νὰ χαρῇ τὸν ἡλιον τῆς ἀνοίξεως. Καὶ δὴν ἡ πόλις παρήρχετο πλησίον τῆς γραίας, ἡ όποια ἀνεκάθητο ἀκίνητος εἰς τὸ ἔδαφος, κρύπτουσα τὴν λευκότριχα κεφαλήν της εἰς τὴν ἐμβαλωμένην τῆς ποδιάν, συμπλέκουσα σπασμωδικῶς ὑπεράνω τοῦ γόνατος τὰς χειράς της, αἱ όποιαι εὔρισκον εὐχαρίστησιν εἰς τὰς θερμὰς ἀκτίνας.

Ποία νὰ ἦτο ἄρα γε ἐκείνη ἡ γραία καὶ διατί ἐκάθητο ἐκεῖ ὡς πετρωμένη;

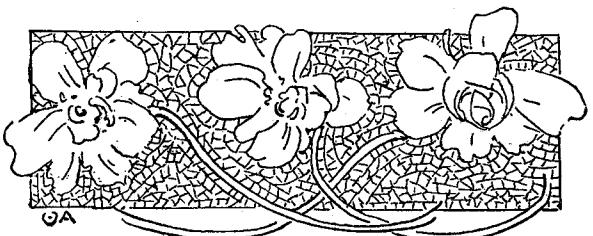
«Ἐπαιτίς δὲν ἦτο. Μὴ ἦτο ἡ φύλαξ τοῦ παιδίου ἡ μάρμη του; Συνήθιζεν ἄρα γε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ δέχεται τὰς εὐεργετικὰς ἀκτίνας τοῦ ἑαρινοῦ ἡλίου ἡ μήπως ὁ πόνος τῆς ἦτο τόσον ἀμέτρητος, ώστε δὲν ἥδυνατο νὰ ὑποφέρῃ οὐδὲ τὸ γλυκὺ φῶς του, καὶ μόνον τὰς μαραμένας χειράς της ἔτεινε πρὸς τὸν ἡλιον; Ἰσως ἡσθάνετο εὐτυχῆ τὸν ἑαυτόν της εἰς τὴν ληθαργίαν ἐκείνην, καὶ ἵσως ἐπὶ τέλους ν' ἀπεκοιμήθη γλυκὰ γλυκὰ καὶ μόνον εἰς τὴν φαντασίαν μου διεδραματίσθη τὸ δράμα, τὸ όποιον μ' ἐνέπνευσεν ἡ θέα της.

Δὲν εἰςένυρω διατὶ ἡ εἰκὼν τῆς παραδόξου γραίας ἀφῆκε θλιβερὰν ἐντύπωσιν εἰς τὴν ψυχήν μου. Μοῦ ἐφάνη ὡς νὰ ἔθλεπα τὴν δῆλην ἀνθρώπητη τα βασανισμένην, κατακουρασμένην, ἐξηντλημένην, ἐντρεπομένην διὰ τὴν ἔκβασιν τοῦ ἔργου της, καὶ δμως διαρκῶς ἐκτείνουσαν τὰς ἀσάρχους χειράς της πρὸς τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου.

Καὶ οἱ κορυδαλλοὶ ἑκελάδουν καὶ ὁ ἡλιος ἐσκόρπιζε φῶς καὶ ζώην! . . .

Γιαοσολάβ Βιρχλέη.

K.

Ο ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

νας ἡ φαντασία της ἐφρονίμευσε· δὲν ἐπιχειρεῖ ἐπικινδύνους πτήσεις εἰς μυστηριώδη κόσμον· φαντάζεται τύπους πραγματικούς καὶ σχιμάτων ἡρωας· ἡ πραγματικότης ἀντικαθιστᾶ δι' αὐτὴν τοὺς ἀπατηλοὺς ἀντικατοπτρισμούς, ἡ αἰσθησίς τοῦ ὄρθιου τὰς ἀορίστους ὄντειροπολήσεις καὶ τοὺς μυστικούς πόθους.

Τὸ flirt (φλέρτ) τὸ όποιον εἶνε πρὸς τὸν ξερωτα, δι', τι ὁ πρόλογος πρὸς τὸ σύγγραμμα, πρὸς τὸ πάθος δι', τι ἡ ξιφασκία πρὸς τὸν μονομαχίαν, συμπληροὶ τὴν ἀγωγήν της. Χειρίζεται δὲ αὐτὸ μὲ τὴν ἐπιδειξιότητα τοῦ φύλου της, μὲ τὴν ὄξυδέρκειαν πρωάμου πείρας καὶ μὲ τὴν πεποιθησίν δι' αὐτὸ τὴν χρῆσιν τὴν όποιαν θὰ κάμη καὶ αὐτὸ τὴν ἐκλογὴν εἰς τὴν όποιαν θὰ καταλήξῃ ἐξαρτᾶται ἡ εὐτυχία τῆς ζωῆς της. Τὴν ἐκλογὴν ταύτην οὐδεὶς τῇ ἐπιβάλλει· αὐτὴ φέρει δῆλην τὴν εὐθύνην· αἱ ἐρωτικαὶ φιλοφρονήσεις δὲν τὴν συναρπάζουν· ἔχει τὴν πρακτικὴν ἀντίληψιν τῆς ζωῆς, γνωρίζει τὶ περιμένει ἐξ αὐτῆς καὶ τὶ θέλει. Μέσα εἰς τὰς ζωηρὰς ἐκείνας κεφαλάς, αἱ όποιαι φαίνονται δι' ἔχουν «πάρει ἀέρα», ὑπάρχει περισσότερα διπλωματία ἀφ' ὅσην κανεὶς θὰ ἐφαντάζετο· ὑπὸ τὴν θορυβώδη των ἐπίφασιν ἡ καρδία των μένει ἡσυχος.

Αφ' ἑτέρου ὁ Ἀμερικανὸς δὲν ἔχει δῆλας τὰς ιδιότητας ἐκείνας τὰς συναρπάζουσας καὶ θελγούσας εὐθὺς ἀμέσως· ψυχρὸς ἐξ ιδιοσυγκρατίας, ἐπιφυλακτικὸς ἐξ ὄρμεμφρύτου, ἀκαταπόνητος ἐργάτης, φιλοδοξῶν πλούτον ἡ τιμάς, συγκεντρώνει ἐνωρὶς δῆλην τὴν ψυχικήν του δύναμιν εἰς ἔνα σκοπόν: τὴν ἐπιτυχίαν. Ἡ δειλὴ λοιπὸν ἐπιφυλακτικότης αὐτοῦ καὶ ἡ προσεκτικὴ ἐπιφυλακτικότης τῆς νεάνιδος καθιστοῦν ἀκίνδυνον τὸ φλέρτ.

Αἱ Ἀμερικανίδες δὲν ἐπενόησαν βεβαίως τὸ πρᾶγμα, ἐπενόησαν δμως τὴν λέξιν φλέρτ, ἡτὶς ἔγεινε σχεδὸν διεθνής, καὶ ἐτελειοποίησαν τὸ πρᾶγμα ἀνυψώσασι αὐτὸ εἰς κοινωνικὸν θεσμόν. Ἐχρειάζετο δὲ τοῦτο διὰ ν' ἀντικατασταθῇ δι', τι συμβαίνει· εἰς τὴν Ευρώπην καὶ δι', τι εἶνε ἀγνωστὸν εἰς τὴν Ἀμερικήν: ἡ ἀνήσυχος μέριμνα τῶν γονέων καὶ τῶν συγγενῶν, οἱ ποικίλοι περὶ συνοι-

Η ζωὴ τὴν όποιαν διάγουν αἱ εὔποροι νεάνιδες εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὰς εὐρωπαϊκὰς συνηθείας. Ὁτὲ μὲν, ἀτρόμητοι ἀμαζόνες, καλπάζουν κατ' ἀγέλας, ὡτὲ δὲ ὁδηγοῦσην ἐλαφρὸν δίφρον συρόμενον ὑπὸ δρομέων ἴππων. Τὸν χειμῶνα ὁργανίζουν ἐκδρομὰς δι' ἔλκηθρων ἡ παγιδρομοῦν εἰς τὰς λίμνας. Τὴν ἐσπέραν πηγαίνουν εἰς τὸ θέατρον, εἰς τὸν χορόν· τὸ θέρος, εἰς τὰς πόλεις τῶν λουτρῶν, ἐκθέτουν εἰς τὰς ἀλίπεδα πολυτελεῖς ἐσθῆτας ικανὰς νὰ τρέψουν εἰς φυγὴν τὸν μέλλοντα σύζυγον· τὸ φθινόπωρον διασκορπίζονται εἰς Ηπαρίσους, Λονδίνον, Φλωρεντίαν, Ρώμην, Νεάπολιν καὶ Λυκέρνην. Γεμίζουν τὰς εὐρωπαϊκὰς ζενοδοχεῖα μὲ τὴν θορυβώδη εὐθυγάριαν των, μὲ τὰς παραδόξους φαντασιοπλυζίας των· τὰς ἀπαντάς κανεὶς παντοῦ, ἐπισκεπτομένας δῆλα, ἐξερευνώσας δῆλα, παντοῦ ἐλευθέρας δῆλως εἰς τὴν πατρίδα των, ἀδιαφορούσας διὰ τὴν ἐκπληκτικὴν προξενοῦν, διὰ τὰ σχόλια τὰ όποια ἐξεγείρουν.

Ἡ ζωηρότης τῆς συμπεριφορᾶς τῆς ἀμερικανίδος, νεάνιδος μᾶς ἀπομονώνει βεβαίως ἀπὸ τὸν τύπον τῆς κόρης τὸν όποιον διεπλάσαμεν καὶ εἰς τὸν όποιον τὰς ὑποβάλλομεν δῆλας, οἰαδήποτε καὶ ἀν εἰνε ἡ φύσις των καὶ ὁ χαρακτήρων. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει δι' ἡμεῖς εὐρισκόμεθα ἐν τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἡ Ἀμερικὴ ἐν τῇ πλάνῃ· ἡ μεγάλη ἐλευθερία τῶν ἀμερικανίδων δὲν ἀπέληξεν ἔως τώρα εἰς ἀποτελέσματα περισσότερον δυσάρεστα τοῦ περιοριστικοῦ συστήματος τῆς Εὐρώπης.

— Οἱ γονεῖς μᾶς ὑπάνδρευσαν δῆλας τὰς ζηρεσί, φιλορίζουν αἱ Ιταλίδες· τώρα εἶνε καιρὸς νὰ κάμωμεν καὶ ἡμεῖς δι', τι μᾶς ἀρέσῃ! . . .

Ἡ Ἀμερικανίς ὑπανδρεύεται δῆλας τῆς ἀρέσκει· ἐλευθέρα εἰς τὴν ἐκλογὴν της, εἶνε πιστή, κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς σύζυγος, πολλαὶ δ' ἔχουν τὴν τέχνην νὰ εἶνε συγχρόνως ἡ τέρψις τοῦ οἴκου των καὶ ἡ τιμὴ αὐτοῦ.

Ἡ Ἀμερικανίς νεάνις εἶνε «μητέρα» ἑαυτῆς· αὐτὴ ἔχει καθῆκον νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐφ' ἑαυτῆς, νὰ ἐνεργῇ μὲ φρόνησιν. Ἐνεκα τῆς ἐκ μικρᾶς ἡλικίας συναναστροφῆς μὲ τοὺς ὄμηλικας της ἀρρε-

κεσίου συνδυασμοί, αἱ ἔχέμυθοι διαπραγματεύσεις καὶ συνεννοήσεις, ὅλη ἐκείνη ἡ σοφὴ ταχικὴ διὰ τὴν προσέγγισιν καὶ τὴν ἑνωσιν τοῦ ἀνδρὸς μὲ τὴν γυναικα, διὰ τὴν προπαρασκευὴν καὶ σύναψιν ἐνὸς γάμου. Ἡ ἀμερικανικὴ ἀνεξαρτησία δὲν συνεβίβαζε πρὸς ταῦτα, ἐπειδὴ δὲ ἔλειπε καὶ πᾶς χαρακτὴρ ἐπιχειρήσεως, ἔμενεν ἡ ἀτομικὴ διάθεσις τῶν ἐνδιαφερομένων· οἱ μεσάζοντες ἄρα ἦσαν περιττοὶ καὶ τὸ ἀπλούστερὸν ἤτοι ν' ἀφήσουν τοὺς ἀντιπάλους ἐνώπιον ἀλλήλων. Τοῦτο καὶ ἔγεινε.

Καθήκον λοιπὸν τῆς νεάνιδος εἶνε νὰ σχηματίσῃ τὴν αὐλήν της, ν' ἀπομακρύνῃ ὅποιον δὲν τῇ ἀρέσκει, νὰ παραδεχθῇ εἰς τὸν κύκλον τῶν ἀκολούθων της ὅλους ἐκείνους, οἵτινες ἔχουν τὰ προσόντα, τὰ ὅποια θέλει νὰ ἔχῃ ὁ μέλλων σύζυγός της. Ἰδικὸν της ἔργον νὰ βεβαίωθῇ διὰ προκαταρκτικῆς ἑξετάσεως περὶ τῶν ὄρεξεων καὶ τῶν ιδεῶν του, περὶ τῆς βαθύτητος καὶ τῆς εἰδικρινείας τῶν αἰσθημάτων του, περὶ τῆς διανοητικῆς καὶ ηθικῆς ἀξίας ἐκείνου, τοῦ ὅποιου μέλλει νὰ φέρῃ τὸ δυνομα. Τὸ φλέροτ φροντίζει περὶ ὅλων τούτων· ὑπὸ τύπουν μελαγχολικὸν ἢ παιγνιώδη ἀνταλλάσσονται ἑξομολογήσεις, συνάπτονται διάλογοι τρυφεροὶ ἢ σοβαροί, διαχράφονται οἱ χαρακτήρες, αἱ θελήσεις, οἱ πόθοι. Μὲ τὴν ἔσχον της στρατηγικότητα γνωρίζει νὰ κατευνάῃ τὰς ἀνυπομονησίας, νὰ ἐνθαρρύνῃ χωρὶς νὰ δεσμεύεται, ν' ἀποθαρρύνῃ χωρὶς νὰ ἐπιφέρῃ ρῆξιν.

Αγαπᾷ τὴν τύρβην τοῦ κόσμου; θέλει νὰ μάθῃ ἀν κ' ἐκεῖνος τὴν ἀγαπᾶ ἡ Θὰ τὴν ἀγαπήσῃ, ἀν θὰ εἴνε φίλος τῶν συναναστροφῶν, ἀν τῷ ἀρέσουν αἱ ώραιαι ἐνδύμασιαι καὶ ἡ διαιμονὴ εἰς τὰ λουτρὰ τὸ θέρος;

Μεταξύ δύο αισθηματικῶν φράσεων στολισμένων μὲ στίχους τοῦ Τέννυσον ἢ τοῦ Λογγφέλλω, παρεμβάλλει μίαν ἐρώτησιν περὶ τῆς τωρινῆς καταστάσεως τοῦ νέου, περὶ τῶν ἐλπίδων του, ώς ἀδελφή, ώς φίλη ἐνδιαφερομένη περὶ αὐτοῦ καὶ τοῦ μέλλοντός του. Μετὰ δύο ἢ τρεῖς τοιαύτας συνδιαλέξεις θα μάθῃ ὅ,τι τῇ ἐνδιαφέρει: νὰ γνωρίζῃ. Οἰαιδήποτε καὶ ἀνὴν εἶνε αἱ ὄρεξεις τῆς καὶ οιονδήποτε ἐπιθυμητὸν συζυγόν της, αισθηματίαν ἢ φιλόδοξον, ἢ πλούσιον ἢ εὐπατρίδην, ἢ φρόνησις δὲν θὰ τὴν ἐγκαταλίπῃ τὴν ὥραν τῆς ἔκλονής.

Δὲν εἶνε καμωμένη νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν κατάστασιν, τὴν ὅποιαν θὰ τῇ παρασκευάσουν αἱ περιστάσεις, νὰ ρυθμίσῃ τὰς ὄρεξεις τῆς, νὰ ὑποτάξῃ τὰς κλίσεις τῆς. Οὔτε τὸ περιβάλλον, ἐντὸς τοῦ ὅποιου ἔχεσεν, οὔτε ἡ ἀνατροφὴ, τὴν ὅποιαν ἔλαβε, τὴν προητοίμασαν διὰ τὴν ὑπό-

τελὴ ταύτην θέσιν. Δὲν ὁμοιάζει πρὸς τὰς πριγκιπίσσας ἐκείνας τῆς Εὐρώπης, τὰς ὃποιας ἀγωγὴ σοφῶς ἀδιάφορος διαπλάττει τοιαύτας ώστε νὰ γείνωσι καθολικαὶ ἢ διαμαρτυρόμεναι, ἀγγλίδες ἢ βρωσιδες, κατὰ τὸν σύζυγον, τὸν ὄποιον θὰ τῇ ἐπιβάλουν αἱ ἀπαιτήσεις τῶν πολιτικῶν συνδυασμῶν. Αὐτῆς αἱ ἴδεα εἰνὲ ώρισμέναι· γνωρίζει τί θέλει, τὸ δὲ πρόβλημα εἰνὲ νὰ εῦρῃ ἐκεῖνον, δοτις, συμμετέχων τῆς ζωῆς της, θὰ ἐκπληρώσῃ αὐτὰς καλλίτερον.

Τὸν χειμῶνα εἰς τὰς αἰθούσας, τὸ θέρος εἰς τὰς ἔξοχάς καὶ τὰς παραβλίας θὰ ἐπιδιώξῃ τὸν σκοπόν της μὲ τὴν ἐπιμονὴν τὴν ὅποιαν καταβάλλει ὁ Ἀμερικανὸς πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ πλούτου. Μὲ μόνην τὴν διαφορὰν δτὶ ὁ ἀνὴρ δύναται ν' ἀπατηθῇ, νὰ ὄπισθοχωρήσῃ διὰ νὰ λάθῃ ἀλλην διεύθυνσιν· ἀν ἀπέτυχεν εἰς τὸ ἐμπόριον, νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὰς χρηματιστικὰς ἔργασίας· ἔχει μακρὰ ἔτη πρὸ αὐτοῦ. Ἀλλὰ δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον δι' αὐτήν. Ὁ κάιρος της εἶνε μετρημένος, μία δὲ πλάνη καταστρέψει δῆλην τὴν ὑπαρξίαν της. Διὰ τοῦτο μὲ τέχνην θαυμασίαν, μὲ δεξιότητα ἀνυπέρβλητον διοικεῖ ἐπὶ τοῦ δυσκόλου τούτου πεδίου τὸ τάγμα τῶν λατρευτῶν της καὶ ποτὲ μὲν τοὺς κεντρίζει, ποτὲ δὲ τοὺς χαλιναγωγεῖ, ἀφροντίς καὶ γελαστή κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀλλ' ἀγρυπνὸς καὶ προσεκτική, ἔτοιμος ν' ἀρπάσῃ ἀπὸ μίαν παιγνιώδη συνομιλίαν, ἀπὸ μίαν ἀνύποπτον διά-

χυσιν ἐν γνώρισμα τοῦ χαρακτῆρός του, μίαν σπουδαίαν λεπτομέρειαν ἡτις θὰ τὴν διαφωτίσῃ! Τὸ δικαιώμα τοῦ φλέροτ εἶναι τόσον ιερὸν καὶ ἀπαράγραπτον εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας δόσον εἰς τοὺς Γάλλους αἱ ἀρχαὶ τοῦ 1789. Πᾶς πολίτης ἔχει τὸ δικαιώμα νὰ ἐπιζητῇ τὴν εὐτυχίαν, ἐπειδὴ δὲ τὸ φλέροτ εἶναι μέσον πρὸς ταύτην, ἀναγνωρίζεται ως νόμιμος καὶ ἀνεκτὴ ἡ μεταξὺ νέων καὶ νεανίδων οἰκείότης. Ἐπιτρέπεται νὰ προασκῶνται εἰς τὸν ἔρωτα, νὰ κάμνωσι δοκιμὰς πρὸ τῆς παραστάσεως, καὶ ν' ἀπομονώνωνται εἴτε ἐντὸς τοῦ πλήθους, εἴτε εἰς μίαν γυνίαν τῆς αἰθούσης, εἴτε παρὰ τὰ ἀλίπεδα, τὸ θέρος.

Εἰς τὰ μεγάλα θερινά κέντρα τῶν λουτρῶν τῶν Ἕνωμένων Πολιτειῶν εὐφυεῖς ἐπιχειρηματίαι ἴδρυσαν πρωτότυπον ἐπιχείρησιν, ἐμπνευσθέντες ἐκ τοῦ ἔθνικοῦ τούτου θεσμοῦ τῶν Ἀμερικανῶν. Ἔνοικιάζουν εἰς τὰ νεαρά ζέυγη, τὰ ἐπιθυμοῦντα τὴν μοναξίαν, τεράστιον ἀλεξήλιον, τοῦ ὅποιου ή μακρὰ λαβὴ φέρουσα σιδηρὸν αἰχμῆν ἐμπήγνυται εἰς τὴν ἄμμον. Τὸ ἀλεξήλιον τοῦτο προφυλάττει ἀπὸ τὰς ἀκτίνας τοῦ ἥλιου,

καὶ ἀποκρύπτει τὰς μορφὰς ἐκείνων εἰς τοὺς ὄποιούς παρέχει τὴν προστατευτικήν του σκιάν.

Τύπο τὸ γιγαντιαῖον ἐκεῖνο μανιτάριο διακρίνονται μόνον δύο μικροσκοπικοὶ πόδες φέροντες κομψὰ ὑποδήματα καὶ δύο ἀνδρικὰ ἄκρα, καὶ ἐνίστε, ἀλλὰ σπανίως, λιγυρὰ ὀσφὺς τὴν ὅποιαν περιβάλ- λει τολμηρὸς βράχιον.

Ο ἐπίχειρηματίας τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ἀστεως (Atlantic City) ἐνθαρρυνθεὶς ἐκ τῆς ἐπιτυχίας κατεσκεύασεν ἐπὶ ἔνδι λόρου, ὑπερκειμένου τῆς

παραλίας, μακράν ἀμμώδη πλατεῖαν, ὅποθεν οἱ ἐρωτόληπτοι δύνανται νὰ βλέπωσι, χωρὶς νὰ φαίνωνται ἔκτεινόμενον ὑπὸ τοὺς πόδας των τὸ πανόραμα τῆς θαλάσσης. Η ὑψηλὴ ἐκείνη πλατεῖα εἶνε προωρισμένη διὰ τὸ φλέρτ. τὰ δὲ ζεύγη διέργονται ἐπ' αὐτῆς μακρὰς ὥρας· οὐδεὶς ἐκπλήττεται οὐδὲ διαμαρτύρεται.

Τὸ φιλέργοτ δὲν εἶνε τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον μόνον τῶν πλουσίων τάξεων. Εἰς ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς κοινωνικῆς κλίμακος εἶνε τὸ ἀπαραίτητον προανάκρουσμα τοῦ γάμου, πᾶσαι δὲ Ἀμερικανὶς θὰ ἔθεωρει μετούμενα τὰ δικαιώματά της, ἐάν ἀπὸ νεάνιδος ἐγίνετο ἔγγαμος γυνή, χωρὶς νὰ διέλθῃ διὰ τῆς ὑπογρεωτικῆς ταύτης μέσης ὁδοῦ.

Δυνάμειθα νχ εἰπώμεν ἄρα γε ὅτι τὸ ἐπικίνδυ-
νον τοῦτο πείραμα, τὸ φέρον πλησίον ἀλλήλων
νέους καὶ νεάνιδας πρὸς ἐκδήλωσιν ἔρωτος. δὲν
ἀπολύγει ἐνίστε εἰς δυσάρεστα ἐπακολουθήματα;
Ἐπέρχονται ἐνίστε τοιαῦτα, ἀλλὰ σπανιώτατα,
διότι καὶ οἱ νόμοι καὶ τὰ ἥθη τῆς Ἀμερικῆς
δὲν ἀστεῖονται εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο. Εἰς τὰς
Ἡνωμένας Πολιτείας δὲν ὑπάρχει καμμία ἐπι-
είκεια διὰ τοὺς Δὸν Ζουάν. Τὸ ἔργον αὐτῶν
οὐδὲν θέλγυτρον ἔχει, ἀφ' οὗ ποικίλαι δυσαρέ-
σκειαι τοὺς ἐπαπειλοῦν ἐκ μέρους τῆς ἔξωργισμέ-
νης κόρης, τῶν ὡπλισμένων πατέρων καὶ ἀδελ-
φῶν καὶ τῶν δικαστηρίων, τὰ ὅποια ἐπιβάλλουν
προθύμως βαρυτάτας ἀποζημιώσεις.

Εἰς μεγάλειτερον κίνδυνον δὲν εὑρίσκεται ἡ νεανίς, ἀλλ' ὁ νέος. Οἱ σεβασμὸι τὸν ὅποιον αἰσθάνονται ἐν Ἀμερικῇ ἔξι δρμεμφύτου πρὸς

τὴν γυναικα, ἡ λατρεία τὴν ὅποιαν ἀπονέμουν εἰς τὴν ἀδυνατίαν καὶ εἰς τὰ θέλγητρά της, τὴν προστατεύον ταὶ τὴν προφυλάττουν ἀπὸ τὰς παρεκτροπὰς τῆς ιδίας της φαντασίας ἢ τῆς ματαιοδοξίας. Τό γνωρίζει καὶ ἐνίστε κάμνει κατάχρησιν τούτου. Ἡ ἀνηλεής φιλαρέσκειά της παιζει κακποτε μὲ τὰ αἰσθήματα τὰ ὅποια ἐμπνέει, μὲ τὸ πῦρ τὸ ὅποιον ὑποδαυλίζει, μὲ τοὺς δρκούς τοὺς ὄποιούς ἀνταλλάσσει. Τοὺς δρκούς τούτους τοὺς θραύει δτὰν τὴν βαρύνουν, συγάπτει δὲ ἢ λύει τοὺς δεσμούς της, κατὰ τὴν

διοτροπίαν ἢ τὴν φιλοδοξίαν της ἀδιαφοροῦσα
διὰ τὸ κακὸν τὸ ὄποιον προξενεῖ.

Οι ήθικολόγοι δυσφοροῦν καὶ ἀποτείνουν εἰς τὰς νεαράς Ἀμερικανίδας φρονήμους συμβουλάς καὶ πατρικούς ἔξορκισμούς. Καὶ αὐτὸς ὁ τύπος παρεμβαίνει καὶ τὰς προσκαλεῖ γὰρ κάμουν μὲν περισσοτέραν διάκρισιν χρῆσιν τῶν προνομίων τοῦ φύλου των.

— Ποιὰ εἶνε τὰ δρία τοῦ φλέρτ; ἐρωτᾷ μία τῶν σπουδαιοτέρων ἐφημερίδων τῆς Νέας Υόρκης.

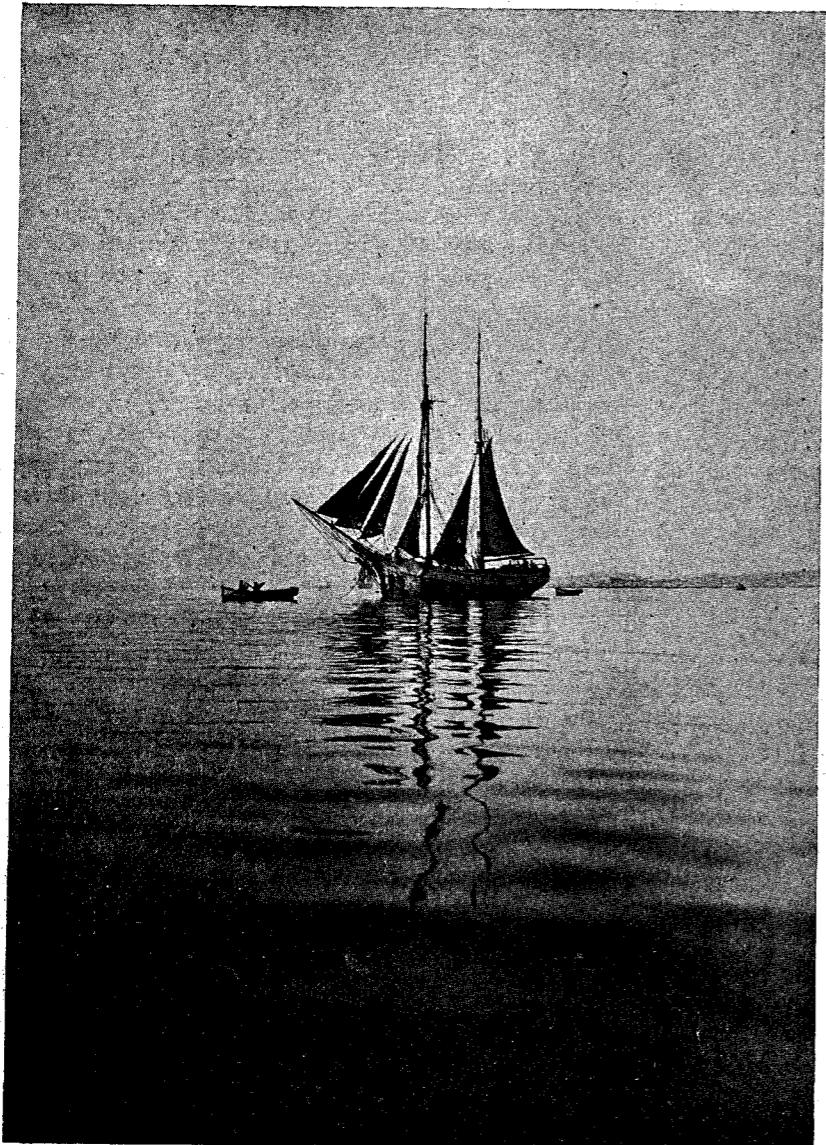
Καὶ λαμβάνει τὴν ἀπάντησιν :
— Γνωρίζομεν πόθεν ἀρχίζει, ἀλλὰ κανεὶς δὲν γνωρίζει ποῦ τελείωνε. Αἱ νέαι μας προχωροῦν παρὰ πολὺ. Ἡ περίτεχνος φιλαρέσκειά των εἶναι δῆθιν ἀθώα ἐκδήλωσις ἀφελούς ψυχῆς. «Εἶναι φιλαρέσκεια, λέγουν, τὸ νὰ εἴμεθα φαιδροί καὶ γελασταί, ὄνειροπόλοι καὶ περιπαθεῖς ; ἔαν δὲ ἡ

ὑπέρμετρος ζωηρότης ἢ ἡ ποιητικὴ μελαχγολία μᾶς κάμνουν εύμορφοτέρας, πρέπει νὰ μᾶς κατηγοροῦν διὰ τοῦτο ; » Τὸ ἐπιχείρημα εἶναι εὐφυές· ἔλλ' ὁ ἥριμβατμός των εἴνε ἐπιτετηδεύμένος καὶ μία θελκτικὴ κόρη καλῆς οἰκογενείας καὶ μορφωμένη· ἔχει δῆλα τὰ προσόντα νάρεση καὶ οἱ

μηνηστήρες τὴν περικυκλώνουν. Μεταξὺ τῶν πολ-
λῶν δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ κάποιος ἀντάξιός της.
"Αρά γε θὰ προσπαθήσῃ νὰ τὸν ἀνακαλύψῃ;
Διόλου. Αὕτη εἶνε τὸ ἔπαθλον, περὶ τοῦ ὅποιου
ἀγωνίζονται πέριξ της. Ο θορυβώδης γέλως της,
ἡ πυρετώδης εὐθυμία της, ἡ ὑπερήφανος μελαγ-
χολία της δεσμεύουν καὶ γοντεύουν τὸ πλήθος
τῶν λατρευτῶν, τὸ ὄποιον ζηλεύουν αἱ ὀλιγάτε-
ρον εὔτυχεῖς ἀντίζηλοι της. Καὶ ἡ ἐλαχίστη
χειρονομία της καὶ ὁ ἐλάχιστος λόγος της ἔχουν
προϋπολογισθῆ ἐν γνώσει τῆς ἐντυπώσεως τὴν
ὅποιαν θὰ προένησουν. "Ολὴν τὴν προσοχὴν της
ἔχουσα εἰς τὸ νὰ κορέσῃ τὴν ἀκόρεστον ματαίο-
δοξίαν της, ν' αὐξήσῃ τὸ γόντρον της, ν' ἀκούσῃ

ψιθυρίζομενον τόνομά της, ιὰ ἵδη αὐτὸς εἰς τὰς ἐφημερίδας, περιφρονεῖ τὸν εὐγενέστερον προορισμὸν τῆς γυναικός, δύστις εἶνε νάγαπηθῆ καὶ νάγαπήσῃ».

Αλλ' ο τύπος δχι σπανίως είνε συνένοχος τῶν παρεκτροτῶν τὰς όποιας φύγει, διότι ἔξυμνει τὰ θέλγητρα, περιγράφει τὰς ἐνδυμασίας, ἀναγράφει τὰ ὄνόματα τῶν ώραιών. Εἰς ἐν καὶ μόνον ἀρθρὸν ἀναφέρονται ἐκατὸν τρία ὄνόματα μὲ σχόλια κολακευτικώτατα. Περὶ μιᾶς μις Μαΐρη ίδου τί ἐγγράφοσαν: «Ἡ κανονικότης τῶν χαρακτηριστικῶν της, ἡ ἐντέλεια τοῦ σώματός της θὰ κατέθελγον ἔνα γλυπτην, θὰ ἐνέθουσιαζον ἔνα ζωγράφον· τὸ χρώμα της ἐνθυμίζει τὰς διαφεύγουσας ἀποχρώσεις καὶ τὴν μαργαρώδη λευκό-

Φωτογραφία: Σ. Κοκόλη.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΥΣΙΝ

τητα τοῦ ἄνθους τῆς μηλέας· οἱ ὄφθαλμοι της ἀντικατοπτρίζουν τὸ κυανοῦν θερινοῦ οὐρανοῦ, ὃ δὲ ἥλιος φαίνεται ὅτι ἔχρυσωσε δι' οὐρανίας ἀκτενός του τὴν ἀποράμιλλον κόμην της.» Μία ἄλλη ἔξυμνεῖται ως ἔτης: «Θελκτικὰ εἰνε τὰ χαρακτηριστικά της, τὸ δὲ εὐμελές της σώμα παρουσιάζει τὴν ἐντελειαν διὰ τῆς ὁποίας οἱ ἐμπνευσμένοι ποιηταὶ τῆς Ἀνατολῆς στολίζουν τὰ θελκτικὰ οὐρὶ τοῦ μαγευμένου των παραδίσου.»

Βεβαίως τοιοῦτοι ἔπαινοι, δημοσιεύμενοι εἰς ἑκατοντάδας χιλιάδας φύλλων, εἰνε ἕκανοι νὰ σηκώσουν τὰ μναλά τῆς νεαρᾶς Ἀμερικανίδος. Η κοινὴ γνώμη τὴν συγχωρεῖ. Εἶνε φιλάρεσκος, φλέρος, ἀστατος καὶ εὐμετάβλητος, ιδιότροπος καὶ ἐπιφορος· κάμνει κατάχρησιν τῶν δικαιωμάτων της καὶ τῶν προνομίων της. 'Αλλ' ἀν ὁ ἀνήρ τὴν μικηθῆ, ἀν θελήσῃ νὰ παίξῃ μὲ τὰς ὑποχρεώσεις του, νὰ διαρρήξῃ τοὺς δεσμοὺς τοὺς ὁποίους συνῆψεν ἀσυνέτως καὶ ν' ἀρνηθῇ τὸν γάμον, μετὰ τὴν μνηστείαν, ἡ κοινὴ γνώμη τὸν

στιγματίζει καὶ ὁ νόμος τὸν καταδικάζει. Εκείνη δύναται ν' ἀπαιτήσῃ ἀποζημίωσιν, τὴν ὥσποιαν, ως εἴπομεν, προθύμως παρέχουν τὰ δικαστήρια, οὐχὶ ἀναλόγως τῆς προξενηθείσης ζημίας, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν ἐπέρχεται καρμία ζημία, ἀλλ' ἀναλόγως τῆς περιουσίας τοῦ ἀστάτου.

'Εφ' ὅσον ὁ πολιτισμὸς ἐπεκτείνεται εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, τὰ ἥθη μεταβάλλονται. Πρό τινων δεκαετηρίδων ἀκόμη τὰ οἰκογενειακὰ ταῦτα δράματα ἐλάμβανον τραγικὴν λύσιν. Τὴν ἀπειλὴν τοῦ φρέσκόλεπτος ἢ τὴν ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ ισχυρογνώμονος μυηστήρος ἀντικατέστησε τῷρα τὸ δικαστήριον. Η Ἀμερικανίς δὲν ἔχασε τίποτε ἀλλάξασα μέθοδον. Ο φόβος τῶν ὑπερμέτρων ἀποζημώσεων προξενεῖ μεγαλειτέραν ἐντύπωσιν εἰς πολλοὺς ἀνδρας ἢ ὄλοκληρον ὄπλοστάσιον, ποσὸν δὲ σεβαστὸν χρημάτων παρηγορεῖ καλλιτερον τὴν ματαιοδοξίαν πολλῶν γυναικῶν ἢ ἀνωφελῆς ἐκατόμην.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ
Διασκενή.

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΠΡΟ 66 ΕΤΩΝ

Η ΑΦΙΕΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Ἄπο τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Thomas Abbot-Grasset.

Κίρια κόμη,

Εἰς τὴν τελευταίαν ἐπιστολήν, τὴν ὥσποιαν εἶχα τὴν τιμὴν νὰ σᾶς γράψω, σᾶς ἐκοινοποιούντον ἥδη τὴν ἀπόφασιν μου νὰ θέσω τέρμα εἰς ταξείδιον, τὸ ὅποιον δὲν ἐνόμιζον δυνάμενον πλέον νὰ μοῦ παρέχῃ ἄλλην τινὰ ἀπόλαυσιν. Ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς ὅμως ἐκείνης ἐμεσολάβησε σπουδαῖον γεγονός, τὸ ὅποιον μὲ ἡνάγκασε νὰ μεταβάλω ἀπόφασιν.

Τὸ γεγονός τοῦτο εἶναι ἀρκούντως εὐχάριστον. Εἰσθε εἰς θέσιν νὰ γνωρίζετε πόσος λόγος ἐγένετο ἐν τῷ τύπῳ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Βαυαρίας περὶ τῆς ὄριστικῆς πρωτευούσης τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου. Η μέχρι τοῦδε πρωτεύουσα, τὸ Ναύπλιον, εἶναι καὶ ἔθεωρήθη προσωρινή. Δὲν εἶδα τὴν πόλιν ταύτην, εἰς τὴν ὥσποιαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ἐπαναστάσεως καὶ κατά

τὰ πρῶτα τῆς Βασιλείας, τόσα διεδραματίσθησαν σπουδαῖα γεγονότα καὶ ητοις ἔχρησίμευσεν ως πρώτη πρωτεύουσα, οὐχὶ δι' ἄλλο ἢ διὰ τὴν γεωγραφικὴν αὐτῆς θέσιν. Διότι δύτες τὸ Ναύπλιον εἶναι πόλις Πελοποννησιακή, κειμένη ὅμως πλησίον τῆς Στερεάς Ἐλλάδος, ὄχυρωτάτη δὲ καὶ κατάλληλος διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς Κυθερώντος, ἐνόσφι τὰ πράγματα τοῦ κράτους δὲν εἶχον ἔτι ἐντελῶς ἀποκατασταθῆ.

Τώρα ὅμως δέτε αἱ συνθῆκαι ἀνεγνώρισαν τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἐλλάδος καὶ τὸ μικρὸν βασίλειον ἐρρίφθη ἀκάθεκτον εἰς τὸν δρόμον τῆς προσόδου, ἐπεβάλλετο νὰ γίνη σκέψις περὶ καταληλοτέρας πρωτευούσης. Ήμεῖς οἱ Γάλλοι ἐκηρύχθημεν ὑπὲρ τῶν Ἀθηνῶν. Οφείλω νὰ ὅμοιογήσω ὅτι ἡ προσπάθεια ἡμῶν δὲν θὰ κατέ-

ληγεν εἰς εὐχάριστον ἀποτέλεσμα, ἐὰν δὲν ἥρχετο ἄρωγδες εἰς τὴν ίδεαν ταύτην ὁ πατήρ τοῦ "Οἴθωνος, ὁ βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκος.

Οἱ ἡγεμὼν οὗτος, φιλάρχαιος καὶ ἐμπνεόμενος ἐκ τῆς ἀρχαιότητος, ἀνεγνώρισεν ἔξι ἀρχῆς τὴν ὑπεροχὴν τῶν Ἀθηνῶν καὶ λέγεται δὲ τοῦ δι' ἐπανειλημένων ἐπιστολῶν, καὶ ἀποστολῶν προσώπων ἔτι, ἐπέβαλεν εἰς τὸν νεαρὸν βασιλέα τὴν ἐγκατάστασίν του ὁριστικῶς ἐν Ἀθῆναις.

Οἱ ἐδῶ δῆμος ἤκουσαν—πλὴν ὄλιγων—εὐχαρίστως τὴν ἀπόφασιν ταύτην. Οἱ ἐκ τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος ἀντιποιοῦνται ὑπὲρ ἔαυτῶν τὴν τιμὴν ταύτην προβάλλοντες νωπὰς ἀξιώσεις, τὰς κατὰ τὸν ἀγῶνα πρὸς τοὺς Τούρκους ὑπηρεσίας τῶν διαφόρων πόλεων. Οὕτως ἡ Κόρινθος, τὸ Ἀργος, ἡ Τρίπολις, αἱ Πάτραι, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τὸ Ναύπλιον, ἐπιμένουσι, μόλις δὲ ευάριθμος μερὶς ἐκ τῶν περιστοιχίζοντων τὸν βασιλέα καὶ οἱ λόγιοι — ἀρχαὶ καὶ αὐτοὶ καὶ σπάνιοι — ἐνθαρρύνουσιν αὐτὸν εἰς τὴν ἀπόφασίν του. Εὔτυχως μεταξὺ τῶν τελευταίων εἶναι καὶ ὁ ἡμέτερος ἐνταῦθα πρεσβευτής. Καὶ εὐτυχῶς ὁ πρεσβευτὴς ἡμῶν μεγάλην ἀσκεῖ ἐπιρροὴν παρὰ τῷ Βασιλεῖ καὶ ἵσως ὑπῆρξεν ἡ κυριατέρα ἐνθάρρυνσις τῆς ὥραίς τοῦ Λουδοβίκου.

Πρὸ τινων ἡμερῶν λοιπὸν πεζοπόρος ἐκ Ναυπλίου μετέδωκεν εἰς τὸν ἐνταῦθα πρόξενον ἡμῶν τὴν εἰδησιν δὲ τὴν 1 Δεκεμβρίου ὁ βασιλεὺς καὶ αἱ ἀρχαὶ ἐγκαθίστανται εἰς τὰς Ἀθῆνας, εἰς τὴν νέαν πρωτεύουσαν.

Θὰ δικαιολογήσητε λοιπὸν τὴν μεταβολὴν τῆς ἀποφάσεως μου, δταν σκεφθῆτε πόσον εἴμαι περίεργος νὰ ἴδω τὴν τελετὴν ταύτην, ὅμοιαν τῆς ὁποίας βεβαίως δὲν βλέπει τις εἰς τὸν πεντεχρόνιον τόπον συγνά.

Ἄπο τὴς ἡμερῶν ἥδη πλεῖσται οἰκογένειαι, ἐν Ναυπλίῳ διαμένουσαι μέχρι τοῦδε, ἥρχισαν συρρέουσαι εἰς τὰς Ἀθῆνας. Ἡ μικρὰ καὶ πτωχικὴ συνοικία, εἰς τὴν ὁποίαν κατοικῶ, κατεκλύσθη ὑπὸ μεταναστῶν καὶ ἀπέναντι τῆς ἀρχαικῆς κρήνης, ἡ ὁποία ἀκόμη φέρει τὰ ἱγνη τῆς τουρκικῆς ἐπικυριαρχίας, τὸ σῆμα τοῦ ἀνεγείραντος αὐτὴν Τούρκου ἀγᾶ, εὐρὺς χῶρος ἀνασκάπτεται ὅπως τεθῶσι τὰ θεμέλια μεγάλης οἰκοδομῆς.

Ἄπο καιροῦ εἰς καιρόν, δἰς καὶ τρὶς τῆς ἡμέρας, μακραὶ συνοδίαι παρελαύνουσι πρὸ τῶν ἐκπλήκτων κατοίκων. Εἶναι οἰκογένειαι ἐρχόμεναι ἐκ Ναυπλίου καὶ ἔξι ἄλλων μερῶν, σπεύδουσαι νὰ ἐγκατασταθῶσιν εἰς τὰς Ἀθῆνας. Πρὸς τὸ ἐσπέρας δὲ εἰς τὴν ἀκτὴν τοῦ Πειραιῶς προσορμίζονται δύο καὶ τρία πλοιάρια πλήρη νησιώ-

τῶν. Μοῦ εἶπον δὲ τι Αἰγινῆται καὶ Υδραῖοι ἰδίως προσέρχονται σπεύδοντες νὰ ἐπωφεληθῶσιν ἐκ τῆς ἐν Ἀθῆναις δημητιργούμενης διὰ τῆς μεταφορᾶς καταστάσεως.

Οἱ Νεῖτι μ' ἐισεβαίου δὲ πλεῖστα οἰκόπεδα ἡγοράσθησαν ἥδη ἐν Ἀθῆναις καὶ δὲ τοιοῦτος συναγωνισμὸς ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἰδιοκτητῶν οἰκιῶν, ποιὸς θὰ κατορθώσῃ νὰ φιλοξενήσῃ τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἰκόν του, ὥστε δὲν εἶναι δύπορον καὶ δυστυχήματα ἀκόμη νὰ προκύψωσι, λαμβανομένου ὑπὸ δύψιν τοῦ εὐερεθίστου χαρακτήρος τοῦ Ἐλληνος.

Καὶ ἐπειδὴ ἐνδιαφέρει ἵσως τὴν Γυ. εὐγενίαν, νὰ μάθῃ ποῦ τῆς ἐρημικῆς καὶ πενιχρᾶς πολίχνης θὰ ἐγκαταστῇ ἡ βασιλεία, ἐπεχείρησε διὰ μικροῦ περιπάτου νὰ ἐξακριβώσω πρὸ τινῶν ἡμερῶν, διπάς μεταδώσω περιγραφὴν τοῦ ἀνακτόρου ὑμίν καὶ τοῖς ἡμετέροις φίλοις, ἀφοῦ τοιαύτην τινὰ ἐπιθυμίαν καὶ ἀπορίαν μοῦ ἐξήτησεν εἰς τελευταίαν ἐπιστολὴν τῆς καὶ ἡ κ. κόμησσα.

Ἡ ἐπιχείρησις δὲν εἶναι δύσκολος διὰ δύο λόγους. Ἐν πρώτοις εἰς ἓν τέταρτον τῆς ὥρας περίπου δύναται τις νὰ ἴδῃ δλας τὰς Ἀθῆνας ὡς εἶναι σήμερον· τόσον ὄλιγοι εἶναι οἱ δρόμοι, ἀρχαὶ καὶ συνοικίαι, μικρὸς ὁ συνοικισμός.

Δευτέρον δὲ διότι κατὰ τὸ διάστημα, ὅπερ διήνυσα εἰς τὰς Ἀθῆνας, ἔγεινα τέλειος Ἀθηναῖος. Πανταχοῦ ἀνακαλύπτω γνωρίμους, πανταχοῦ μοῦ ὄμιλούσι τὴν ἐλληνικήν, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ γηραιὸς φύλαξ τῆς ἀπέναντι τῆς οἰκίας μας κορήνης, λείψανον τιμημένον παρελθουσῶν γενεῶν, μὲν χαριτεῖται ἐξερχόμενον τοῦ οἴκου μου γαλλιστί.

— Μπουντζούρ, ἀφέντη Φράγκος!

Ἐζήτησα λοιπὸν σχετικάς πληρόφορίας που θὰ ἥδυνατο νὰ ἐγκαταστῇ ὁ Ἐλλην βασιλεὺς καὶ μὲ ὀδηγῆσαν εἰς τὴν οἰκίαν, ἡ ὁποία συγκεντρώνει τὰς πλειοτέρας πιθανότητας.

Εἶναι αὐτὴν διώροφος οἰκία λευκή, περιλαμβάνουσα ἑπτὰ ἡ ὄκτω δωμάτια καὶ κειμένη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία φέρει πρὸς τὸν Πειραιά κατερχούμην κυκλοτερῶς ἀπὸ τοῦ Λυκαβηττοῦ. Πειριβάλλεται ὑπὸ εὐρείας αὐλῆς, μὲν ὑψηλοὺς τοίχους ἀποκλείοντας τὴν θέαν καὶ εἰς τὴν θύραν κοσμεῖται ὑπὸ δύο κυπαρίσσων, αἱ ὁποίαι τῇ προσδίδουσι μελαγχολικωτάτην δύψιν. Ἡ πρὸ αὐτῆς ὁδοῦ εἶναι ἀκανόνιστος, δεξιά δὲ καὶ ἀριστερά ἐντὸς δύο τάφρων λίμναζει ἀρθονόν διμήριον ὅδωρο.

Τῷ δόντι δὲ ἡ οἰκία αὐτὴ ἐπεκράτησε πάστης ἄλλης καὶ προετιμήθη μέχρι τῆς ὁριστικῆς ἀνεγέρσεως τῶν ἀνακτόρων. Ήττεπίσθη λοιπόν, ἐκ τῶν ἐνόντων, καὶ γερμανός τις ἐπιπλοτέχνης

εὑρισκόμενος ἀπὸ πολλοῦ εἰς τὰς Ἀθῆνας ἀνέλαβε νὰ ἐξαντλήσῃ τὴν τέχνην του διὰ τὴν διακόσμησιν.

Ἐπὶ τέλους ἡ μεγάλη ἡμέρα τῆς ἀφίξεως τοῦ Βασιλέως, ἀνέτειλεν. Ἀπὸ ἡμερῶν ἥδη μὲ δόλον τὸν τρομερὸν χειμῶνα δστις ἐπικρατεῖ ἐπαύθια (ό. κ. Νίζερ μὲ διεβαίωσεν δὲ πανίως εἰς μεσημβρινὸν κλίμα, ὡς τὸ τῶν Ἀθηνῶν, παρουσιάζεται τοιαύτη καρικὴ κατάστασις), ἀναγκαῖα τινες ἐργασίαι ἐγένοντο πρὸς διακόσμησιν τῆς πόλεως. Εἰς ὑψωμάτις τι παρὰ τὸν ἀγίον Γεώργιον καλούμενον κοινῶς Στακτοθήκη (ἡ λέξις ἐλληνιστὶ ἐν τῇ ἐπιστολῇ) ὑψώθησαν σωροὶ πετρῶν, ἐφ' ὃν θ' ἀναβάσιν αἱ ἐπιτόπιοι ἀρχαὶ, ὑπεράνω δὲ ἐστήθησαν πέντε πυροβόλα, τὰ ὅποια θὰ χαιρετίσωσι τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Βασιλέως.

Οἵτινες δὲ πολλοὶ καλούμενοι κοινῶς Στακτοθήκη (ἡ λέξις ἐλληνιστὶ ἐν τῇ ἐπιστολῇ) ὑψώθησαν σωροὶ πετρῶν, πέντε πυροβόλα τὸν ἀγίον Γεώργιον καλούμενον τοιαύτη καρικὴ κατάστασις, ἐπαύθια πραγματικῶν διάφευσιν τῆς φαντασίας του.

Τὸν βασιλέα ἡκολούθουν ἔφιπποι οἱ συνοδοί του, μεταξὺ δὲ αὐτῶν διέκρινα ὥραιότατον ἀνδρα, δστις, ὡς μοῦ εἶπον, εἶναι ὁ στρατηγὸς Καλλέργης. Ακολουθοῦσι δὲ καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ξένων Δυνάμεων μετὰ τῶν κυριῶν, μεταξὺ τῶν ὅποιων διακρίνεται ἡ κυρία τοῦ ἡμετέρου ἀντιπροσώπου διὰ τὴν καλλονήν της καὶ διὰ τὴν χάριν μεθ' ἣς ἴππεύει.

Ἐπεται δὲ πλήθησο πολὺ πεζῶν ἀλαλάζοντων, καὶ εἰς τὸν βόρδον δστις ἀνέρχεται ἐκ τοῦ πλήθους καὶ διέκρινεται ἐκ τῶν πυροβολισμῶν, πνίγεται ἡ φωνὴ τῆς μουσικῆς, ἡτις ἀνακρούει ἐνθουσιῶδες ἐμβατηρίου.

Εἰς τὰ ἀνάκτορα ὁ βασιλεὺς ἐδέχθη μόνον τοὺς γηραιοὺς ἀγωνιστὰς καὶ τοὺς ἀντιπρόσωπους τῶν ξένων Δυνάμεων. Διὰ τοὺς ὑπαλλήλους καὶ τοὺς λοιποὺς ὥρισθη πρὸς παρουσίασιν ἡ ἐπομένη.

Τὴν ἐσπέραν ἐφωταγωγήθησαν δλαι, αἱ Ἀθηναῖκαι οἰκίαι διὰ μικρῶν κανδηλῶν ἐλαῖου καὶ ἡ Ακρόπολις διὰ πυρῶν, τὸ θέαμα δὲ ἡτο εὐάρεστον καὶ πολλοὶ ἐξῆλθον εἰς τὰς ὁδοὺς διὰ τὸ πλήθος πολλούς καὶ ινούργη στολὴν καὶ λευκοτάτην δόσον καὶ πτωχὴν φουστανέλλαν.

Μεθ' δλαις τὰς προφυλάξεις τῶν ἀρχῶν οἱ ἀνδρες δηλοῦν πάντες ἔνοπλοι καὶ μὲ ζήλευτὸν φορτίον πυρίτιδος εἰς τὴν ζώνην. Τὰ μακρὰ καρυοφύλλα δὲν ἀπήστραπτον εἰς τὸν ἥλιον κατὰ τὴν ποιητικὴν φράσιν, δχι διότι δὲν ὑπῆρχον καρυοφύλλα, ἀλλὰ διότι δὲν ὑπῆρχεν ἥλιος.

Εἰς τὰς ἐνδεκα τὰ ἐπὶ τῆς Στακτοθήκης πυροβόλα ἥρχισαν κροτούντα καὶ εἰς τὸν πρῶτον κρότον αὐτῶν χιλιάδες τουφεκίων ἀνταπόκτησαν. Οἱ Ἑλληνες καθ' ὄμιλους δύο ἢ τριῶν ἡ πέντε ἔρριπτον τουφεκίους εἰς τὸν ἀέρα ἀλαζούντες καὶ ἀδύνατον ἡτο πολὺ πολλούς ταπνούς.

Τὴν ἐπομένην παρουσίασθην εἰς τὸν βασιλέα ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου προξένου. Οἱ "Οἴθωνοι μὲ ἐδέχθη εἰς τὴν ἀπέριττον αἴ-

θουσαν τοῦ θρόνου ἔχουσαν γυμνὸν τὸ ἔδαφος καὶ μόνον παραπετάσματα εἰς τοὺς τοίχους. Ὁμιλεῖ κάκιστα τὴν Γαλλικὴν καὶ προσκόπτει συνεχῶς.

— Ἡ ἐπιθυμία μου, μοῦ εἶπεν, ἔξεπληρώθη. Ἐλπίζω δτὶ δόλος ὁ κόσμος ὁ λατρεύων τὴν ἀρχαιότητα θὰ ἐπικροτήσῃ εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Σεπτοῦ πατρός μου, νὰ μεταφέρω τὴν ἔδραν τοῦ Βασιλείου μου εἰς τὰς Ἀθήνας.

Τὸν ἔβεβαίωσα καὶ ἔγὼ δτὶ ἡ ἀπόφασις ἦτο ἀρίστη καὶ ώμίλησα μετὰ τόσου ἐνθουσιασμοῦ περὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ώστε ὁ Βασιλεὺς μὲ ἐκάλεσσεν εἰς ἐπίσκεψιν αὐτῆς.

Μὲ ἥρωτησεν ἐπειτα περὶ τῶν νεωτέρων Ἀθηνῶν καὶ τῷ ἔξεθεσα τὰς ἐντυπώσεις μου δσον τὸ

δύνατὸν ἀπλούστερον, προσπεθῶν νὰ μὴ προσκρούσω εἰς τὴν φιλοτιμίαν τοῦ ἀναγεννωμένου μικροῦ ἔθνους.

Παρετήρησα ἐκ τῆς συνομιλίας μου δτὶ ὁ βασιλεὺς εἶχε γνώσεις τινὰς ἐκ τῆς ἀρχαιότητος καὶ ταύτας δμως σχεδὸν ἀνεπαρκεῖς καὶ ἐπιπολαῖους, δὲν ἔγνωριζε δὲ καθ' ὅλοκληραν τὴν ιστορίαν τῆς ἐπαναστάσεως. Καὶ αὐτὰ τὰ ὄνόματα τῶν περὶ αὐτὸν διέφευγον τῆς μνήμης του, τοῦτο δὲ βεβαίως ἀν ἔξακολουθήσῃ θὰ πειράξῃ πολὺ τοὺς Ἑλληνας.

Ἐν Αθήναις τῇ 20 Δεκεμβρίου 1834

Διατελῶ

ΘΩΜΑΣ ΑΜΠΕ - ΓΚΡΑΣΣΕ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

ΑΙ "ΣΤΡΟΦΑΙ. (STANCES) ΤΟΥ JEAN MORÉAS

Οἱ Γάλλοι ποιηταὶ, οἱ δποιοι ἥρχισαν νὰ γίνωνται γνωστοὶ ἀπὸ δέκα ἡ δεκαπέντε ἔτῶν, ἔσχον διαφορετικὴν τύχην ἔκαστος. Οι μὲν ἔξεφανίσθησαν ὀλότελῶς εἴτε διὰ τοῦ θανάτου εἴτε διὰ τῆς λήθης εἴτε καὶ διὰ τῶν δύο συγχρόνως. Κάπποιος ἐξ αὐτῶν, ἔνδοξος κατὰ τὸ 1885, εἰς ὡρισμένον κύκλον τούλαχιστον, καὶ ἀρχηγὸς χορείας ποιητῶν, σήμερον ἡ θεωρεῖται κακπως γελοῖος ἡ παρημελημένος καθ' ὅλοκληρίαν, διέρχεται, μέσα εἰς τὸ γελοῖον ἡ τὴν ἀρχενίαν, τὴν ζωὴν του, ἡ δποια προηγγέλλετο ἔνδοξος καὶ φωτεινή. Ἄλλος, πτηνὸν διαβατικόν, ἀφ' οὐ ἔψαλε κατὰ τύχην ὀλίγα τραχούδια ἐνὸς μόνου ἔχαρος, δὲν ἡμπόρεσε νὰ ἐπανεύρῃ τὴν φωνήν του κατὰ τὸ ἐπόμενον· καὶ ἔξελεξε τότε ἀλλο ἐπάγγελμα, ἐνίστε τὸ τῆς νυκτερίδος. Βλέπομεν ποιητάς, οἵτινες, ἀφ' οὐ κατέκτησαν τὸ κοινόν, κατέληξαν νὰ περιγράφουν εἰς ἐφημερίδας ἀγνώστους—ἡ πολὺ γνωστὰς—ἀγῶνας ποδηλάτων ἡ αὐτοκινήτων.

Μερικοὶ ἔμειναν, λίμναι ἀκίνητοι, εἰς τὸ ἀρχικόν των ἐπίπεδον. Ἄλλα αἰσθάνεται τις δτὶ βραχὺς θερινὸς καύσων θὰ ἔξατμισῃ τὸ νερὸν τῆς δεξαμενῆς καὶ τότε ἡ βαρκοῦλα θὰ προσαράξῃ ἐπάνω εἰς τὴν ίλυν.

"Ἄλλοι προώδευσαν, αὐξάνοντες τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς των, τὸ κάλλος τοῦ φύσματός των ἡ, ἀν ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν λίμνην καὶ τὴν βαρκοῦλαν, τὸ βάθος τῶν ὑδάτων καὶ τὸ πλάτος τῶν ιστίων των.

Δὲν θὰ ἀναφέρω τὰ ὄνόματα τῶν προνομιούχων αὐτῶν πλοιαρίων, διότι οὕτω θὰ ὠνόμαζον καὶ τὰ ναυαργῆσαντα. Καὶ δῆλα τὰ ναυάργια δὲν είναι δίκαιον νὰ βαρύνουν τὴν ἀπειρίαν τοῦ πλοιαρίου.

'Η δέξα ἀλλως τε είναι πολὺ αὐστηρά. Δέχεται ὀλίγους μόνον ἐπιλέκτους. Ἐλάχιστα γνωστὰ ὄνόματα φύάνουν διὰ μιᾶς μέρχις αὐτῆς, ὀλίγαι λέξεις, φράσεις ἡ σελίδες. Βεβαίως ὑπάρχουν καὶ θύματα· καὶ τοσούτω μᾶλλον, καθ' δσον τὸ ἀρχικὸν πλῆθος τῶν ἀθλητῶν ἡτο μέγα καὶ θορυβώδες. Ἡ πάλη πρὸς ἀπόκτησιν τῆς εύτυχισμένης αὐτῆς ζωῆς δὲν είναι ὀλιγώτερον ἐπίπονος τῆς πάλης διὰ τὴν καθημερινὴν ζωήν, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ παραπονούμεθα· ἐδῶ ἐπικρατεῖ ἡ ισχύς· ἐκεῖ τὸ κάλλος. Οἱ ἀνίσχυροι ὄφειλουν νὰ ἐκλίπουν· καὶ λάμπουν ως φάροι ὑπὲρ τὴν φωσφορίζουσαν θάλασσαν αἱ ἐπίλεκτοι διάνοιαι.

Καὶ δμως δὲν είναι ἀντάξιοι τῆς φύης των δλοι οἱ ποιηταὶ τῆς σήμερον, οὔτε δλοι δξιοι

τῆς λήθης ἡ ὅποια τοὺς πειρίθαλλει. Τρίσταται κάποτε ἀσυμφωνία μεταξὺ τῆς λογικῆς καὶ τῶν γεγονότων. Ἄλλ' ὑπάρχουν καὶ γεγονότα—δόξαι—συμφωνοῦντα πρὸς τὴν λογικὴν τῶν κρίσεων μας ἡ τῶν αἰσθημάτων μας.

Ἐπὶ τινα χρόνον ὁ Jean Moréas ὠμοίαζε μὲ τὰ νεαρὰ ἐκεῖνα δένδρα, τὰ ὅποια αὐξάνουν γεμάτα ζωὴν ἐπὶ τινα ἔτη καὶ ἔπειτα σταματοῦν, ωσάν νὰ πρόκειται νὰ ξηρανθοῦν. Ἄλλ' ἡ κατάστασις αὐτη ἥτο παροδική, κατόπιν σφοδρῶν ἀνέμων ἡ καυστικῆς παγωνιᾶς. Ἡλθε καὶ πάλιν ἡ καλοκαιριά· ὀλίγαι βροχαὶ παρατεταμέναι, ἐπειτα ἡ αἰθρία μὲ τὰς ζωγόνους ἡλιακὰς ἀκτίνας καὶ ὁ χυμὸς ἥρχισε καὶ πάλιν νὰ κυκλοφορῇ ἀφθονος εἰς τὸν κορμόν. Καὶ οἱ κλῶνοι ἐκτείνονται πυκνοί.

Ἀναβλαστάνει καὶ τείνει νὰ λάβῃ τὴν ὄριστικὴν μορφὴν ωραίου καὶ ισχυροῦ δένδρου. Τοῦ λοιποῦ θὰ είναι ἐν ἀπὸ τὰ πειρίθετα δένδρα τοῦ δάσους τὸ δποιον προσωρινῶς μόνον θὰ καταβάλῃ ὁ δριμὺς χειμῶν καὶ θ' ἀναλαμβάνῃ κατὰ τὴν ἀνοίξιν.

Καὶ ίδοι αἱ «Στροφαὶ» καὶ ίδιας τὰ βιβλία 3ον 4ον 5ον καὶ 6ον.

Τὸ δένδρον δὲν ἔφθασεν ίσως ἀκόμη εἰς τὴν τελείαν του ἀνάπτυξιν ἀλλ' είναι ἀκμαῖον καὶ πλούσιον τείνον νὰ ἐκπληρώσῃ ἀναμφισβήτητας τὸν προορισμόν του.

Ἡ ποίησις τῶν «Στροφῶν» είναι κατὰ τὴν σαφήνειαν καὶ τὴν ἀκρίβειαν ἐφάμιλλος πρὸς τὰ τελείστερα ἔργα τοῦ 16ου καὶ 17ου αἰώνος. Ἔνθυμοί είνοτε τὸν Ρονσάρ, διωρθωμένον ὑπὸ τοῦ Ρακάν η τοῦ Σεγρέ. Ἡ γλώσσα είναι τολμηρά, νέα ἀλλ' δμως ὄρθολόγος. Ἀφελῆς ἀλλὰ καὶ ἔντεχνος· πρωτότυπος ἀλλὰ καὶ καλαισθητική. Ἡ μορφὴ ἐν τούτοις είναι ἐνίστε ὑπὲρ τὸ δέον κλασική, ωσεὶ ἀπήγχησις παρελθουσῶν ἀναγνώσεων. Ἡ ίδεα τῆς Μοίρας, τόσον συγγενής μὲ τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνος, είναι ζένη εἰς γάλλον ποιητήν. Κατ' ἐμὲ τὸ ποίημα πρέπει νὰ είναι τοιοῦτον, ωστε καὶ τὸ κατανοῦ καὶ τὸ αἰσθάνεται καὶ κόρη συνειθισμένη εἰς δσματα ἐρωτικά. Τότε μόνον θὰ ἡναι τέλειον, ὅταν ἀνακινῆ εἰς τὴν ἀπλῆν ψυχήν της ἔρωτα καὶ πόνον. Ἡ μυθολογία δὲν είναι ἀναγκαῖα πρὸς τοῦτο. Ἀρκετὰ

πράγματα γνωστὰ εἰς δλους, ἀνθη, ζῷα, ἥρωες ἥμποροιν νὰ χρησιμεύσουν ως σύμβολα.

Ἄλλα δὲν θὰ ἐπιμείνω εἰς ἔλλειψιν ἡ ὅποια ἄλλως τε εἰς ὀλίγους μόνον στίχους, πέντε ἡ ἔξι, εύρισκεται. Ὑπάρχει τόσον θέλγητρον εἰς τὰ μικρὰ αὐτὰ ποιήματα, φθάνοντα ἐνίστε τὴν τελειότητα τῶν γλυκυτέρων ἐλληνικῶν ἐπιγραμμάτων.

Παραβέτω ἐν ποίημα, τὸ δποιον ως πρὸς τὴν καθαρότητα τῆς μορφῆς μόνον ἐνθυμοί εἰς ἀρχαῖον· ἀλλ' ἡ εἰκὼν καὶ τὸ αἰσθημα είναι σημερινὰ καὶ ἀφελέστατα:

Quand reviendra l'automne avec les feuilles mortes
Qui couvriront l'étang du moulin ruiné;
Quand le vent remplira le trou béant des portes
Et l'inutile espace où la meule a tourné;

Je veux aller encor m'asseoir sur cette borne,
Contre le mur tissé d'un vieux lierre vermeil,
Et regarder longtemps dans l'eau glacée et morne
S'éteindre mon image et le pâle sommeil.

Καὶ τὸ ἐπόμενον, τὸ δποιον είναι τελειότατον:

Solitaire et pensif j'irai sur les chemins,
Sous le ciel sans chaleur que la joie abandonne,
Et, le coeur plein d'amour, je prendrai dans mes mains
Au pied des peupliers les feuilles de l'automne.

J'écouterai la brise et le cri des oiseaux
Qui volent par les champs où déjà la nuit tombe;
Dans la morne prairie, au bord des tristes eaux,
Longtemps je veux songer à la vie, à la tombe.

L'air glacé fixera les nuages transis
Et le couchant mourra doucement dans la brume.
Alors, las de marcher, sur quelque borne assis,
Tranquille je romprai le pain de l'amertume.

Eίναι πιθανώτατον δτὶ αἱ «Στροφαὶ» θὰ ἐπιδράσουν ἐπὶ τῆς γαλλικῆς ποιήσεως. Καὶ θὰ ἐπιδράσουν ἐπ' ἄγαθῷ. Ἐχομεν ἀνάγκην πλουσίας ἀπλότητος. Αὐτοῦ ἔγκειται ἡ ύψιστη τέχνη, εἰς τὴν δποιον μόνον μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις φθάνει ὁ ποιητὴς καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ Μορέας. Δὲν ἐγράφεται ἀνωφελῶς, αἱ Cantilènes· ἐγρησμένων ως πρόδρομος τῶν «Στροφῶν». Ὁ Malherbe κατ' ἀρχὰς ἐμιμήθη, ίσως μάλιστα ὑπερέβη τὸν Ρονσάρ. Αἱ παραδοξολογίαι τοῦ συμβολισμοῦ ἐχρησίμευσαν πρὸ παντὸς εἰς ἀπόκτην πείρας. Ποιητὴς ὁ δποιος δὲν ἔκαμε κατάχρησιν τοῦ ταλάντου του, δμοιάζει μὲ ἵππον εύγενη μὴ ἔξελθοντα ποτὲ τοῦ στάλου.

REMY DE GOURMONT

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ :

Η ΚΥΡΙΑ ΑΔΑΜ

Η εὐγενής Γαλάτις, τὴν ὄποιαν ἀπὸ προχθὲς φιλοξενοῦν αἱ Ἀθῆναι, ἡ ὑπέροχος καὶ ὡς συγγραφεὺς καὶ ὡς πολιτικὴ καὶ ὡς φιλέλλην καὶ ὡς γυνή, ἀνεδίχθη ταχέως, μὲ τὴν θαλερὰν βλάστησιν τῶν ὑγιῶν ὄργανισμῶν. Γεννηθεῖσα τῷ 1836 ἐδημοσίευσεν, εἴκοσι δύο ἔτῶν, τὰ πρῶτα τῆς διηγήματα, εἰς Παρισίους δέ, δύο μετέβη μετ' ὀλίγον, κατώρθωσε δι' ἀλλεπαλλήλων καὶ ωραίων ἔργων νὰ διακριθῇ καὶ νὰ δοξασθῇ.

Τοὺς θήλεις συγγραφεῖς φανταζόμεθα συνήθως ἀσχήμους· πιστεύομεν δτὶ μόνον αἱ ἀπηλπισμέναι ἀπὸ τὴν μορφὴν τῶν προσφεύγουν εἰς τὸν ἐγκρέφαλόν των, καὶ δτὶ εἰς τοὺς ἀσπασμούς τῆς Μούσης ἀρκοῦνται δσαι ἑβαρύνθησαν προσμένουσαι ἀλλα γείλη· ὑπάρχει μάλιστα θεωρία, κατὰ τὴν ὄποιαν πᾶσα ὑπέροχος γυνὴ θὰ ἔχῃ κατ' ἀνάγκην ἀνδρώδη τὴν μορφήν. 'Αλλ' ἡ 'Ιουλιέττα Λαμπτέρ ὑπανδρεύθη ἐν Παρισίοις τὸν ἐπιφανῆ Γάλλον πολιτευτὴν Ἐδμόνδον Ἀδάμ, δστὶς ὑπῆρξε μέλος τῆς ἔθνοσυνελεύσεως καὶ ἔπειτα γερουσιαστής. Εἰς τὸν Ἀδάμ ἀνετέθη ἡ διεύθυνσις τῆς ἀστυνομίας τῶν Παρισίων κατὰ τοὺς φοβεροὺς μῆνας τῆς πολιορκίας, ἡ δὲ σύζυγός του ταυτοχρόνως παντοῦ παρόστα καὶ τὰ πάντα βλέπουσα διὰ τῶν μυρίων ὄφθαλμῶν τῆς ὑπηρεσίας ἔγραψε τὴν Πολιορκίαν τῶν Παρισίων, ἡμερολόγιον παρισινῆς εἰς τὸ ὄποιον μὲ ψυχὴν ἐσπαραγμένην παρακολουθεῖ ἡμέραν πρὸς ἡμέραν τὸ ψυχορράγημα τῆς ἡρωικῆς πόλεως.

Δὲν εἶναι βεβαίως τόπος ἐδῶ λεπτομεροῦς ἀναλύσεως τοῦ ἔργου τῆς· εἶναι ποικίλον καὶ παντοειδές: μυθιστορήματα, διηγήματα, ἡθικοριλογικαὶ καὶ κοινωνικαὶ μελέται, πολιτικαὶ πραγματεῖαι, περιγραφαὶ καὶ ἐντυπώσεις ταξειδίων, δύος εἶναι πολυμερῆς καὶ πολυσύνθετος μὲ ποικίλους κυματισμοὺς καὶ ποικίλας ἀνταναγείας καὶ ἡ ψυχὴ τῆς συγγραφέως τῶν· ἡ πιστὴ ζωγρά-

φος τοῦ ἐπαρχιακοῦ βίου, ἡ βλέπουσα μὲ ὄφθαλμοὺς χωρικῆς τὴν φύσιν καὶ τὸν βίον τῶν ἀγρῶν καὶ ἀπεικονίζουσα μὲ εἰλικρίνειαν ἀπαράμιλλον ψυχᾶς ἀρελεῖς, εἶναι συγχρόνως une femme aimoureuse d' élégance, une raffinée δύως ἐχαρακτήρισε μόνη τὸν ἔαυτόν της καὶ δύως φαίνεται ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς, τὰς φιλίας της, τὴν ζωὴν της· ἡ συγγραφεὺς τῆς ὄποιας κύριον γνωρισμα εἶναι ἡ χάρις, χάρις ἀληθῶς γυναικεία, φθάνουσα μέχρι περισσοτεχνίας — ἡτις εἶναι ἡ φιλαρέσκεια εἰς τὴν τέχνην, — λαμβάνει ὑφος σφοδρὸν καὶ νευρώδες εἰς τὰ πολιτικὰ ἔργα τῆς· δταν ὄμιλη περὶ τῆς δημοκρατίας, περὶ τῶν κληροκοφρόνων, περὶ τῆς Γερμανίας εἰς τὴν ὄποιαν δὲν συγχωρεῖ τὸ 1870, ὁ θωπευτικὸς τόνος τῆς φωνῆς ἐξαφανίζεται, καὶ ἡ χορδὴ τῆς λύρας μεταβάλλεται εἰς νευράν τόξου.

Ἡ 'Ιουλιέττα Λαμπτέρ ὑπανδρεύθη ἐν Παρισίοις τὸν ἐπιφανῆ Γάλλον πολιτευτὴν Ἐδμόνδον Ἀδάμ, δστὶς ὑπῆρξε μέλος τῆς ἔθνοσυνελεύσεως καὶ ἔπειτα γερουσιαστής. Εἰς τὸν Ἀδάμ ἀνετέθη ἡ διεύθυνσις τῆς ἀστυνομίας τῶν Παρισίων κατὰ τοὺς φοβεροὺς μῆνας τῆς πολιορκίας, ἡ δὲ σύζυγός του ταυτοχρόνως παντοῦ παρόστα καὶ τὰ πάντα βλέπουσα διὰ τῶν μυρίων ὄφθαλμῶν τῆς ὑπηρεσίας ἔγραψε τὴν Πολιορκίαν τῶν Παρισίων, ἡμερολόγιον παρισινῆς εἰς τὸ ὄποιον μὲ ψυχὴν ἐσπαραγμένην παρακολουθεῖ ἡμέραν πρὸς ἡμέραν τὸ ψυχορράγημα τῆς ἡρωικῆς πόλεως.

Τὴν Παρίδα τῶν Οὔγγρων ἐνεπνεύσθη ἐκ τοῦ εἰς Οὔγγαριαν ταξειδίου της, τὸ ὄποιον οἱ Οὔγγροι μετέβαλον εἰς ἐνθουσιώδη ἀποθέωσιν.

Εἰς τὴν Κυρίαν Ἀδάμ ἀποδίδονται καὶ τὰ

πολύκροτα ἔργα τοῦ μυστηριώδους κόμητος Βασιλη, τὰ μετὰ τόσης ἀκριβείας ἀπεικονίζοντα τὰς αὐλὰς τῆς Εὐρώπης καὶ τόσον ὅξεως καὶ χαρακτηριστικῶς σκιαγραφοῦντα τὰ ἐπὶ τῶν θρόνων ἡ πέριξ αὐτῶν πρόσωπα.

Ἡ Ἑλληνὶς καὶ ἡ Εἰδωλολάτρις, εἶναι ώραια ἔργα διαπνεόμενα ἀπὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα, ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια ἐπέστεφαν τὴν φιλολογικὴν φήμην της. Τοὺς Συγχρόνους ποιητὰς τῆς Ἑλλάδος, ἐνεπνεύσθη καθ' ἡς ἡμέρας συνεζητεῖτο τὸ ζήτημα τῶν ὄριων τῆς Ἑλλάδος τῷ 1880 καὶ ἐδημοσίευσε τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1881. Τὸ ἔργον τοῦτο τὸ ἀποκαλύπτον τὸν πνευματικὸν κόσμον τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ἦτο μία προσέτι συνήγορια ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἦτο ἐπιχείρημα φιλολογικὸν ἐρχόμενον μετὰ τὰ ἔθνολγικὰ τοῦ Γαμβέττα καὶ τοῦ Βαδηγκτών. «Ἡ Ἑλλὰς καὶ ὑπὸ τὴν πτέρναν τοῦ νικητοῦ,—ἔγραψεν εἰς τὴν εἰσαγωγήν,—κατάκοπος καὶ στάζουσα αἷμα, ἔχουσα κατεσπαραγμένας τὰς σάρκας καὶ συντετριμένα τὰ ὄστα, δὲν ἀπέθανε, δὲν θέλει ν' ἀποθάνῃ... Εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἴστορίαν δὲν ὑπάρχει ίσως μεγαλείτερον παράδειγμα τῆς ζωτικότητος ἐνὸς λαοῦ.» "Οχι μόνον ἡ διάνοια ἀλλὰ καὶ ἡ καρδία ειργάσθη εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, δύως βραδύτερον καὶ εἰς τὴν μετάφρασιν καὶ διασκευὴν τῆς Γαλατείας τοῦ Βασιλειάδου, ἥτις παρεστάθη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ παρισινοῦ Θεάτρου τῶν Ἐθνῶν.

Ο πλοῦτος τοῦ συζύγου της καὶ ἡ κοινωνικὴ αὐτοῦ θεσις ἥλθον εἰς ἐπικουρίαν τῶν ἐξόχων χαρισμάτων της ὡς γυναικὸς καὶ ὡς συγγραφέως καὶ κατέστησαν αὐτὴν ίκανήν νὰ ἐκπληρώσῃ τοὺς φιλολογικούς καὶ πολιτικούς πόθους της. Η αἴθουσά της ἔγεινε περιόρμος, δύως ἀλλοτε ἡ τῆς κυρίας Ρεκαρμί καὶ ἀνεδίχθη ἐντευκτήριον τῶν μεγαλειτέρων συγγραφέων, καλλιτεχνῶν καὶ πολιτικῶν τῆς Γαλλίας ἐνίστε δὲ καὶ τῆς Εὐρώπης.

Απὸ τοῦ 1870, ἀλλ' ἵδιως κατὰ τὴν πολιτικὴν κρίσιν τοῦ 1877 οἱ σπουδαιότατοι τῶν δημοκρατικῶν συνήρχοντο εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Κυρίας Ἀδάμ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Γαμβέττα. Τοιουτοτρόπως ἡ αἴθουσά της ἔγεινε τὸ κέντρον τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας τοῦ ισχυροτέρου κόμματος ἐν Γαλλίᾳ, εἰς αὐτὴν δ' ἐγεννήθη, ἰδρυθεῖσα τὴν 15 Οκτωβρίου 1879, ἡ Νέα Ἐπιθεώρησις· τὸ παγκοσμίως γνωστὸν τοῦτο περιοδικόν, διηγύ-

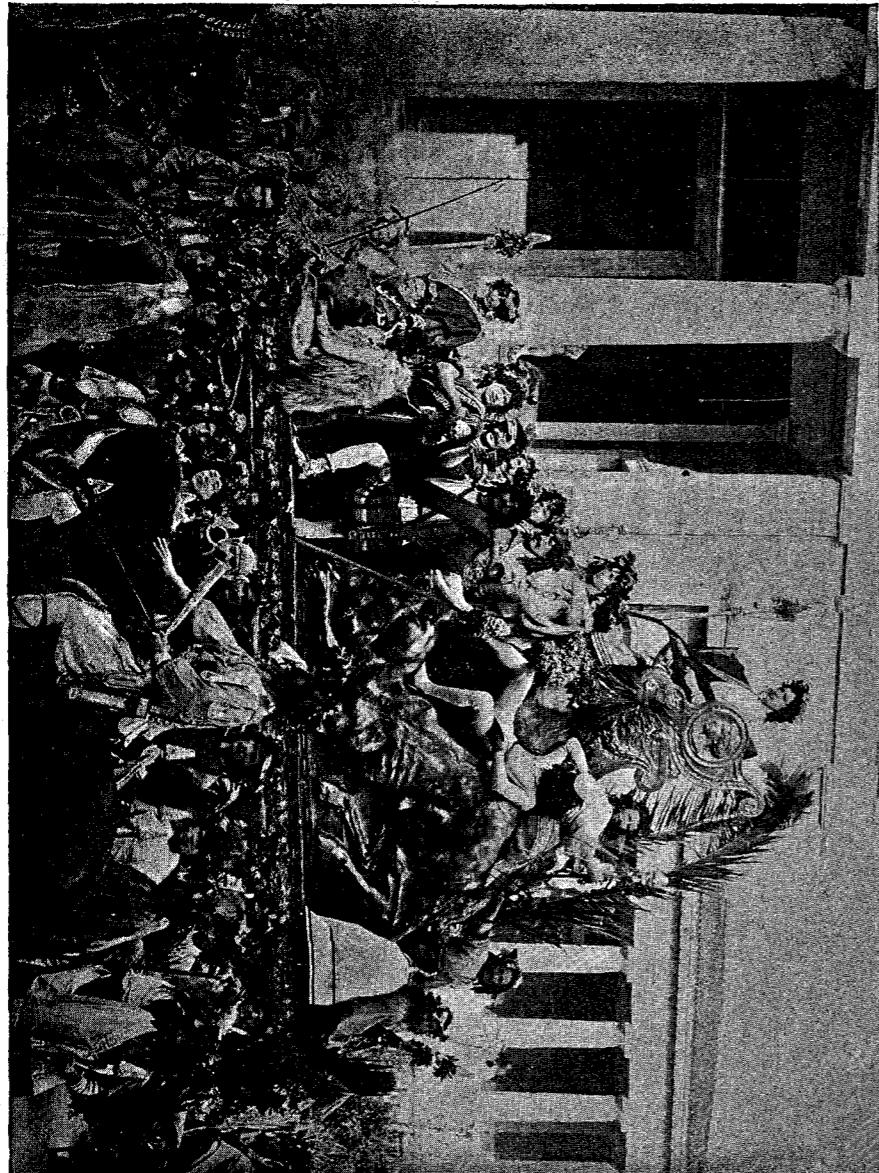
θυνε μὲ ἄκραν δεξιότητα ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἡ Κυρία Ἀδάμ, ὑπερασπίζουσα μετὰ σθένους ἐκτάκτου πάσκαν εὐγενῆ ἰδέαν διὰ τοῦ δελτίου τῆς ἑζωτερικῆς πολιτικῆς, τὸ ὅποιον ἔγραφεν ἡ ἴδια.

Ο Λεματίτρος εἰς τὴν περίφημον σειρὰν τῶν Συγχρόνων, ἐν ώραιοτάτη μελέτη περὶ τῆς Κυρίας Ἀδάμ ὑπὸ τὸν τίτλον le Néo-hellenisme λέγει: «Τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν ἀφύπνισαν κατὰ προτίμησιν ἐντός των καὶ εἰς τὰ ἔργα των πολλοὶ σύγχρονοι συγγραφεῖς καὶ καλλιτέχναι. Ἡ θρησκεία τῶν Ελλήνων τοῖς φαίνεται ἡ ώραιοτάτη δλῶν· ἡ ζωὴ των φυσικώτερα καὶ ἀπλουστέρα, ἡ τέχνη των τελειότερα.» Ο Ἀνδρέας Σενίτε μᾶς ἀποκαλύπτει τὰ μυστήρια τοῦ ἀκριψιοῦς καλλους καὶ τῆς τελειότητος τῆς μορφῆς. Ο Βεκτωρὸς Οὐγγάρος πολλάκις εἰς τοὺς Θρησκείους τῶν αἰώνων προσκρύπει τὰ προφητικά του χεῖλη εἰς τὸν σκελετὸν αὐλόν. Ο Θεόφιλος Γκωτίε, ὁ Παῦλος Σαΐν Βικτώρ, ὁ Σερβούλιε εἶναι ἀπαρηγόρητοι διὰ τὸν θάνατον τῶν ωραίων θεῶν τῆς Ἑλλάδος, ὁ δὲ Χάινε ἀνακαλύπτει τὴν νῆσον εἰς τὴν ὄποιαν ἔξωρισθησαν... Η λατρεία προχωρεῖ αὐξανομένη... Τὸ Ἑλληνικὸν τοῦτο δνειρὸν οὐδεὶς τὸ ἐνεστερησθήθη θεριστέρον οὐδὲ τὸ ἐξέφρασεν ἐνθουσιώδεστερον, οὐδεὶς εἰς τὴν εὐσέβειαν ταύτην τοῦ καλλιτέχνου ἔδωκε τὴν μορφὴν ἡθικῆς θρησκείας καὶ πίστεως καθοδηγούσης τὴν ζωὴν, οὐδεὶς ἀνεμίχθη μετὰ μεγαλειτέρας χαρᾶς εἰς τὴν πομπὴν τῶν Παναθηναϊών δοσον ἡ Κυρία Ιουλιέττα Λαμπτέρ.

Μέσα εἰς τὴν ἀρχαὶ ταύτην ἡ Ἑλληνικὴν ψυχὴν, ἡ ὄποια ὡς παλαιοὺς γνωρίμους-θὰ καιρεῖται τὸν Παρθενῶνα καὶ τὴν Πνύκα, ζῆ καὶ κινεῖται ἀπειρος στοργὴ καὶ ἀφοσίωσις πρὸς τὴν νευτέραν Ἐλλάδα. «Ο, τι ἔλεγεν ὁ Δωδεκάπερι τῆς γυναικός του, δτὶ ἔρριπτε τὴν χρυσῆν της κόνιν· ἐπὶ τῶν γραφομένων του, δύναται νὰ λεχθῇ καὶ περὶ τῆς Κυρίας Ἀδάμ ὡς πρὸς τὰ ὑπομήματα τοῦ Γαμβέττα: ἔρριψε καὶ αὐτὴ τὴν χρυσῆν της κόνιν ἐπὶ τῆς θεσσαλικῆς ἐλευθερίας.» Η Κυρία Ἀδάμ ἐλέτρευσε εἰς δλῶν της ζωὴν τὰ δύο πολυτιμότερα ἐθνικὰ κειμήλιά μας: τὴν ψυχικὴν μας ὄντότητα, τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν, καὶ τὴν Ἑλληνικὴν πατρίδα. Τώρα εἶναι καιρὸς νὰ φανῇ ἡ ἐξυμνουμένη Ἑλληνικὴ εὐγνωμοσύνη. «Ἐχομεν πολὺ περισσοτέρους λόγους τῶν Οὐγγρῶν νὰ περιβάλωμεν δι' ἐνθουσιασμοῦ τὴν Οὐγγρίαν εἰς ἀποθέτης μεγάλης μας φίλης.

ΠΑΡΟΔΙΤΗΣ

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

H «PLUME» τῶν Παρισίων εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος τῆς συγκεφαλαιώνει τὰς κρίσεις διαφρόνων χριτικῶν περὶ τῆς πρὸ μικροῦ ἐκδοθείσης ποιητικῆς συλλογῆς τοῦ Jean Moréas.

Κατὰ τὸν Pétrion Quillard, τὸν γνωστὸν ποιητὴν καὶ μεταφραστὴν τῶν Μίμων τοῦ Ἡρώνδα, δύσις ἔκρινε τὰς «Στροφάς» εἰς τὸν «Ἐφράν τῆς Γαλλίας», τὸ ὡραῖον λογοτεχνικὸν περιοδικόν, «ὁ Moréas ἀναγνώριζεται ποιητής τελειότατος (un très parfait poète), ἵσος πρὸς τοὺς μᾶλλον ἔξαιρέτους τοῦ παρελθόντος καὶ τῆς σήμερον».

Ο Κάρολος Mauras, λογογράφος καὶ χριτικὸς τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Γαλλίας», ἐν ᾧ κρίνει αὐστηρότατα τοὺς ἄλλους ποιητὰς καὶ καταδικάζει τὴν «γενικὴν μετριότητα τῶν συγχρόνων ποιητῶν», ἔξαίρει μετ' ἐπαίνων τὸν Moréas ὡς μοναδικόν.

Ο Παῦλος Boucillon εἰς τὴν «*Ιριδα*» συνοψίζει ὡς ἔξης τὴν περὶ τοῦ ποιητοῦ κρίσιν του: «Ἐκάστη Stance εἶνε ὡς δάκρυον ἀποκρυσταλλωθέν. Τί ἀθροισμα σπανίων πολυτίμων λίθων! Δὲν εἴχομεν ἔως τώρα εἰς τὴν Γαλλίαν κανὲν παράδειγμα αὐτῆς τῆς ποιήσεως. Ο κ. Moréas μᾶς ἐπαναφέρει τὴν πνοὴν τῆς Σαπφοῦς καὶ τῶν ἐλεγειακῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων, τοῦ Ἀλκαίου, τοῦ Σιμωνίδου, τοῦ Κατούλου, τοῦ Τίβουλου.

Ο δὲ Golberg εἰς τὸ «Μηνιαῖα τεύχη» γράφει: «Αἱ Στροφαὶ εἶνε μελαγχολικὸς ψιθυρισμὸς τῶν γηραιῶν δασῶν καὶ τῶν μεγαλοπρεπῶν τοπίων. Δὲν εὑρίσκω εἰς τὴν σύγχρονον λογοτεχνινὸν τίποτε ἀνάλογον πρὸς τοὺς ψιθυρισμοὺς τούτους εἰμὴ τὸν Θάρατον τοῦ ποιητοῦ καὶ τὴν Λίμνην τοῦ Λαμπαρτίνου».

Ο διάσημος Ἀνατόλ Φράνς λέγει: «ὁ Jean Moréas εἶνε εἰς ἐκ τῶν ἐπτὰ ἀστέρων τῆς νέας Πλειάδος· τὸν θεωρῶ ὡς τὸν Ῥονσάρ τοῦ συμβολισμοῦ». Ο Οὐγκ Ρεβέλλ· «ὁ Jean Moréas ἐπανεύετε τὸ καθαρὸν ἄσμα τῶν προγόνων». Ο Ρενέ Boylesve «ο μόνος σήμερον δύτις ἔχει τὸ γάρισμα νὰ γράψῃ δρασίους γαλλικούς στίχους εἶνε ὁ Jean Moréas».

ΕΝ ΤΩΙ ΓΕΡΜΑΝΙΚΩΙ περιοδικῷ «Ἐνεστᾶτι» ὁ Βόλφγκανγκ Κίρχμπαχ δημοσιεύει περισπούδαστον μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «ὁ Αἰσχύλος καὶ οἱ νεώτεροι». Ο Κίρχμπαχ ἔξαίρει τὸν Αἰσχύλον ὡς ἀληθῶς νεώτερον πνεῦμα, εὐρίσκει δ' ἐν τῇ Ὁρεστείᾳ συγγένειαν πρὸς τὸν «Ἀμλετ», τὸν «Μάχειν» καὶ ἔν τινι

μέτρῳ πρὸς τὸν «Ἐμπορον τῆς Βενετίας». Ἀνευρίσκει συγγενῆ τραγικὰ προβλήματα, συγγενεῖς λύσεις, συγγενεῖς γνώμας, συγγενεῖς ψόφος, συγγενῆ μέστοι τῆς φαντασίας. Οὐδόλως ἄπορον εἶνε, κατ' αὐτόν, ὅτι ἴσχυρὸν σχέσιν ἔχει καὶ πρὸς τὴν «Ιφιγένειαν» τοῦ Γκαΐτε καὶ τὴν «Μνηστὴν τῆς Μεσσήνης» τοῦ Σχίλλερ καὶ δι' αὐτῶν πρὸς τοὺς «Βρυκόλακας» τοῦ Ιψεν. Τὸ νὰ σκέπτεται τις δύπος ὁ Σοφοκλῆς καὶ ὁ Αἰσχύλος, λέγει ὁ Κίρχμπαχ, σημαίνει κατ' οὐσίαν ὅτι σκέπτεται δύπος σκέπτονται τὰ καλλίτερα πνεύματα περὶ τὸ τέλος τοῦ 1900. Ο Κίρχμπαχ ἀποδειχνύει ὅτι ὁ Αἰσχύλος ὑπερβαίνει τὸν Ἀπόστολον Παύλον ὡς πρὸς τὸ βάθος καὶ τὴν δύναμιν, δύπος καὶ τὸν Ιψεν.

ΕΚ ΤΩΝ «ΑΛΑΒΑΣΤΡΩΝ» τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου κ. Ιω. Πολέμη ἀποσπόμεν τὸ ἐπόμενον ποίημα, ἐπιφυλασσόμενον νὰ γράψωμεν περὶ αὐτῶν προσεχῶς.

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΑΚΡΥΑ

Ματάκια τῶν παιδιῶν, ματάκια ἄγρα,
ποῦ δσα θωρεῖτε γύρω σας εἶνε παιγνίδια·
ἔσεις, ποῦ δακρυσμένα καὶ στεγνά
τὴν ἴδιαν δύρι δείχνετε, πάντα τὴν ἴδια·

Ἄμιλητοι καθθρέφτες, φωτεοί,
ποῦ ἡ σκέψη δὲν σᾶς θάμπωσε μηδὲ κ' ἡ ἔννοια·
παραθυράνια, ποῦ ἡ ψυχὴ θωρεῖ
κι' διὰ καλὰ τῆς φαίνονται, τριάνταφυλλένια·

ματάκια, σεῖς ποῦ δίχως ἀφορμὴ
κάθε στιγμὴ δακρύζετε, καθὼς γελάτε,
ματάκια τῶν μικρῶν παιδιῶν, ἄχ! μὴ
τὰ δροσερά σας δάκρυα τὰ σπαταλάτε.

Ἐχετεί ἐμπόρος σας στράτα μακρινή,
διὰ σᾶς μαράνη ἡ κούρσασι κ' ἡ θλῖψι ἡ μαύρη,
ἀνέλπιδα ἡ καρδιά σας θὰ πονῇ
καὶ θὰ ζητήσῃ δάκρυα καὶ δὲν θὲ ναῦρο.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΩΝΥΜΟΝ ρουμανίδα συγγραφέα Η Dora d'Istria (πριγκιπίσσαν 'Ελένην Γκίκα) ἡ ἐν Ρουμανίᾳ Λέσχη τῶν Ἀνατολικῶν Σπουδῶν πρόκειται ν' ἀνεγέρῃ μνημεῖον. Η Dora d'Istria δὲν εἶναι ξένη πρὸς τοὺς «Ἐλληνας» μαθητεύσασα παρὰ τῷ αἰοιδίμῳ τοῦ γένους διδασκάλῳ Παπαδόπούλῳ, ἐνεπνεύσθη τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Ἑλλάδα, τὴν ὅποιαν περιηγήθη ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον καὶ ἔγραψε περὶ αὐτῆς. Πολλὰ συγγράμματα αὐτῆς ἐδημοσιεύθησαν καὶ ἐλληνιστί, ἐν οἷς «αἱ Γυναίκες ἐν Ἀνατολῇ» καὶ «οἱ Ιόνιοι ποιηταί».

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΤΑ ΕΞ ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΩΝ ΑΓΑΛΜΑΤΑ

H γνώμη τοῦ κ. I. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

Ο θησαυρὸς τῶν Ἀντικυθήρων ἔξακολουθεῖ ζωηρῶς ἀπασχολῶν πάντας, ίδιᾳ δὲ τοὺς ξένους καὶ ήμετέρους ἀρχαιολόγους, πολλὰς περὶ τῆς προελεύσεως τῶν ἀγαλμάτων καὶ περὶ τῶν θεῶν, ήρώων ἢ ἀνδρῶν τοὺς ὅποιους παριστῶσιν ἐκφράζοντας γνώμας καὶ εἰκασίας. Ὁ φίλος ήμῶν καὶ συνεργάτης κ. Σθορῶνος μελετήσας μετὰ προσοχῆς τὰ ἐν λόγῳ εύρηματα ἔξφρασε τὴν γνώμην του διὰ σειρᾶς

ἄρθρων εἰς τὸ «Ἄστυ» διὰ τῶν ὅποιών ὑποστηρίζει τὰ ἔξηγες:

Εύθυς μετὰ τὴν πρώτην ἐπίσκεψιν τῶν ἀγαλμάτων δ. κ. Σβορῶνος ἔξεφρασε τὴν εἰκασίαν ὅτι τὸ καλλιστον αὐτῶν, ἥτοι ὁ λεγόμενος Ἐρμῆς τοῦ ὑποίου ἐδημοσίευσαμεν τὴν εἰκόνα εἰς τὸ τελευταῖον φυλλάδιον, παριστὰ πρόγυματι τὸν Ἐρμῆν καὶ μάλιστα ὡς δῆτορα, ἀγορεύοντα καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς ρήτορικῶς χειρονομοῦντα. Πρὸς ὑποστήριξιν δὲ τῆς γνώμης του ἀνέφερεν ἄγαλμά τι Ἐρμοῦ τοῦ δῆτορος διασωθὲν.

μέγχρις ήμων. Τὴν γνώμην ὅμως ταύτην, ἥν κατόπιν ἔξερφασεν ἐπίστης πρὸ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιγραφῶν, διὰ τῶν αὐτῶν ἐπιχειρημάτων καὶ ὁ S. Reinach, ἀπέριρψε κατόπιν, μετὰ ἀκριβεστέρων μελέτην τοῦ ἐν λόγῳ ἀγάλματος ὁ κ. Σβορῶνος, ὑποστηρίζων νῦν διὰ πλείστων ἐπιχειρημάτων ληφθέντων ἐκ τῆς νομισματικῆς, ἀγγειολογίας, σφραγιδογλυφίας καὶ τοῦ κειμένου τοῦ Παυσανίου, ὅτι τὸ μὲν κύριον ἄγαλμα δὲν παριστᾶ τὸν Ἐρμῆν ἀλλὰ τὸν Ἀργείον ἥρωα Περσέα ἐπιδεικνύοντα εἰς τοὺς Ἀργείους τὴν κεφαλήν τῆς Μεδουσῆς· τὸ δὲ ἔτερον τῶν χαλκῶν ἀγαλμάτων ὅτι παριστᾶ τὸν Ἀργείον ἥρωα Διομήδην, (ἴδε παρατιθεμένην εἰκόνα), ἀπαραλλάκτως ὅπως τὰ νομίσματα τοῦ Ἀργους ἦτοι φέροντα ξίφος καὶ τὸ Παλλάδιον. Περὶ τοῦ πυγμάχου ὑποστηρίζει ὅτι εἶναι τὸ ἄγαλμα τοῦ πύκτου Κρενύα τὸ ὄποιον εἶδεν ἐν "Ἀργεῖον" Παυσανίας, λεπτομερῶς μάλιστα περιγράψας τὰς διαστιβέσας χείρας αὐτοῦ μετὰ τῶν περιεργοτάτων πυγμαχικῶν ἴμαντων. Περὶ δὲ τοῦ κληθέντος "ἀποκοπεύοντος" ὁ κ. Σβορῶνος εἰκάζει ὅτι εἶναι αὐτὸν τὸ μνημείον, τὸ ὄποιον εἶδεν ὁ Παυσανίας ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Ἀργους· ὑποθέτει δηλ. ὅτι παριστᾶ τὸν περίφημον Σπαρτιάτην στρατιώτην Ὄδυνάδαν ἀμυνόμενον διὰ τῆς ἀσπίδος κατὰ τοῦ μέλλοντος νὰ καταφέρῃ κατ' αὐτοῦ τὸ θανάσιμον τραῦμα Ἀργείου Περιλάου τοῦ τελευταίου μάλιστα τούτου τὸ ἄγαλμα ἀναγνωρίζει ὁ κ. Σβορῶνος εἰς ἐν τῷ ἐκ Κυθήρων κομισθέντων ἡμιφόρτων μαρμαρίνων ἀγαλμάτων, τὸ δόποιον παριστᾶ ὄπλιτην μετὰ ρώμης ἐπιτιθέμενον. Τέλος περὶ τοῦ θαυμασίου ἀγάλματος τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ ἔχοντος ὄρθράνοικον, χάσκον, τὸ στόμα, ἀποφαίνεται ὅτι παριστᾶ Ἀπόλλωνα τὸν κεχηρότα τῶν ἀρχαίων, τοῦ ὄποιού μάλιστα ὑπόσχεται νὰ δεῖξῃ ὅτι ἡ λατρεία ἦτο ὅλως ἰδιάζουσα εἰς τὴν Ἀργολίδα.

Ἐγχων πάντα ταῦτα ὑπὸ δψιν δικαιούσι. Σθορῶνος, πρὸς δὲ τὸ γεγονός διτὶ τὰ νομίσματα τῶν Ἀργείων παρουσιάζουσι πιστὰ ἀντίγραφα δύο τῶν ἀγαλμάτων τούτων, τοῦ Περσέως δηλαδὴ καὶ Διομήδους, καὶ διτὶ ἡ τέχνη τῶν ἀγαλμάτων εἰναι προφανῶς ἀργεία, καὶ τέλος τὴν γνώμην ἐμπειρίων ναυτικῶν κατὰ τὴν ὄποιαν πλοιοῖν ἀναγκαρῆσαν ἐκ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ ὥθιουμενον ὑπὸ ἴσχυροῦ βορρᾶ, καταρρίψαντος τὰ ιστία αὐτοῦ, δὲν θα ἤδηνατο νῦν κάμψη τὸν Μαλέαν, οὐδὲ νὰ προσορμισθῇ εἰς τὰ Κύθηρα, ἀλλ᾽ ἀναγκαίως θὰ ἐφέρετο καὶ θὰ συνετρίβετο ἐπὶ τῶν βράχων τῶν Ἀντικυθήρων, ἔνθα εὑρέθησαν τὰ ἀγάλματα, ὑποστηρίζει μετὰ πεποιθήσεως τὴν γνώμην διτὶ πᾶσσαν αἱ δυναταὶ ἐνδείξεις ἄγουσσιν ἀναγκαίως εἰς τὸ συμπέρασμα διτὶ τὰ ἀγάλματα ἡρπάγησαν ἐξ Ἀργους κατὰ τοὺς μετὰ τὸν Πανσανίαν χρόνους.

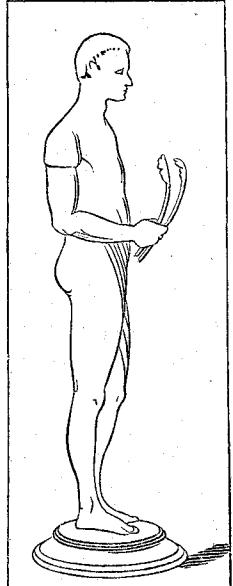
Ο βυθός τῆς θαλάσσης ἔξακολουθεῖ ν' ἀποδῆῃ τὸν πολύτιμον θησαυρόν, τὸν ὅποιον ἐψύχαξε, δυστυχώς ἔχι ἀθίκτον, ἐπὶ τόσους αἰώνας. Διὰ τῶν ἀνελκυστικῶν ἐργασιῶν, τὰς ὑποίας ἐπώπτευσεν αὐτὸς ὁ κ. ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἐπίτηδες μεταβάτης ἐκεῖ μετὰ τοῦ γενικοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων, ἀνειλκυσθησαν πλειστα ὡγάλματα πάντα κατεστραμμένα, πλὴν ὧραιοτάτης κεφαλῆς, ἣτις διατηρεῖ ὅλον τὸ θυμαρίσιον κάλλος τῆς τέχνης της. Μεταξὺ τῶν εὑρημάτων εἶνε καὶ πελώριος ταῦρος ἀκέφαλος καὶ ἄπους, φέρων ὠραίας παραστάσεις ἐπὶ τῆς ράχεως,

Πινακίδες

ητις ἔμεινεν ἀθίκτος· ἔτι δὲ καὶ πολύτιμον χρυσοῦν
φέλλιον μὲν ἔρωτα κρεμάμενον εἰς τὴν βάσιν. Κατὰ
τὸν κ. Σφρόων, καὶ τὰ νέα ταῦτα εύρηματα συγ-
γοροῦν ὑπὲρ τῆς ἐξ "Αργους προειδέσσεως αὐτῶν.

ΠΡΟ ΔΥΟ περίπου μηνῶν ἀνεκαλύφθη ἐν Πομ-
πητᾷ μέγας ὅγκος ἔξι ἡφαιστειώδους σκωρίας,
ἥτις ἐφαίνετο περιβάλλουσα χαλκοῦ ἀντικείμενον.

Μὲ μεγάλας προφυλάξεις κα-

φόρμα Ειωνώπου, τον χαλλί-
στου κοσμήματος του Μουσείου της Φλωρεντίας. Τὸ
ἄγαλμα τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον εὑρῆμα ἀπὸ
τῆς ἀνευρέσεως, πρὸ 50 ἑτῶν, τοῦ περιφήμου χαλ-
κοῦ Φαύνου, τοῦ κοσμοῦντος ἡδη τὸ Μουσεῖον τῆς
Νεαπόλεως.

'Aθηναϊκά.

ΑΙ ΚΑΡΔΙΑΙ τῶν Ἀθηναίων μετεβλήθησαν εἰς
Βαρόμετρα τὴν παρελθούσαν ἑδομάδα καὶ αἱ
ἐλπίδες τῶν διὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Καρναβάλου ἀνέ-
βαινον καὶ κατέβαινον ἐφ' ὅσον ἐσύνεφαζεν ἢ ἐγί-
νετο αἴθριος ὁ οὐρανός. Τὴν Κυριακὴν ἀπὸ πρωΐας
χιλιάδες ὄφθαλμον ἔχαμον μετεωρολογικάς παρατη-
ρήσεις τοῦ ἀστατον ἀττικὸν στερεώματος, χραυγὴ
δὲ ἀγαλλιάσεως ἡκούσθη ἀνά τὴν πόλιν ὅπερ ὁ χρυ-
σάκτινος Ἡλιος μετὰ ἴκανῶν ὥρῶν πάλην πρὸς τὰ σύν-
νεφα διέσχισε νικηφόρος αὐτὰ καὶ ἐπικόρπισε τὸ γλυκύ
του φῶς καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς εὐθυμίας εἰς τὸ ἀνυπο-
μονούν "Ἄστυ τῆς Παλλαδίου.

Απὸ τῆς μεσημβρίας ὁ κόσμος ἔκειχθνή εἰς τὰς δόδους· ὅλοι δὲ οἱ δρόμοι μικροὶ καὶ μεγάλοι, μαρμαρόστρωτοι λεωφόροι καὶ σκολιοὶ δρομίσκοι τῶν μακρινῶν συνοικιῶν μετεβλήθησαν εἰς ἀρτηρίας φερούσας ὅλην τὴν πρωτεύουσαν πρὸς τὴν καρδίαν· τὴν δόδον

κοραῆ, τὴν μεταξὺ τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου καὶ
ἡγ̄ς ὁδοῦ Σταδίου, εἰς τὴν ὅποιαν ἡτο στημένη ἡ
ἔξεδρα. Ἡ ἔξεδρα αὔτη οὔτε τὴν κομψήν ἐλαφρό-
γητα οὔτε τὴν ποικιλόχρουν καὶ φαιδράν ζωηρότητα
ἢ τῆς περυσινῆς, τῆς ἐπὶ τῆς Πλατείας τοῦ Συντάγματος,
ἴχε ἰσως ἡδύνατο νὰ εἰπῃς εἰς ὑπεράσπισιν της ὅτι
τὴν τῆς ἔξεδρας ἡ ἐπίκηπη, δημοτικὲς μὲ τοὺς χωρὶς
ἀλλὰ θετικοὺς ἀνθρώπους, διότι καὶ αὐτῆς αἱ
άσεις ἤσαν στερεά, ἐκ πλήνθων ὅπτῶν.

Της περιφέρων τῶν στύλων καὶ τῶν κοντῶν τῆς ἑξέδρας, οἱ οποῖοι ἡσάν ἐστοιλισμένοι μὲν μύρτα, ἐκινοῦντο καὶ κυματίζον παντὸς χριώματος τριγωνικὰ σήματα· αἱ ιμητικαὶ ἑξέδραι, η̄ διπλὴ ἐν τῷ μέσῳ κεντρικῇ, η̄ τῆς ἑλλανοδίκου ἐπιτροπῆς καὶ η̄ τῶν δημοσιογράφων ἡσάν ἐπενδυμέναι μὲν κίτρινον ψφασμα. Τὰ καθιματα ποὶν παρέθη ἡ δευτέρα ὥρα μ. μ. κατελήγηθησαν ἀπὸ ἀνθρώπους ἀνύπομονούντας νὰ τοποθετηθούν διὰ ν' ἀπολαύσουν ἐν ἀνέσει τῷ ἀνῆκον εἰς αὐτοὺς λερίδιον τῆς εὐθυμίας· ἐν τῷ μεταξὺ ἐγίνετο πυρεώδης προμήθεια πολεμεφοδίων· δόλοι ἔκρατουν εἰς τὰς κείρας πολυχρόους χαρτίνας βολᾶς καὶ δλονέν·

「Ηριξιαν ἥδη αἱ ἀψιμαχίαι· κατ' ἄρχας μὲ κάποιαν
ραδύτητα ὡς διὰ νὰ ἔξερευνθῇ καλῶς τὸ ἔδαφος,
αἱ ἔξαριθμωθῆ ἡ θέσις τοῦ ἐχθροῦ καὶ νὰ ἐπέλθῃ
ξοκείωσις μὲ τὸ πῦρ· ἔπειτα ἡ μάχη ἔλασθεν ὅλην
ἡν ὄρμήν της· μὲ κινήσεις τολμηρᾶς ἔξεσφενδονίζοντο
ουκιτιαῖς χαρτοπολέμου κατὰ πρόσωπον τῶν διερχο-
λένων ἡ τῶν παρακαθημένων, καὶ εὐθυμος παραφρο-
ύνη κατέλασθεν ὅλον τὸν κόσμον· ἀδραι γυναικεῖαι
εἵρες εὑρισκον ἀνδρικὰ νεῦρα διὰ νὰ χαρτοβολήσουν
κείνον τὸν ὅποιον ἤθελον νὰ πειράξουν ἡ νὰ πει-
ρι-
τοιθοῦν — διότι ὑπῆρξεν χαρτοβολαι διδόμεναι καὶ
αμβανόμεναι ὡς θωπεῖαι — ὥραιοι ὁφθαλμοὶ διὰ τῆς
ντασσεως τοῦ βλέμματος ἐνίσχυον τὴν προστάθειαν
δών μυδῶν· ἡ παραφροσύνη τοῦ ἀκαταλογίστου εἴχε
επιτελοθῇ ὡς ἐπιδημία· ἔθλεπε κανέις τραπεζίτας ἡ
αθηγγητάς μὲ μακρὰν λευκήν γενειάδα ἀποπνέοντας
ἡν σοθαρότητα τῶν ἐκατομμυρίων ἡ τῶν χονδρῶν
όμων, στεκομένους ἔξαφνα καὶ ἀναποδογυρίζοντας μὲ
εανικήν κλίνησιν ὄλοβληρον σάκκον χαρτοπολέμου
ατὰ γνωστῆς κεφαλῆς.

Περὶ τὴν τρίτην ὡρὰν γόργοι ἥκοι φαιδρᾶς μου-
ικῆς ἀνήγγελλον τὴν ἔλευσιν τοῦ Καρυαβάλου·
αἱ ἐφάνη τὸ σατυρικὸν ἄρμα, ἐπὶ τοῦ ὄποιου
ένεντε ἔξ 'Αθηναῖοι καὶ Πειραιεῖς ἀνεζήτουν μὲ τὸ
ανάρι τοῦ Διογένους τοὺς ἡλεκτρικοὺς λαμπτῆρας
ῶν δρόμων, καὶ ὁ κόκκορας, ἐπὶ τοῦ ὄποιου τὰ ἐφόρ-
ωσεν δῆλα τὸ Κράτος, καὶ τὸ ὡραῖον ἄρμα μὲ τὸ χρυ-
σοῦν κισσοχόδυμητον κιγκλιδωτὸν πλαίσιον, ἐπὶ τοῦ
ποιού μικρὸς Ῥωμῆος ἀναπαυτικώτατος καθήμενος
πὶ τόμων Ἐφεμερίδος τῆς Κυθερηνήσεως, ὡς ἐπὶ¹
νακλίνετο, ἐκάπινιζε τὸν ναργιλέ του, περιμένων
ἀ βγοῦν πουλιὰ ἀπὸ τ' αὐγά, τὰ ὅποια ἐγέννη-
τεν ὁ κόκκορας του. 'Η ευφυῆς αὐτῆς παράστασις,
πίνοια γνωστοῦ δημοσιογράφου, εἶχε τὸν συμβολι-
μόν της τ' αὐγὰ τοῦ πετεινοῦ ἐσυμβολίζον δῆλα τὰ
ειγάλα ζητήματα καὶ δοῖο δὲν ἐνόσταν δῆλον τὸ
άθεος τοῦ συμβολισμοῦ—αὐτὴν τὴν κακὴν τύχην τὴν
χει, βλέπετε, ὁ συμβολισμὸς νὰ μὴν τὸν ἐννοοῦν

πάντοτε—δὲν ἡμπόρεσαν νὰ μὴ θαυμάσουν τὴν καλιτεχνικὴν ἐκτέλεσιν.

"Επειτα ἥλθον τὰ δηκτικὰ Οἰκονομικά μας μὲ τὴν ἀνισόρροπον πλάστιγγα, εἰς τῆς ὄποιας τὸν ἔνα ζυγόν, τῶν ἑξδων, ἔβαρυνον ὡς μόλιθος οἱ μισθοί, εἰς δὲ τὸν ὑψηλὸν ὑψηλά, τῶν ἑσδῶν, ἐκάθητο εἰς φορολογηθεῖς σκύλος." Επειτα ἐπέρασε τὸ κέντος (!) τοῦ Ἰωνᾶ καὶ ἔν χαριτωμένον ἄρμα, ἐπὶ τοῦ ὄποιου κομψὸς ἔρωτιδενς ἐτόξευε τὴν ἀσχημοτάτην καὶ πλουσίαν νύμφην περιφρονῶν τὴν εὐμορφωτάτην ἀλλὰ πτωχήν.

Δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν καὶ τὴν εὑφυζ ἀλιάν τῶν Κυνήρων, εἰς τὴν ὄποιάν δύο "Ἄγγλοι ἐψάρευον ἀρχαιότητας ἀπὸ τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν ἀραχώρησιν τοῦ Καρναβάλου, τὸ ὠραῖον πλοιον ἐπὶ τοῦ ὄποιου ὄμαξις νέων ἔψαλλε γλυκύτατα μελωδικωτάτην βαρκαρόλαν, καὶ τὴν γραφικωτάτην συνοδείαν γάμου τῶν χωριών, τῆς ὄποιας ἡ ἀλήθεια τῆς παραστάσεως ἦτο ἐφάμιλλος πρὸς τὴν καλαισθησίαν, καὶ τὸ περίκομψον ἀμαξάκι τοῦ κ. Λ. Μελά τὸ ἐστολισμένον μὲ ἀνθητὴ καὶ μεταξωτὰ χρώματος ὁρόδου καὶ φυστικὶ ἐντὸς τοῦ ὄποιου ἐκάθηντο δύο χαριτωμένα παιδάκια.

'Ενθουσιώδεις ἀναφωνήσεις προκαλεῖ ἡ θαυμασία παρέλασις τοῦ ἄρματος τοῦ Διονύσου. Προηγεῖτο ἡ μουσικὴ τῆς Μ. Εταιρείας καὶ στίφρος ποικιλοχρόων ἀεικινήτων καὶ θορυβωδεστάτων πιερότων, ἐπειτα ἔριπποι μὲ κράνη καὶ θώρακα ἢ ἐστεμμένοι μὲ κισσόν, ἐπειτα Σάτυροι, Σειληνοὶ μὲ πελωρίας ῥίνας καὶ τεράστια ὡτα, Μαινάδες, πεζοί, ἐπὶ ὅνων, ἄλλοι μὲ σάλπιγγας καὶ παρήλαυνε τέλος μεγαλοπρεπὲς καὶ θαυμασίον τὸ ἄρμα. Τὰς τέσσαρας γωνίας του ἐστόλιζον δύο μεγάλαι κεφαλαὶ τράγων, μία μαινάδος καὶ ἄλλη σατύρου, κεφαλαὶ τράγων καὶ σατύρων καὶ σταφυλαὶ μὲ τὸν μαίανδρον περίξ καὶ στεφάνους συνεπλήρουν τὸν διάκοσμον τῶν δύο πλευρῶν. 'Ἐπι τοῦ ἄρματος, ἑκατέρωθεν, δύο πελώριοι ἵπποκένταυροι, ἐν τῷ μέσῳ δὲ ὑψύντο ὁ θρόνος τοῦ Διονύσου φέρων ὄπισθεν ἐν ἀναγλύφῳ λύραν καὶ ἑκατέρωθεν δύο μετάλλια Μουσῶν μὲ μικρὰν κεφαλὴν. 'Ἐρμοῦ καὶ κόσμημα ἔξ ἀνθέων. Εἰς τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν τοῦ ἄρματος προηγούμενων ἐνὸς ἵπποκένταυρου καὶ μιάς Μαινάδος ἐκάθητο ὁ Διόνυσος ἐπὶ τοῦ ἄρματος, πρὸ αὐτοῦ ἔχων τὴν Βασιλιοσαν τῆς πομπῆς, ἀκολουθούμενος ἀπὸ μίαν Μαινάδα, τὸν Πένο καὶ τὸν Σειληνόν ἐπὶ τράγου. Πλήθος Σειτύρων καὶ Μαινάδων ἀπετέλουν τὴν συνοδείαν τοῦ Διονύσου. Τὸ ἄρμα ἐσύρετο ἀπὸ ἔξ ἀλογα. 'Η δῆλη Διονυσιακὴ πομπὴ ἀπετελεῖτο ἀπὸ διακόσια περίου ἄτομα.

Κραυγαὶ ἐπιδοκιμασίας, θαυμασμοῦ ἢ εἰρωνικαὶ ἀποδοκιμασίαι παρηκολούθουν ἐκάστην παρέλασιν· πολλὰ ὑπέφερον οἱ ἐν ταῖς ἀμάξαις τὰ ἀργαῖα ἐξ ἀμάξης ἔγειναν πρὸς ἀμάξας.

Δύο ἥσαν οἱ ὄροι τῆς ἐπιτυχίας τῶν μετεμφέσεων: ἡ καλαισθησία καὶ ἡ εὑφύσια· ἡ κρίσις περὶ αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ πλειστα πράγματα καὶ ἀπὸ τὴν κατάστασιν ἀκόμη τῶν νεύρων τοῦ βλέποντος· ἐκεῖ ὅπου ἄλλος ἔβλεπεν εὐθυμίαν, ἄλλος ἔβλεπε σκόνιν. "Οπωςδήποτε παραστάσεις τινὲς ὑπῆρξαν ἀναντιρρήτως εὐφυεῖς καὶ ἄλλαι ἀναντιρρήτως καλαισθητοι. Εἰλικρινῶν συγχαρητηρίων ἀξία εἶναι ἡ Μουσικὴ. Εταιρεία διοῖ πληστάζει νὰ καταργήσῃ τὸ ἀρδέστατα μουντζουρύματα καὶ τείνει, συμβοηθούσης καὶ τῆς καλαισθησίας τοῦ κοινοῦ, νὰ προσδώσῃ κατὰ μικρὸν γαραχτήρα καλιτεχνικὸν εἰς τὰς ἀμφιέστεις τῶν Απόκρεων.

NEA BIBLIA

ΕΛΛΗΝΙΚΑ.

Έξεδσθησαν: ΣΤΡΑΤΗΣ ΚΑΛΟΠΙΧΕΙΡΟΣ, ὑπὸ Στεφάνου Άθ. Κονυανούδη. (Βιβλιοθήκη Μαρασλή. Τυπ. Π. Δ. Σακελλαρίου, Ἀθῆναι, σχ. 8ον· σελ. 277, δρ. 2,50).

— ΑΛΑΒΑΣΤΡΑ, ποιήματα, ὑπὸ Ι. Πολέμη. (Τυπ. Π. Δ. Σακελλαρίου, Ἀθῆναι, σχ. 16ον· μικρόν· σελ. 242, δρ. 3).

Άγγελλοντας: Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ 1900, ὑπὸ Κ. Σπανούδη. (Κωνσταντινούπολις).

— ΑΥΡΑΙ ΤΟΥ ΚΕΡΚΕΤΩΣ, ὑπὸ Νίκου Α. Ζαχαρού.

Απὸ τὰ ἔνα περιοδικά: Ἐβραικαὶ καὶ γερμανικαὶ ἀποικίαι ἐν Παλαιστίνῃ, ὑπὸ P. Mille. (Annales de Géographie, Μάρτιος 1899).

— Η Αἰλὴ τοῦ Ἀβδούλ - Μεδζήτ, ὑπὸ Σιγμούνδου Spitzer. (Deutsche Rundschau). Απρίλιος 1900.

— Γερμανικαὶ σχολαὶ ἐν τῷ ἔξωτερῳ (Σμύρνης, Αλεξανδρείας, Ἀθηνῶν κλπ.). (Questions Diplomatiques et Coloniales, 15' Απριλίου 1899).

— Αἱ ἀνακαλύψεις τῶν Ἰμερικανῶν ἐν Κορίνθῳ, ὑπὸ Richardson, διευθυντοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις Αμερικανικῆς Σχολῆς. (The Century Illustrated Monthly Magazine, Απρίλιος 1899).

— Ἰδεώδης καὶ πρακτικὴ ἐγκατάστασις μᾶς κατοικίας, ὑπὸ Wood. ("Αρθρον λαβὸν τὸ χιλιόδραχμον γέρας ἐν διαγωνισμῷ ὁργανωθέντι ὑπὸ τοῦ Cosmopolitan. Απρίλιος 1899).

— Τὸ μέλλον τῆς Τονκινας, ὑπὸ 'Οθωμανοῦ ὑπαλλήλου. (The Contemporary Review, Απρίλιος 1899).

— Η ἐπίδρασις τῶν γγραικῶν ἐν τῷ ἴσλαμισμῷ, ὑπὸ Ameer Ali. (The Nineteenth Century, Μάϊος 1899).

— Αραμανήσεις τῆς λαϊδης Βύρωνος, ὑπὸ Al. Coss. (ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ καὶ τῷ αὐτῷ τεύχει).

